

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Η ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΗ ΑΠΕΡΓΙΑ –
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ:
ΤΣΟΥΚΑΛΑ ΘΕΩΝΗ
ΧΑΡΜΠΙΛΑ ΕΥΘΥΜΙΑ

ΕΠΟΠΤΕΙΑ: ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ ΝΙΚΗ
ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

ΠΑΤΡΑ 2014

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με την ανάθεση της πτυχιακής αυτής ασχοληθήκαμε με την έννοια της απεργίας και μέσω της μελέτης της σχετικής βιβλιογραφίας κατανοήσαμε την έννοια των κάθε μορφής απεργιακών κινητοποιήσεων

Προκειμένου να δημιουργήσουμε τον κεντρικό άξονα της εργασίας, επεξεργαστήκαμε στοιχεία σχετικά με την έννοια της απεργίας και τον τρόπο και τα είδη με τα οποία μπορεί από τους εργαζόμενους να εκφραστεί μια απεργιακή κινητοποίηση. Εστιάσαμε στην έννοια της καταχρηστικής απεργίας και τους λόγους για τους οποίους μια απεργία μπορεί να χαρακτηριστεί παράνομη και καταχρηστική.

Η απεργία αποτελεί διακαίωμα και ασκείται από τις νόμιμα συστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις για την διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών συμφερόντων των εργαζομένων. Στην εργασία αυτή θα αναλυθεί η έννοια της απεργίας, θα παρατεθεί η ιστορική αναδρομή της απεργίας, και θα καταγραφούν τα χαρακτηριστικά της.

Θα δούμε στην πορεία της εργασίας μας πως η απεργία μπορεί να χαρακτηριστεί καταχρηστική και κατά συνέπεια παράνομη όταν η άσκηση του διακώματος υπερβαίνει τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη, τα χρηστά ήθη και ο οικονομικός ή κοινωνικός σκοπός τον οποίον επιδιώκει. Επίσης θα δοθούν στοιχεία σχετικά με τις συνέπειες της καταχρηστικής απεργίας ενώ ταυτοχρονα να περιγραφούν βάση των νομοθετικών ρυθμίσεων, τα κριτήρια της καταχρηστικότητας.

Τέλος, θα θέλαμε να σημειώσουμε ότι ως σπουδαστές του Τμήματος Λογιστικής του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας έχουμε αποκτήσει κατά τη διάρκεια των σπουδών μας βασικές γνώσεις υποδομής στο αντικείμενο του δικαίου και εξ αυτού του λόγου η πτυχιακή εργασία μας δεν επιχειρεί ερευνητική εμβάθυνση στο υπό κρίση θέμα (την οποία μόνο εμπειρογνώμονες νομικοί θα μπορούσαν να διαχειριστούν) αλλά περιορίζεται στην παρουσίαση των καταγεγραμμένων νομικών απόψεων και στην ταξινόμησή

τους κατά τρόπο προσιτό στο μη νομικό αναγνώστη, για καθεμία καταγεγραμμένη άποψη παραπέμπουμε στην αντίστοιχη βιβλιογραφική πηγή, το δε σύνολο της βιβλιογραφίας μας βρίσκεται στο τέλος της εργασίας μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία ασχοληθήκαμε με το θέμα της απεργίας. Πιο συγκεκριμένα ασχοληθήκαμε με τη καταχρηστική απεργία και την νομολογιακή και νομοθετική αντιμετώπιση της.

Στο ξεκίνημα της εργασίας αυτής δίνονται κάποια εισαγωγικά στοιχεία σχετικά με το τι θα ακολουθήσει στα επόμενα κεφάλαια ενώ στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται η εισαγωγή στην έννοια της απεργίας. Δίνεται μια ιστορική αναδρομή του θεσμού της απεργίας, καθώς επίσης και οι έννοιά της και οι φορείς του δικαιώματος της απεργίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφονται τα είδη και οι μορφές της απεργίας και εστιάζουμε στην παράνομη και καταχρηστική απεργία καθώς επίσης και στις συνέπειες της απεργίας.

Προχωρώντας και φτάνοντας στο τρίτο κεφάλαιο, κατατίθενται στοιχεία σχετικά με την νομοθετική ρύθμιση της καταχρηστικής απεργίας ενώ στο τέταρτο κεφάλαιο υπάρχουν πραγματικά περιστατικά απεργιών με την δικαστική αντιμετώπισή τους.

ABSTRACT

In this thesis we addressed the issue of the strike. More specifically dealt with abusive strike and jurisprudential and legal tackle.

At the beginning of this work are given some introductory information about what will follow in the next chapters and the first chapter is the introduction to the concept of the strike. Gives a historical overview of the institution of the strike, as well as the concepts and operators of the right to strike.

The second chapter describes the types and forms of strike and focus on illegal and abusive strike as well as the effects of the strike.

Moving and reaching the third chapter, posted information on the regulation of abusive strike while the fourth chapter are facts strikes with judicial response.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στο σημείο αυτό θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την καθηγήτριά μας και επόπτρια της παρούσας εργασίας, κα Γεωργιάδου Νίκη για την βοήθεια που μας παρείχε καθόλη την διάρκεια συγγραφής της εργασίας αυτής.

Επίσης θα θέλαμε να εκφράσουμε την ευγνωμοσύνη μας προς τις οικογένειές μας για όλη την συμπαράστασή τους καθόλη την διάρκεια των σπουδών μας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο Η ΑΠΕΡΓΙΑ - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	4
1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	4
1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	9
1.3 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ.....	11
1.4 ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ.....	12
1.5 ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ.....	36
2.1 ΜΟΡΦΕΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ.....	36
2.2 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΝΟΜΙΜΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ.....	46
2.3 ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΑΠΕΡΓΙΑ.....	48
2.4 ΝΟΜΙΜΗ & ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΗ ΑΠΕΡΓΙΑ.....	49
2.5 ΑΠΕΡΓΙΑ & ΚΑΛΗ ΠΙΣΤΗ.....	50
2.6 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ.....	51
2.6.1 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΝΟΜΙΜΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ.....	51
2.6.2 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ.....	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ.....	54
3.1 ΑΞΙΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΠΡΑΞΕΩΝ.....	54

3.1.1 Το δικαίωμα απεργίας.....	54
3.1.2 Η παράνομη απεργία.....	55
3.2 ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ.....	58
3.3 Η ΓΕΝΙΚΗ ΑΞΙΩΣΗ ΠΡΟΣ ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΟΠΟΙΑΣΔΗΠΟΤΕ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΠΡΑΞΗΣ.....	60
3.4 ΣΚΕΨΕΙΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	65
3.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΞΙΩΣΗ ΓΙΑ ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΤΗΣ ΑΘΕΜΙΤΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ.....	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ.....	66
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	78
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ.....	81

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία ασχοληθήκαμε με απεργία και συγκεκριμένα με την καταχρηστική απεργία.

Απεργία είναι η συλλογική αποχή των εργαζομένων από την εργασία τους. Αποτελεί συνταγματικό δικαίωμα των εργαζομένων και ασκείται από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις για την διαφύλαξη και διεκδίκηση των συμφερόντων των εργαζομένων και την προώθηση των συλλογικών εργασιακών, οικονομικών, συνδικαλιστικών και ασφαλιστικών συμφερόντων τους¹. Επίσης ασκείται και σαν έκφραση αλληλεγγύης. Το δικαίωμα της απεργίας προστατεύεται από το Σύνταγμα (άρθρο 23 παρ.2) και ειδικούς νόμους.

Το δικαίωμα για την κήρυξη απεργίας ασκείται αποκλειστικά και μόνο από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις διακρίνονται σε πρωτοβάθμιες, δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες. Στις πρωτοβάθμιες οργανώσεις η απεργία κηρύσσεται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης. Όταν είναι ευρύτερης περιφέρειας ή πανελλαδικής έκτασης, αρκεί η απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου.

- Οι στάσεις εργασίας κηρύσσονται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Στις δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις η απεργία κηρύσσεται με απόφαση του Δ.Σ.
- Σε περίπτωση που δεν υπάρχει σωματείο, η απεργία κηρύσσεται από το πιο αντιπροσωπευτικό Εργατικό Κέντρο της περιοχής ή την Ομοσπονδία.

Η απεργία περιλαμβάνεται στα ατομικά δικαιώματα που προβλέπονται από το Σύνταγμα και ειδικότερα εντάσσεται στα συναφή με την συνδικαλιστική ελευθερία

---

¹ Γεωργιάδου Ν., Εισαγωγή στο εργατικό Δίκαιο σελ 130

δικαιώματα που οφείλει να προστατεύει το Κράτος. Η απεργία είναι δικαίωμα και ασκείται από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις με σκοπό τη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών συμφερόντων των εργαζομένων. Η σχετική διάταξη του συντάγματος περιέχει δύο βασικά στοιχεία: τη διακήρυξη της απεργίας ως δικαιώματος και τον καθορισμό του σκοπού του. Εκείνο που δεν περιέχει η διάταξη αυτή είναι ο εννοιολογικός προσδιορισμός του όρου «απεργία» ο οποίος για τον συνταγματικό νομοθέτη φαίνεται να είναι δεδομένος. Επομένως το περιεχόμενο του όρου «απεργία», θα καθορισθεί σύμφωνα με την έννοια που έχει λάβει ο όρος αυτός στην κοινωνική πραγματικότητα, ιδιαίτερα στο χώρο των εργασιακών σχέσεων και που σημαίνει παύση της εργασίας². Η άσκηση του δικαιώματος της απεργίας έχει μία διάσταση ιδιωτικού δικαίου και σ' αυτή βασίζεται η προσφυγή στο άρθρο 281 ΑΚ το οποίο απαγορεύει την κατάχρηση δικαιώματος στο χώρο των ιδιωτικών έννομων σχέσεων. Η καταχρηστική ή μη άσκηση του δικαιώματος της απεργίας διαπιστώνεται από το Δικαστήριο και είναι νόμιμη όταν ασκείται από συνδικαλιστικές οργανώσεις που έχουν συσταθεί νόμιμα προς διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών, εργασιακών, συνδικαλιστικών και ασφαλιστικών συμφερόντων των εργαζομένων και υπό κάποιες διαδικαστικές προϋποθέσεις.

Από τις διατάξεις του άρθρου 23 παρ. 2 του Συντάγματος, με τις όποιες ορίζεται ότι «η απεργία αποτελεί δικαίωμα και ασκείται από τις νόμιμα συνεστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις για τη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών γενικά συμφερόντων των εργαζομένων», προκύπτει ότι η απεργία περιλαμβάνεται στα ατομικά δικαιώματα που προβλέπονται από το Σύνταγμα και ειδικότερα εντάσσεται στα συναφή με την συνδικαλιστική ελευθερία δικαιώματα που οφείλει να προστατεύει το Κράτος.

Στο άρθρο 23§2 Σ, κατοχυρώνεται ρητά το δικαίωμα της απεργίας. Με τον όρο απεργία υπό ευρεία έννοια, νοείται κάθε συλλογική άρνηση των εργαζομένων να παράσχουν την συμβατικά οφειλόμενη προς τον εργοδότη εργασία, αποβλέποντας στην επίτευξη ενός ορισμένου συλλογικού σκοπού . Υπό την συνταγματική της έννοια, όμως, η απεργία έχει στενότερο περιεχόμενο. Πρόκειται, για την πρόσκαιρη

---

² Μπακόπουλος, ΔΕΝ τόμος 48/1992, Τεύχος 1161, σελ 788

και εκούσια συλλογική αποχή των μισθωτών από την εργασία τους, η οποία κηρύσσεται από την νόμιμη συνδικαλιστική οργάνωση με στόχο την διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών συμφερόντων τους .

Προκειμένου, δηλαδή, να είναι συνταγματικά θεμιτή και νόμιμη η απεργία πρέπει³:

1. να ασκείται από τις νόμιμα συστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις
2. να αποσκοπεί στη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών γενικά συμφερόντων των εργαζομένων
3. να μην πραγματοποιείται από δικαστικούς λειτουργούς ή από υπηρετούντες στα σώματα ασφαλείας
4. να είναι σύμφωνη με τους περιορισμούς που θέτει ο κοινός νομοθέτης κατ' εξουσιοδότηση του Συντάγματος.

Ειδικότερα, αναφορικά με το δικαίωμα απεργίας, υπάρχει πρόβλεψη στον Ν. 1264/1982 , στα αρ.19 («δικαίωμα απεργίας»), 20 («κήρυξη απεργίας»), 21 («προσωπικό ασφαλείας») και 22 («απαγόρευση προσλήψεων απεργοσπαστών. Απαγόρευση ανταπεργίας- νομιμότητα απεργίας»).

Στη έννοια της απεργίας εντάσσεται και η στάση εργασίας, δηλαδή η προσωρινή, συλλογική διακοπή της εργασίας, χωρίς εγκατάλειψη του χώρου εργασίας , καθώς και η λευκή απεργία, δηλαδή η προγραμματισμένη από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις επιβράδυνση του ρυθμού εργασίας, με αποτέλεσμα την μείωση της απόδοσης και της παραγωγής .

Η απεργία είναι συλλογικό φαινόμενο, επομένως δεν νοείται απεργία ενός μισθωτού προκειμένου να βελτιώσει την υπηρεσιακή του κατάσταση. Σε ατομικό επίπεδο, αναγνωρίζεται ως μορφή νόμιμης αποχής από την εργασία η επίσχεση εργασίας, με την οποία, ωστόσο, ο μισθωτός δεν επιδιώκει την βελτίωση των όρων εργασίας του, αλλά την ικανοποίηση ληξιπρόθεσμης αξίωσής του από τον εργοδότη, ο οποίος αρνείται να την εκπληρώσει.

---

³ Γκουτος, Εννοιολογικά στοιχεία της απεργίας, ΔΕΝ 2009, σελ 401

Η απεργία είναι θεσμός του συλλογικού εργατικού δικαίου για την επιδίωξη συλλογικών συμφερόντων. Συλλογική αποχή δεν σημαίνει ότι απαραίτητως πρέπει να απέχουν από την εργασία τους όλοι οι εργαζόμενοι της επιχείρησης ή του κλάδου. Αρκεί και μικρός αριθμός αοεργών, εφόσον υπάρχει συλλογικό συμφέρον στην απεργία. Δεν νοείται όμως απεργία δενός ή μερικών μόνο εργαζομένων με σκοπό να βελτιώσουν την ατομική υπηρεσιακή τους κατάσταση. Στο ατομικό επίπεδο το δίκαιο γνωρίζει ως νόμιμη αποχή από την εργασία την επίσχεση εργασίας, την οποία μπορεί να πραγματοποιήσει ο εργαζόμενος, εφόσον έχει ληξιπρόθεσμη αξίωση κατά του εργοδότη του⁴.

---

⁴ Γεωργιάδου Ν., Εισαγωγή στο εργατικό Δίκαιο, σελ 130

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο Η ΑΠΕΡΓΙΑ - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Εποχή-σταθμός στην ιστορική εξέλιξη της απεργίας ως θεσμού υπήρξε η Βιομηχανική Επανάσταση, κατά την οποία η εργασία, ιδίως στα εργοστάσια, είχε μαζικό χαρακτήρα. Τον 18^ο αιώνα, λοιπόν, εμφανίστηκε για πρώτη φορά η απεργία, αρχικά στην Αμερική και στη συνέχεια στην Ευρώπη και ιδίως η Αγγλία.

Η σημαντικότερη απεργία, λόγω των αποτελεσμάτων της και της επίδρασης στην περαιτέρω εξέλιξη του θεσμού, έλαβε χώρα το 1866. Είχε δε ως αίτημα την καθιέρωση της οκτάωρης εργασίας, το οποίο επιτεύχθηκε στοιχίζοντας τη ζωή πολλών εργατών. Παράλληλα, μετά από αυτή την επιτυχή διεκδίκηση, καθιερώθηκε η Πρωτομαγιά ως εργατική γιορτή από το Διεθνές Εργατικό Συνέδριο στο Παρίσι το 1889.

Στη χώρα μας κινητοποιήσεις οργανώνονταν κατά την ίδια περίοδο, με πρώτη επίσημη απεργία αυτή στα ναυπηγεία της Ερμούπολης της Σύρου το 1869. Στη συνέχεια, ακολούθησαν απεργίες και σε άλλες πόλεις, έχοντας αιτήματα οικονομικά, επαγγελματικά καθώς και πολιτικά.

Ως εκ τούτου, γίνεται εμφανής η αναγκαιότητα καθιέρωσης της απεργίας ως δικαίωμα, αφού μόνο με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε ένα σύνολο προσώπων να διεκδικήσει, υπερασπίσει και προαγάγει τα συμφέροντά του.

Τα πρώτα εργατικά συνδικάτα και, παράλληλά με αυτά, οι πρώτοι εργατικοί αγώνες στην Ευρώπη εμφανίστηκαν στα τέλη του 18^{ου} αιώνα στην Αγγλία, όπου με νόμο του 1825 επιβλήθηκαν στο δικαίωμα της απεργίας περιορισμοί, οι οποίοι ίσχυσαν μέχρι το 1875. Εν τω μεταξύ οι πρώτες μεγάλες απεργίες, με τη σημερινή έννοια του όρου, πραγματοποιήθηκαν στην Αγγλία το 1842 και στη Γαλλία ήδη το 1831 και 1833.

Κατά την έναρξη του 19^{ου} αιώνα, η ίδρυση συνδικαλιστικών οργανώσεων απαγορευόταν στα περισσότερα κράτη της Δυτ. Ευρώπης. Πρώτη η Μ. Βρετανία, η

πρώτη βιομηχανική χώρα, επέτρεψε το 1824 τις εργατικές ενώσεις . Το κύμα των απεργιών του 1824/25 στη Μ. Βρετανία προκάλεσε το νόμο του 1825, ο οποίος επέβαλε περιορισμούς στο δικαίωμα απεργίας, χωρίς όμως να επαναφέρει σε ισχύ τους περιορισμούς κατά των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Οι περιορισμοί αυτοί ίσχυσαν μέχρι το 1875.

Στην Γαλλία τώρα, η Γαλλική Επανάσταση με τον περίφημο νόμο Le Chapelier (14 - 17/6/1791) απαγόρευε τη δημιουργία εργατικών οργανώσεων με την αιτιολογία ότι απειλούσαν τις ατομικές ελευθερίες. Το 1864 καταργήθηκε το αξιόποιο ίδρυσης επαγγελματικών οργανώσεων, γεγονός που ενίσχυσε τη σύσταση και τη δράση των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Τελικά, η πλήρης αναγνώριση και κατοχύρωση της συνδικαλιστικής ελευθερίας στη Γαλλία επήλθε με το νόμο της 21/3/1884. Στη Γερμανία, οι απαγορεύσεις αυτές κατέρρευσαν κατά τη επανάσταση του Μαρτίου 1848 και τελικά καταργήθηκαν το 1869 με το άρθρο 152 της Gewerbeordnung.

Στην Ελλάδα η καθυστέρηση στην ανάπτυξη της οικονομίας και την εκβιομηχάνιση της χώρας είχε σαν αποτέλεσμα μία αντίστοιχη καθυστέρηση στην ανάπτυξη του συνδικαλιστικού κινήματος και τη δημιουργία συνδικαλιστικών οργανώσεων. Η εργατική επαγγελματική συνείδηση, ενώ αρχίζει να σχηματίζεται από το 1875, αργεί πολύ να αναπτύξει μία συνειδητή ταξική οργάνωση. Οι πρώτες εργατικές επαγγελματικές οργανώσεις δεν είχαν ούτε κατεύθυνση, ούτε ανεπτυγμένη την ταξική αλληλεγγύη, αλλά αποτελούσαν μία διάμεση μορφή συντεχνιακής και συνδικαλιστικής οργάνωσης.

Οι κυριότερες από τις απεργίες του 19^{ου} αιώνα ξεκινούν με αυτή της 6^{ης} Μαρτίου του 1826 που πραγματοποιείται από τους τυπογράφους των εφημερίδων της Ελλάδας, στο Ναύπλιο⁵. Μεταξύ των αιτημάτων τους προς το Βουλευτικό Σώμα συγκαταλεγόταν και η αξίωση τους να σταματήσει η καταβολή του μισθού τους σε ομολογίες, διότι δεν μπορούσαν να τις εξαργυρώσουν, λόγω της έλλειψης χρημάτων στα κρατικά ταμεία.

---

⁵ www.wikipedia.gr

Ακολουθεί η απεργία των ραπτεργατών της Αθήνας το 1847 με αίτημα την καταβολή υπερωριακής αμοιβής. Το 1879 οι ναυπηγοεργάτες και οι βυρσοδεψεργάτες της Σύρου απεργούν, αξιώνοντας την αύξηση μισθού και την βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης. Τα έτη 1882 και 1883 σημειώνονται απεργιακές κινητοποιήσεις από διάφορους επαγγελματίες, όπως τυπογράφοι υποδηματοποιοί και ραφείς. Οι απεργίες αυτές έγιναν εξαιτίας της αύξησης τιμών και της νομισματικής αλλαγής.

Μία από τις μεγάλες απεργίες ήταν αυτή, το Νοέμβριο του 1921, της Ομοσπονδίας Ηλεκτρισμού και Ηλεκτροκινήσεως, η οποία είχε αριστερή διοίκηση με σημαντικά στελέχη. Βρισκόμαστε σε πολεμική περίοδο και οι απεργίες δεν ήταν εύκολες. Ωστόσο, αυτή ήταν από τις πιο καλά οργανωμένες. Επί 2 ημέρες η Αθήνα και ο Πειραιάς έμειναν στο σκοτάδι και χωρίς συγκοινωνία. Οι απεργοί προέβαλλαν κυρίως οικονομικά αιτήματα. Ταυτόχρονα, όμως, η απεργία αυτή ήταν μια φανερή διαμαρτυρία κατά του πολέμου που φαινόταν ατελείωτος. Ο ηλεκτρικός σιδηρόδρομος Αθηνών-Πειραιώς και το θηρίο της Κηφισιάς σταμάτησαν αμέσως.

Το ίδιο απόγευμα ο πρωθυπουργός Γούναρης ανέβηκε στο βήμα και ,ενώ ,επιτίθετο κατά των απεργών έσβησαν τα φώτα της Βουλής, όπως και όλης της πολιτείας. Συμπτωματικά, ήταν 6 το απόγευμα, ώρα που άλλαζε η βάρδια του ηλεκτρικού εργοστασίου και, καθώς είχε αποφασισθεί απεργία, η επόμενη βάρδια δεν εμφανίσθηκε με αποτέλεσμα να γίνει διακοπή ρεύματος. Ύστερα από λίγες μέρες ξεσπά και η μεγάλη Πανσηδροδρομική απεργία. Η διοίκηση της ομοσπονδίας είχε υποβάλλει κατάλογο αιτημάτων στην κυβέρνηση μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονταν η αύξηση των μισθών, η πλήρης εφαρμογή του οκταώρου, η πληρωμή των ημερών ασθενείας και η εκπροσώπηση του προσωπικού στο διοικητικό συμβούλιο των ΣΕΚ. Η κυβέρνηση των σιδηροδρόμων δεν απάντησε ικανοποιητικά και στις 20 Φεβρουαρίου συνέρχεται στον Πειραιά Γενική Συνέλευση των σιδηροδρομικών ΣΠΑΠ, Λαρισσαϊκού και Αττικής και κηρύσσουν με ενθουσιασμό απεργία. Αστυνομία και περίπολοι συλλαμβάνουν όσους απεργούς έβρισκαν. Κανείς δεν δέχτηκε να πιάσει δουλειά χωρίς εντολή της Ομοσπονδίας. Την 3^η ημέρα κηρύσσεται επιστράτευση των απεργών και επιβάλλεται η κατάταξή τους. Η απεργία

κράτησε 11 ημέρες. Ήταν μια πραγματικά ηρωική απεργία που έμεινε στην ιστορία του Ελληνικού Εργατικού Κινήματος. Απέδειξε στο ολιγάριθμο ελληνικό προλεταριάτο, πόση δύναμη μπορεί να αποκτήσει.

Στα 1931-1932 το αγροτικό κίνημα βρίσκεται στην μεγαλύτερή του ένταση. Στο απεργιακό κίνημα παίρνουν μέρος 80.000 απεργοί το 1932 και 100.000 το 1933.

Στις 20 Μαρτίου του 1934 με καθολική επιτυχία πραγματοποιείται απεργία των αρτεργατών της Θεσσαλονίκης. Την επόμενη ημέρα 70.000 εργαζόμενοι διαδηλώνουν ενάντια στις ξένες εταιρίες. Στις 4 Μαΐου του 1934 πραγματοποιείται πανοικοδομική απεργία στην Θεσσαλονίκη.

Στις 8 Μαΐου του 1934 λιμενεργάτες της Καλαμάτας απεργούν και συγκρούονται με την χωροφυλακή. Κατά την διάρκεια της συμπλοκής σκοτώνονται 7 άνθρωποι. Για να διαμαρτυρηθούν την επομένη, απεργούν 25.000 εργάτες στα μεγάλα βιομηχανικά κέντρα.

Στις 14 Μαρτίου 1934 σημειώνεται πανυπαλλιλική απεργία. Στις 26 Αυγούστου 1934 σταφιδοπαραγωγοί συγκρούονται με το στρατό στη Βόρεια και την Δυτική Πελοπόννησο.

Το εργατικό κίνημα στον τομέα των διεκδικήσεων θα περάσει σε μία καινούργια φάση ανόδου στα 1936 συσπειρώνοντας δίπλα στο μαχόμενο προλεταριάτο τα μεσαία στρώματα.

Οι αγώνες θα κορυφωθούν στις γνωστές «μέρες του Μάη» της Θεσσαλονίκης. Η καπνεργατική απεργία που κηρύσσεται στην Θεσσαλονίκη στις 3 Μαΐου 1936 γενικεύεται σε πανεργατική από τις 8 Μαΐου 1936. Στις 9 Μαΐου η χωροφυλακή επιτίθεται σε διαδήλωση 150.000 ατόμων και σκοτώνονται 10 εργάτες. Τις τρεις επόμενες μέρες στο πλευρό των εργατών θα βρεθούν και τα μεσαία στρώματα. Κλείνουν καταστήματα και ο λαός κυριαρχεί στους δρόμους.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην ελληνική πραγματικότητα, το εργατικό ζήτημα κάνει την εμφάνισή του στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Τα Συντάγματα του 1864 και 1911 έκαναν λόγο μόνο για το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, στα πλαίσια του οποίου αναζητήθηκε η προστασία της συνδικαλιστικής ελευθερίας, πλην όμως δεν αναφέρονταν καθόλου στο δικαίωμα της απεργίας⁶.

Σε επίπεδο εγγυήσεων, το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, το οποίο αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά στο Σύνταγμα του 1864, έγινε υπό το Σύνταγμα του 1911 δεκτό ότι κάλυπτε και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων. Παράλληλα, με το Ν. 281/1914, ο κοινός νομοθέτης αναγνώρισε, εκτός από το δικαίωμα των εργαζομένων να ιδρύουν και να προσχωρούν σε συνδικαλιστικές οργανώσεις, και το δικαίωμα δράσης των συνδικαλιστικών οργανώσεων, που είναι ίσως και η πιο ουσιαστική πλευρά των συνδικαλιστικών οργανώσεων.

Αναλυτικότερα το Σύνταγμα του 1864 δεν προβλέπει την συνδικαλιστική ελευθερία, αλλά εκφράζονταν απόψεις υπαγωγής και επιτρεπτής άσκησης της εντός του γενικότερου πλαισίου του συνεταιρίζεσθαι (άρθρο 11 του συντάγματος 1864). Με πλέον δεκτό ότι οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων καλύπτονταν εντός του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι. Αργότερα, στο Σύνταγμα του 1952 θεωρήθηκε πως η απεργία θα μπορούσε να εξαχθεί εξ αντιδιαστολής από το άρθρο του Συντάγματος που απαγόρευε την απεργία στους δημοσίους υπαλλήλους και στους υπαλλήλους των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

---

⁶ Δαγτόγλου Π., Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα Β', 2η Αναθεωρημένη Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ 998-999

Η πορεία της νομοθετικής ρύθμισης του δικαιώματος της απεργίας ξεκινά με τον ν.281/1914 που αποτελεί και τον πρώτο νόμο με τον οποίο ο κοινός νομοθέτης ρυθμίζει και τα σχετικά με τα εργατικά σωματεία. Σημαντικό στοιχείο του νόμου αυτού αποτελεί το γεγονός πως δεν περιορίζεται στην αναγνώριση της αρνητικής και θετικής συνδικαλιστικής ελευθερίας και άλλων ζητημάτων του συνδικαλιστικού δικαίου, αλλά προχώρησε ακόμα παραπέρα αναγνωρίζοντας και το δικαίωμα δράσης των συνδικαλιστικών οργανώσεων, δράση στην οποία κύριο λόγο έχει η άσκηση του δικαιώματος της απεργίας.

Στο Σύνταγμα του 1952 η μεν συνδικαλιστική ελευθερία στις βασικές της εκδηλώσεις αντλούσε την ισχύ της από την συνταγματική διάταξη, η οποία κατοχύρωνε το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, η δε απεργία εμφανιζόταν στην νομολογία ως δικαίωμα, με βάση ορισμένες διάσπαρτες διατάξεις, οι οποίες έκαναν λόγο για απεργία. Όμως είχε υποστηριχθεί από την θεωρία ότι και η απεργία θα ήταν δυνατό να θεμελιωθεί στο Σύνταγμα, συναγόμενη κατ' αντιδιαστολή από το άρθρο του Συντάγματος, το οποίο απαγόρευε την απεργία στους δημοσίους υπαλλήλους και στους υπαλλήλους νομικών προσώπων και οργανισμών δημοσίου δικαίου (άρθρ. 11 παρ. 3 Σύντ. 1952).

Το τοπίο ξεκαθαρίζει με το Σύνταγμα του 1975, το οποίο περιέλαβε δύο θεμελιώδη δικαιώματα, την συνδικαλιστική ελευθερία και το δικαίωμα της απεργίας των εργαζομένων. Στο άρθρο 12 κατοχυρώνεται η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και ταυτόχρονα υπάρχουν ειδικές διατάξεις για τη συνδικαλιστική ελευθερία και τη συνδικαλιστική δράση(άρθρο 23 παρ.1, 2).

Μεταπολιτευτικά, και έχοντας προηγηθεί σκληρά και δύσκολα χρόνια για το δικαίωμα της απεργίας και τους επίδοξους ασκητές του, με τον ν.330/1976 θεσμοθετείται η άσκηση του δικαιώματος αυτού προβλέποντας μεταξύ άλλων ιδιαίτερες αυστηρές προϋποθέσεις για την άσκηση του(άρθρα 34 επ.), την ποινικοποίηση της άσκησης του σε συγκεκριμένες περιπτώσεις σε βάρος των απεργών (άρθρο 40), αλλά και καθιερώνοντας το δικαίωμα των εργοδοτών στην ανταπεργία(lock-out) στο άρθρο 32. Μετά την πολιτική αλλαγή του 1981 ακολούθησε ο ν.1264/1982 ο οποίος παρά τα όποια κενά και τις δυσλειτουργίες του δημιούργησε ένα σύγχρονο πλαίσιο για την

άσκηση του δικαιώματος της απεργίας τόσο στον ιδιωτικό(άρθρα 19-20) όσο και στον δημόσιο τομέα(άρθρο 30).

1.3 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

Κατά καιρούς από τη θεωρία έχουν επιχειρηθεί διάφοροι ορισμοί, οι οποίοι φέρουν αρκετά κοινά χαρακτηριστικά, στην προσπάθεια απόδοσης μιας ικανοποιητικής ερμηνείας της απεργίας.

Κατά μια άποψη, ως απεργία νοείται η ομαδική διακοπή της δουλειάς από τους εργαζομένους σε ένα κλάδο ή σε κάποια επιχείρηση με αιτήματα οικονομικής φύσεως ή και γενικότερες διεκδικήσεις.

Σύμφωνα με μία άλλη άποψη, η απεργία αποτελεί αγωνιστικό μέσο ή μέσο πίεσης από τους εργαζόμενους προς τον εργοδότη. Στο εργατικό δίκαιο παρατηρείται, δηλαδή, ένα είδος σύγκρουσης μεταξύ δύο ή περισσοτέρων ενοτήτων δράσης, οι οποίες βρίσκονται σε ανταγωνιστική σχέση και απ' τις οποίες η μια με αγωνιστικά μέσα προσπαθεί να επικρατήσει στο κοινωνικό πεδίο των σχέσεών τους. Επομένως, μπορεί να λεχθεί ότι η απεργία αποτελεί ένα από αυτά τα αγωνιστικά μέσα επικράτησης απέναντι στον κοινωνικό ανταγωνιστή⁷. Συμπληρωματικά , υποστηρίζεται ότι η απεργία δεν αποτελεί μόνο αγωνιστικό μέσο με το οποίο επιδιώκεται η κάμψη της άρνησης του εργοδότη να υποχωρήσει στις εργατικές διεκδικήσεις στη διάρκεια ή στο τέλος μιας συλλογικής διαπραγμάτευσης που καταλήγει σε αδιέξοδο, αλλά και μέσο πίεσης των μισθωτών στον εργοδότη για να αρχίσει εκείνος να διαπραγματεύεται μαζί τους .

Ο νομικός ορισμός της απεργίας συνίσταται στην πρόσκαιρη συλλογική αποχή εργαζομένων από εργασία χωρίς πρόθεση λύσης της εργασιακής τους σχέσης με τον εργοδότη, με σκοπό τη διαφύλαξη ή προαγωγή των συμφερόντων τους που συνδέονται άμεσα με την εργασιακή τους θέση ως μισθωτών (εργασιακά

---

⁷ Καρακατσάνης, Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο, 1992, σελ 635- 835

Γκούτος, Ενωσιολογικά στοιχεία της απεργίας, ΔΕΝ 2009, σελ 401

συμφέροντα) ή τη διαφύλαξη και προαγωγή συμφερόντων που συνδέονται με γενικότερη κοινωνική διάσταση που έχει η θέση τους αυτή (κοινωνικά- εργασιακά συμφέροντα).

Ως απεργία, σύμφωνα με άλλη άποψη υποστηριχθείσα από τη νομική θεωρία, νοείται η άρνηση παροχής εργασίας ή αλλιώς αποχή από την εργασία με σκοπό την πίεση στην αντίπαλη πλευρά για βελτίωση όρων, συνθηκών και αμοιβής εργασίας. Σε αυτόν τον ορισμό, τονίζεται ξανά το η ύπαρξη αντίθετων συμφερόντων μεταξύ αντιπάλων πλευρών, ήτοι των μισθωτών και του εργοδότη. Η απεργία αποτελεί κύρια μορφή εργατικού αγώνα, του οποίου σκοπός είναι η ευνοϊκή ρύθμιση για τους μισθωτούς, όπου η άλλη πλευρά (εργοδότης) δεν παραχωρεί εκούσια.

Πιο ολοκληρωμένη άποψη είναι ότι η απεργία συνίσταται στη συλλογική αποχή των μισθωτών από την εργασία τους, η οποία αποφασίζεται και κηρύσσεται από νόμιμα συνεστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις με σκοπό να ασκήσουν πίεση στον εργοδότη ώστε να εξυπηρετήσουν, να διαφυλάξουν και να προαγάγουν τα συλλογικά τους συμφέροντα. Ο παραπάνω γενικός ορισμός αποδίδει την έννοια της απεργίας ως αγωνιστικού μέσου με συγκεκριμένα αιτήματα. Τα στοιχεία-όροι για τη νομιμότητά της κρίνονται από τις προϋποθέσεις που θέτει η έννομη τάξη ώστε να τη θεωρήσει ως θεμιτό μέσο για την επιδίωξη των εργατικών συμφερόντων⁸.

1.4 ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ

Το δικαίωμα της απεργίας προστατεύεται από το ισχύον στη χώρα μας Σύνταγμα με διπλό τρόπο. Αφενός προστατεύεται από το άρθρο 23 παρ.1 Σ, σύμφωνα με το οποίο «το Κράτος λαμβάνει τα προσηκόντα μέτρα για τη διασφάλιση της συνδικαλιστικής ελευθερίας και την ανεμπόδιστη άσκηση των συναφών με αυτήν δικαιωμάτων εναντίον κάθε προσβολής τους, μέσα στα όρια του νόμου». Τα συναφή δικαιώματα στα οποία αναφέρεται η παραπάνω διάταξη δεν είναι άλλα από τη συλλογική

---

⁸ Γκούτος, Ενωσιολογικά στοιχεία της απεργίας, σελ 401

αυτονομία και την απεργία. Η διασφάλιση του της συνδικαλιστικής ελευθερίας επιτυγχάνεται μέσα από την κατοχύρωση του εργασιακού αγώνα ως ένα από τα κυριότερα αντικείμενα της συνδικαλιστικής δράσης και της απεργίας ως το σημαντικότερο μέσο του, και ανάγει σε δικαίωμα τη χρήση αυτού του μέσου. Αφετέρου, όμως, η απεργία προστατεύεται και ως αυτοτελές δικαίωμα.

Η σπουδαιότητα που έχει η απεργία για την άσκηση της συνδικαλιστικής ελευθερίας και τη διασφάλιση και προαγωγή των εργασιακών συμφερόντων των εργαζομένων οδήγησε το συντακτικό μας νομοθέτη στη θέσπιση του άρθρου 23 παρ.2 Σ. Με τη διάταξη αυτή το δικαίωμα της απεργίας προστατεύεται κατά τρόπο γενικό. Η διάταξη αυτή με την καθιερωμένη, παραδοσιακή διατύπωση «η απεργία αποτελεί δικαίωμα» αναφέρεται στο δικαίωμα χρήσης του απεργιακού μέσου, δηλαδή στο κατοχυρωμένο από την παρ.1 του ίδιου άρθρου απεργιακό δικαίωμα. Αντικείμενο της διάταξης αυτής δεν είναι η επανάληψη της εγγύησης του απεργιακού δικαιώματος, αλλά η εξειδίκευση της έννοιας της συνταγματικά ανεκτής απεργίας, στην οποία και προβαίνει, προσδιορίζοντας περιοριστικά ως υποκείμενο του απεργιακού δικαιώματος τις νόμιμα συνεστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις των μισθωτών και καθορίζοντας και οριοθετώντας τους απεργιακούς σκοπούς⁹.

Η δεύτερη περίοδος της ίδιας παραγράφου, η οποία δεν αναφέρεται μόνο στο δικαίωμα χρήσης του απεργιακού μέσου, αλλά και στο δικαίωμα συμμετοχής σε απεργία, οριοθετεί τις οργανώσεις στις οποίες παρέχεται το απεργιακό δικαίωμα, καθώς και τα άτομα που έχουν δικαίωμα συμμετοχής σε απεργία, και συμπληρώνει την εξουσιοδότηση που παρέχει η παρ. 1 στον κοινό νομοθέτη, κατευθύνοντάς τον να επιβάλλει περιορισμούς στο απεργιακό δικαίωμα, καθώς και στο δικαίωμα συμμετοχής σε απεργία, σε συγκεκριμένους κρίσιμους, κατά την αντίληψη του συντακτικού νομοθέτη, για το κοινωνικό σύνολο τομείς.

Η συνταγματική κατοχύρωση της απεργίας διασφαλίζει ότι το σχετικό δικαίωμα δεν μπορεί να καταργηθεί ή να περιορισθεί πέρα από το συνταγματικά προβλεπόμενο

---

⁹ Λεβέντης, Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο, σελ 635 - 855

Γκούτος, Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο, σελ 117

όριο, ούτε με τυπικό νόμο. Από την έννοια του δικαιώματος της απεργίας προκύπτει ότι ούτε η απόφαση να γίνει απεργία ούτε η εκτέλεσή της μπορούν να παρακωλυθούν ή να οδηγήσουν in abstracto ή in concreto σε δυσμενείς έννομες συνέπειες για τον δικαιούχο. Η συνταγματικώς θεμιτή απεργία δε μπορεί ποτέ να θεωρηθεί ως παράβαση της συμβατικής υποχρέωσης παροχής εργασίας ή ως καταγγελία της συμβάσεως εργασίας, ούτε να θεμελιώσει αστική, ποινική ή πειθαρχική ευθύνη του απεργού. Η άσκηση του δικαιώματος είναι ελεύθερη από οποιαδήποτε κρατική, εργοδοτική ή άλλη πίεση ή άδεια. Δεν αντίκειται όμως προς την ελευθερία απεργίας η υποχρέωση τήρησης δημοκρατικών διαδικασιών, οι οποίες αντιθέτως διασφαλίζουν την ελεύθερη άσκηση του δικαιώματος από κάθε εργαζόμενο λαμβάνει τα προσήκοντα μέτρα για τη διασφάλιση της συνδικαλιστικής ελευθερίας και την ανεμπόδιστη άσκηση των συναφών με αυτήν δικαιωμάτων εναντίον κάθε προσβολής τους, μέσα στα όρια του νόμου».

Σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ.2: «Η απεργία αποτελεί δικαίωμα που ασκείται από τις νόμιμα συνεστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις για τη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών γενικά συμφερόντων των εργαζομένων. Απαγορεύεται η εργασία με οποιαδήποτε μορφή στους δικαστικούς λειτουργούς και σε αυτούς που υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας. Το δικαίωμα προσφυγής σε απεργία των δημοσίων υπαλλήλων και των υπαλλήλων της τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και του προσωπικού των κάθε μορφής επιχειρήσεων δημοσίου χαρακτήρα ή κοινής ωφέλειας, που η λειτουργία τους έχει ζωτική σημασία για την εξυπηρέτηση βασικών αναγκών του κοινωνικού συνόλου, υπόκειται στους συγκεκριμένους περιορισμούς του νόμου που το ρυθμίζει. Οι περιορισμοί αυτοί δεν μπορούν να φθάνουν έως την κατάργηση του δικαιώματος της απεργίας ή την παρεμπόδιση της νόμιμης άσκησής του».

Συγκριτικά με την έννοια της απεργίας ως κοινωνικού φαινομένου, όπως φαίνεται από την παράθεση των συνταγματικών διατάξεων, η συνταγματική της έννοια είναι στενότερη. Αναλυτικά, το δικαίωμα της απεργίας ανήκει στα ατομικά κοινωνικά δικαιώματα του Συντάγματος. Ειδικότερα, εντάσσεται στα δικαιώματα που είναι συναφή με τη συνδικαλιστική ελευθερία, την οποία το κράτος έχει υποχρέωση να

διασφαλίσει. Το δικαίωμα απεργίας είναι μια ατομική ελευθερία που έχει μετατραπεί σε ατομικό δικαίωμα του συνδικαλιστικού κύκλου, κατεύθυνση και άσκηση συλλογική, η οποία οδηγεί στην κοινωνικοποίησή του¹⁰.

Κατά τη συνταγματική διάταξη η απεργία αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα, αφ' ενός κάθε ανθρώπου που παρέχει εξαρτημένη εργασία, δηλαδή κάθε μισθωτού και κάθε δημοσίου υπαλλήλου (και οι δύο κατηγορίες περιλαμβάνονται στην έννοια του «εργαζόμενου» στην εν λόγω διάταξη), και αφ' ετέρου κάθε συνδικάτου των μισθωτών ή των δημοσίων υπαλλήλων¹¹.

Ιστορικά και σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ.2 η απεργία αναφέρεται μόνο σε όσους τελούν σε σχέσης εξαρτημένης εργασίας και αποτελεί το ισχυρότερο μέσο ασκήσεως πίεσεως στον εργοδότη. Η «απεργία» των ανεξάρτητων επαγγελματιών αποτελεί, φυσικά, μέσο ασκήσεως πίεσεως στην κυβέρνηση ή τρόπος διαμαρτυρίας, αλλά δεν αποτελεί «απεργία» κατά την έννοια του άρθρου 23 παρ.26.

Εξάλλου, το Σύνταγμα εξουσιοδότησε τον κοινό νομοθέτη να θεσπίσει «*συγκεκριμένους περιορισμούς*» με νόμο. Έτσι, η απεργία ρυθμίζεται και από τον ν.1262/1982, στον οποίο θα γίνει αναλυτική αναφορά παρακάτω.

Συμπερασματικά, συνταγματικώς προστατευόμενη απεργία είναι εκείνη που:

- α) Ασκείται από τις νόμιμα συστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις και
- β) Αποσκοπεί τη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών εν γένει συμφερόντων.

Η συνταγματική κατοχύρωση του εργασιακού αγώνα, της συνδικαλιστικής ελευθερίας και των συναφών προς αυτή δικαιωμάτων είναι συμφυής με την κατά την παραδοσιακή αντίληψη δημοκρατική και φιλελεύθερη δομή του πολιτειακού μας καθεστώτος. Το Σύνταγμά μας είναι δημοκρατικό και έχει συντάξει την κοινωνία στην

---

¹⁰ Παπαστάουρου, Απεργία, 2002

¹¹ Γκούτος Χ., Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο, σελ 117

οποία απευθύνεται με βάση αυτή ακριβώς την αντίληψη. Άλλωστε, στα αυταρχικά και ολοκληρωτικά καθεστώτα, η συνδικαλιστική ελευθερία και τα συναφή με αυτά δικαιώματα, όπως το απεργιακό, είναι ανύπαρκτα¹².

Τα στοιχεία που συνθέτουν την απεργία είναι τα εξής:

α. Αποχή από την εργασία

Πρόκειται για την προσχεδιασμένη προσωρινή απόχη από την εργασία, είτε με την μορφή της μη προσέλευσης σε αυτή, είτε, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, με την μορφή της μη εκπλήρωσης υποχρεώσεων που απορρέουν από τις ατομικές σχέσεις εργασίας. Η άρνηση παροχής εργασίας δεν εκφράζει βούληση των μισθωτών να καταγγείλουν τις συμβάσεις εργασίας τους, να αποχωρήσουν ή να παραιτηθούν.

Οι ατομικές συμβάσεις εργασίας ισχύουν κανονικά. Όταν η απεργία είναι νόμιμη, η μη εκπλήρωση υποχρεώσεων που απορρέουν από τις ατομικές σχέσεις εργασίας δεν επισύρει τις συνέπειες της παράβασης αυτής, καθώς η απόχη αποτελεί νόμιμη άσκηση δικαιώματος. Στην αντίθετη, όμως, περίπτωση που η απεργία είναι παράνομη, η αποχή λογίζεται σαν αυθαίρετη απουσία και επέρχονται οι αντίστοιχες κυρώσεις.

β. Συλλογική αποχή

Η απεργία αποτελεί θεσμό του συλλογικού εργατικού δικαίου για την επιδίωξη συλλογικών συμφερόντων των εργαζόμενων. Το στοιχείο της συλλογικότητας είναι εκείνο που επέτρεψε στην απεργία να γίνει παραδεκτή από το δίκαιο. Αν και δεν αναφέρεται ρητά στο Σ23, ούτε στον ν.1246, θεωρείται ομόφωνα ως δεδομένο και αυτονόητο συστατικό στοιχείο της απεργίας. Αυτό συνάγεται άμεσα από την συνταγματική ανάθεση του απεργιακού δικαιώματος στις συνδικαλιστικές οργανώσεις για την προάσπιση των συλλογικών συμφερόντων των μισθωτών.

---

¹² Γαρδίκας, Το δικαίωμα της απεργίας σε σχέση με το άρθρο 48 του Συντάγματος, ΕΕργΔ 44.745.

Η συλλογικότητα δεν σχετίζεται με τον αριθμό των συμμετεχόντων στην απεργία, ούτε με την εκτέλεση της απεργίας¹³. Πρόκειται για μεταγενέστερα πραγματικά περιστατικά που σχετίζονται με την επιτυχία ή μη της απεργίας. Επομένως, συλλογικότητα υπάρχει και όταν για την εξυπηρέτηση συλλογικών συμφερόντων απέχει από την εργασία μικρός αριθμός μισθωτών ή όταν η παροχή ελαττωμένης εργασίας περιορίζεται σε ορισμένο βασικό τομέα της επιχείρησης ή της εκμετάλλευσης, η επιβράδυνση των εργασιών του οποίου καθιστά αδύνατη ή περιττή την εργασιατων πολλών.

Επίσης συλλογικότητα υπάρχει και όταν η απεργία δεν αφορά στασυμφέροντα του συνολικού προσωπικού της επιχείρησης ή όλων των μισθωτών που συμμετέχουν στην απεργία αλλά αρκεί και η προάσπιση συμφερόντων μικρότερης ομάδας του προσωπικού. Ακόμα και η αποχή από την εργασία ενός και μόνο μισθωτού θεωρείται νόμιμη, όταν η απεργία έχει κηρυχθεί από συνδικαλιστική οργάνωση για συλλογικές διεκδικήσεις¹⁴.

Ο μοναδικός ηλεκτρολόγος επιχείρησης, η οποία απασχολεί μεγάλο αριθμό μισθωτών, όταν η ομοιοεπαγγελματική του οργάνωση έχει κηρύξει νόμιμη απεργία, απέχει νόμιμα από την εργασία του. Αντίθετα, δεν νοείται συλλογικότητα και επομένως νόμιμη απεργία, όταν επιδιώκεται η ρύθμιση περισσότερων εξατομικευμένων περιπτώσεων που είναι διαφοροποιημένες από τα θεσπισμένα με ατομικές συμφωνίες ή η ικανοποίηση ατομικών αιτημάτων, όπως μισθολογική βελτίωση ή ανάκληση απολύσεων μεμονωμένων ατόμων ή ματαίωση της μετάθεσης ή απόσπασης μισθωτών.

Σε ατομικό επίπεδο ο μισθωτός δικαιούται να απέχει νόμιμα από την εργασία του βάσει της επισχέσεως εργασίας, όχι όμως για την επιδίωξη καλύτερων όρων εργασίας αλλά για την απαίτηση ληξιπρόθεσμης αξίωσης από τον εργοδότη, ο οποίος δεν την εκπληρώνει (Α 325επ.).

---

¹³ Ληξουριώτης, Ο σκοπός του δικαιώματος της απεργίας, σελ 51

¹⁴ Παπασταύρου Δ. Ιασ., Απεργία – Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο, σελ 67

Το απεργιακό αίτημα πρέπει να έχει γνήσιο συλλογικό χαρακτήρα και όχι απλώς συλλογική εμφάνιση. Υπό την έννοια αυτή, υπάρχει νόμιμο απεργιακό αίτημα, ακόμα και όταν το αντικείμενό του είναι ατομικές περιπτώσεις, που όμως στην πραγματικότητα αποσκοπούν στο να πλήξουν και να αποδυναμώσουν την συνδικαλιστική οργάνωση. Το συλλογικό στοιχείο διαπερνά την έννοια του δικαιώματος της απεργίας, αν και το δικαίωμα αυτό απονέμεται σε κάθε εργαζόμενο ατομικά, για αυτό το λόγο αποκαλείται και «ατομική ελευθερία συλλογικής έκφρασης».

γ. Κήρυξη από συνδικαλιστικές οργανώσεις

Το Σύνταγμα στο άρθρο 23§2 ορίζει ότι το απεργιακό δικαίωμα ασκείται «από τις νόμιμα συστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις», με την νομική μορφή του σωματείου, με νομική δηλαδή προσωπικότητα. Το δικαίωμα όμως της απεργίας μπορούν να το ασκήσουν και οι ενώσεις προσώπων, οι οποίες ιδρύονται σύμφωνα με το άρθρο 1§3 περίπτ. α', υποπερίπτ. γ' του ν.1264/1982(§56), και θεωρούνται πρωτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις¹⁵.

Για να είναι νόμιμη μια απεργία από την άποψη της κήρυξης, πρέπει η γνωστοποίηση των αιτημάτων να έχει προηγηθεί, να έχει επακολουθήσει πραγματική προσφορά για διαπραγματεύσεις, οι οποίες να μην έχουν καταλήξει σε συμφωνία και στη συνέχεια η κήρυξη να έχει αποφασισθεί από την ικανή για την κήρυξη της συγκεκριμένης απεργίας συνδικαλιστική οργάνωση, μάλιστα, πιο συγκεκριμένα, από το νομίμως συγκληθέν, λειτουργικά αρμόδιο κατά νόμο για κήρυξη απεργίας, όργανο της συνδικαλιστικής αυτής οργάνωσης, με απόφαση του που να έχει ληφθεί νόμιμα.

Εάν δεν υπάρχουν καταστατικές διατάξεις, οι οποίες να περιορίζουν την ικανότητα της οργάνωσης να αποφασίζει και να κηρύσσει απεργία, τότε:

---

¹⁵ Ληξουριώτης, Δικαίωμα απεργίας, ΕΕΔ 1990, σελ 828

α. Τα κλαδικά σωματεία μπορούν να αποφασίζουν και να κηρύσσουν απεργία για τον κλάδο που καλύπτουν και μόνο εντός της γεωγραφικής περιφέρειας που καλύπτουν ή εντός τμήματός της, όχι όμως σε μεμονωμένη επιχείρηση, εκτός αν συντρέχουν δύο συγκεκριμένες προϋποθέσεις που καθιστούν κάτι τέτοιο νόμιμο. Ακόμα και σε αυτή την περίπτωση όμως, αν στο μεταξύ συσταθεί επιχειρησιακό σωματείο η συνέχιση της απεργίας από το κλαδικό είναι παράνομη και έτσι η αρχικά νόμιμη απεργία εξελίσσεται σε παράνομη.

β. Οι ομοιοεπαγγελματικές διεπιχειρησιακές πρωτοβάθμιες οργανώσεις μπορούν να αποφασίζουν και να κηρύσσουν «ομοιοεπαγγελματική» απεργία και μόνο, δηλαδή αποκλειστικά και μόνο για τους μισθωτούς του ειδικότερου επαγγέλματος που καλύπτουν και πάντως μόνο μέσα στη γεωγραφική περιφέρειά τους, όχι όμως σε μεμονωμένη επιχείρηση, εκτός αν συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις που καθιστούν κάτι τέτοιο νόμιμο. Ακόμα και σε αυτή την περίπτωση όμως, αν στο μεταξύ συσταθεί επιχειρησιακό σωματείο η συνέχιση της απεργίας από το ομοιοεπαγγελματικό διεπιχειρησιακό είναι παράνομη και έτσι η αρχικά νόμιμη απεργία εξελίσσεται σε παράνομη¹⁶.

γ. Οι δευτεροβάθμιες οργανώσεις ,που καλύπτουν μισθωτούς περισσότερων επιχειρήσεων και οι τριτοβάθμιες κλαδικές ,ομοιοεπαγγελματικές ή τοπικές ,μπορούν να αποφασίζουν και να κηρύσσουν γενικότερη απεργία ,βέβαια μόνο μέσα στη γεωγραφική τους περιφέρεια ή σε τμήμα της ,για το σύνολο ή για μέρος των επαγγελματιών ,των κλάδων ή των επιχειρήσεων που καλύπτουν ,όχι όμως σε μεμονωμένη επιχείρηση.Μόνη εξαίρεση αποτελεί η επικουρική αρμοδιότητα ειδικά το αντιπροσωπευτικότερου κέντρου της περιοχής ,το οποίο μπορεί να κηρύξει απεργία και σε μεμονωμένη επιχείρηση ,υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχει επιχειρησιακό σωματείο ή ένωση προσώπων ,αλλά ούτε και κλαδικό ή κατά περίπτωση επαγγελματικό διεπιχειρησιακό σωματείο ,που να έχουν ως μέλη τους ,το πρώτο τους περισσότερους από τους μισθωτούς της επιχείρησης και το δεύτερο τους περισσότερους από τους απασχολούμενους στην επιχείρηση μισθωτούς του επαγγέλματος ή της ειδικότητας .Αν το εργατικό κέντρο κηρύξει απεργία σε

---

¹⁶ ΜΠΘ 4084/82 ΔΕΝ 38.1064.

μεμονωμένη επιχείρηση χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές ,τότε η απεργία είναι παράνομη.

δ. Η Γ.Σ.Ε.Ε. και η Α.Ε.Δ.Υ. ,ως τριτοβάθμιες οργανώσεις πανελλαδικής έκτασης ,που καλύπτουν γενικά τους συνδεδεμένους με συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου αντιστοίχως ,μπορούν να αποφασίζουν και να κηρύσσουν μόνο γενικές απεργίες ,εκτεινόμενες απαραίτητως σε ολόκληρη τη χώρα και μόνο για γενικής φύσης εργασιακά ζητήματα ή διεκδικήσεις όλων γενικά των μισθωτών και όχι ορισμένων και μόνο κλάδων ,επαγγελμάτων ή ειδικοτήτων.

Ορισμένες δικαστικές αποφάσεις χωρίς να αντιμετωπίζουν ευθέως το ζήτημα αλλά κρίνοντας αναφορικά με το έννομο συμφέρον συνδικαλιστικών οργανώσεων για παρέμβαση σε δίκη ,επικαλούνται ως επιχείρημα ότι οι υπερκείμενες οργανώσεις μπορούν να κηρύξουν απεργία στη θέση υποκείμενων οργανώσεων. Προφανώς αυτό σημαίνει ότι οι υπερκείμενες οργανώσεις μπορούν να κηρύξουν γενικότερη απεργία στην οποία να μετάσχουν ελεύθερα και τα μέλη υποκείμενων οργανώσεων. Από την άλλη πλευρά τα σωματεία μέλη τους όπως δικαιούνται να αποφασίζουν τη συμμετοχή τους σε απεργία κηρυγμένη από άλλη οργάνωση ,έχουν και το δικαίωμα να αποφασίζουν τη μη συμμετοχή στην απεργία της υπερκείμενης οργάνωσης και να απαγορεύουν στα μέλη της τη συμμετοχή .Στις περιπτώσεις αυτές ενδέχεται να προκύψουν πειθαρχικές ευθύνες τόσο για την οργάνωση-μέλος όσο και για τα μέλη της οργάνωσης .

Κατά τη διάταξη του άρθρου 30§8 εδ.β του ν.1264 ,η απεργία μισθωτών της §1 του άρθρου 3018 κηρύσσεται πάντοτε από τη γενική συνέλευση των δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων οργανώσεών τους. Η πρώτη περικοπή του άρθρου 20 §1 αφορά μόνο στα σωματεία .Για τις ενώσεις προσώπων υπάρχει ειδική ρύθμιση της τρίτης περικοπής του άρθρου 20§1 .Στις δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες οργανώσεις αφορά η δεύτερη περικοπή της ίσιας παραγράφου.

Όταν πρόκειται για σωματείο που δεν είναι ευρύτερης περιφέρειας ή πανελλαδικής έκτασης η απεργία κηρύσσεται απαραίτητως με απόφαση της γενικής συνέλευσης και αυτό αποτελεί βασική προϋπόθεση που θέτει ο νόμος και η οποία δεν αναπληρώνεται από της άτυπη συναίνεση έστω και του συνόλου των μελών της συνδικαλιστικής οργάνωσης. Η ρύθμιση αυτή που απαιτεί απόφαση της γενικής συνέλευσης για την κήρυξη απεργίας είναι δημόσιας τάξης στοχεύει στη διασφάλιση του γενικού συμφέροντος και κατισχύει κάθε αντίθετης διάταξης του καταστατικού. Οποιαδήποτε διαφορετική μεθόδευση για κήρυξη απεργίας αποτελεί καταστρατήγηση του νόμου .

Κατ' εξαίρεση ,το διοικητικό συμβούλιο μπορεί με απόφαση του να κηρύξει στάσεις εργασίας, ειδικά όμως ολιγόωρες και όχι περισσότερες από μία την ίδια ημέρα ή μέσα στην ίδια εβδομάδα ,εκτός αν η συνέλευση με απόφασής της ή το καταστατικό της οργάνωσης έχει αφαιρέσει από το διοικητικό συμβούλιο αυτή την εξουσία. Με τον περιορισμό αυτό ο νομοθέτης αποβλέπει στην πιο υπεύθυνη άσκηση του απεργιακού δικαιώματος και εμπιστεύεται περισσότερο την συνέλευση από το διοικητικό συμβούλιο .

δ. Βούληση για επάνοδο στην ομαλή εργασιακή σχέση.

Η απεργία, ως προσωρινή αποχή, προϋποθέτει βούληση για επανάληψη της ομαλής λειτουργίας της εργασιακής σχέσης. Γιατί το λόγο και η άρνηση παροχής εργασίας, κατά την διάρκεια της απεργίας, δεν εκφράζει βούληση των μισθωτών να καταγγείλουν τις συμβάσεις εργασίας τους, να αποχωρήσουν ή να παραιτηθούν.

Οι ατομικές συμβάσεις εργασίας ισχύουν κανονικά. Η έλλειψη της βούλησης αυτής σημαίνει οριστική λύση της εργασιακής σχέσης, των συμβάσεων εργασίας και ακολούθως, εφόσον δεν υφίσταται εργασιακή σχέση, δεν μπορεί, αντικειμενικά, να γίνει λόγος για απεργία. Από την περίπτωση αυτή πρέπει να διακριθεί η προσπάθεια ανεύρεσης άλλης εργασίας κατά την διάρκεια της ομαλής λειτουργίας της εργασιακής

σχέσης, γεγονός το οποίο από μόνο του δεν καταργεί την ατομική σχέση εργασίας, ούτε αναιρεί την έννοια του εργασιακού αγώνα, της απεργίας¹⁷.

Κάθε μισθωτός έχει δικαίωμα να επιθυμεί και να επιδιώκει την πρόοδο στην επαγγελματική του καριέρα και την βελτίωση των όρων εργασίας του και για τον λόγο αυτό να επιδιώκει, μεταξύ άλλων ενεργειών και στα πλαίσια της νομιμότητας, την ανεύρεση άλλης εργασίας. Επίσης, διαφορετική περίπτωση αποτελεί η μαζική εγκατάλειψη της εργασίας χωρίς τη βούληση για επανάληψή της. Η μαζική, δηλαδή, καταγγελία από μισθωτούς των συμβάσεων εργασίας τους, όταν πραγματοποιείται με αγωνιστικό σκοπό, αποτελεί αγωνιστικό μέσο, διαφορετικό, όμως, από την απεργία.

στ. Η απεργία αποτελεί μέσο πίεσης για την ικανοποίηση διεκδικήσεων.

Για να είναι νοητή η απεργία πρέπει η συλλογική αποχή από την εργασία να γίνεται με σκοπό να πιέσει την άλλη πλευρά να ικανοποιήσει τα αιτήματα των απεργών. Αποχή για άλλους σκοπούς, όπως για διασκέδαση, για ξεκούραση ή για την πραγματοποίηση γενικής συνέλευσης, δεν αποτελεί μέσο πίεσης για την προάσπιση των εργασιακών συμφερόντων και επομένως πρόκειται για παραβίαση των ατομικών συμβάσεων εργασίας και όχι για απεργία. Συνηθίζεται οι οργανώσεις, όταν αποβλέπουν σε κινητοποιήσεις για εορτασμούς, να προβάλουν κάποιο προσχηματικό διεκδικητικό αίτημα, για να εμφανίσουν την αποχή ως νόμιμη απεργία και να συγκαλύψουν με αυτό τον τρόπο το αληθινό αίτιό της.

Η ικανοποίηση των αιτημάτων των απεργών πρέπει να προέλθει από τον εργοδότη ή από τον σε κάθε περίπτωση υφιστάμενο την απεργιακή πίεση και όχι από την οργάνωση ή τους συμμετέχοντες στην απεργία. Η ικανοποίηση των διεκδικήσεων από την ίδια την οργάνωση που απεργεί ή από τους ίδιους τους συμμετέχοντες στην

---

¹⁷ Καρακατσάνης, Συλλογικό εργατικό δίκαιο, σελ 217-283

απεργία αποτελεί παραβίαση των ατομικών συμβάσεων εργασίας με συνέπεια την εκτέλεση ή την μη προσήκουσα εκτέλεση τους.

ε. Ο απεργιακός σκοπός-Επιδίωξη εργασιακών, οικονομικών, ασφαλιστικών και συνδικαλιστικών συμφερόντων

Σύμφωνα με το άρθρο 23§2 του Συντάγματος είναι η διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών γενικά συμφερόντων των μισθωτών. Το περιεχόμενο της έννοιας του απεργιακού σκοπού διευρύνθηκε με το άρθρο 19§1 του ν. 1264. Το άρθρο 19§1 ορίζει ότι στο σκοπό του απεργιακού δικαιώματος περιλαμβάνονται, πέρα από τα όσα ορίζει το Σ23§2, και η διαφύλαξη και προαγωγή των ασφαλιστικών και συνδικαλιστικών συμφερόντων των μισθωτών, καθώς και την εκδήλωση αλληλεγγύης προς άλλους μισθωτούς.

Ο Νομοθέτης είχε την δυνατότητα να μην ορίσει στο Σύνταγμα τον απεργιακό σκοπό. Εφόσον, όμως, τον όρισε και μάλιστα με ρυθμιστική πληρότητα και χωρίς επιφύλαξη νόμου, η οποιαδήποτε επέμβαση του κοινού νομοθέτη, περιοριστική, επεκτατική ή κατά οποιοδήποτε τρόπο αλλιώτικη της συνταγματικής διάταξης, απαγορεύεται.

Το Σύνταγμα δεν έμεινε απλά στην κατοχύρωση του συνταγματικού δικαιώματος, αλλά προχώρησε και στον καθορισμό της συνταγματικά ανεκτής απεργίας μέσα από την οριοθέτηση του σκοπού της. Με τον τρόπο αυτό συγκεκριμενοποιήθηκε ο πυρήνας του δικαιώματος της απεργίας και τα όριά του, με αποτέλεσμα οποιαδήποτε προσπάθεια μεταβολής του, διεύρυνσης ή συρρίκνωσης του, να βρίσκεται εκτός της εξουσιοδότησης του κοινού νομοθέτη να ρυθμίζει την συνδικαλιστική ελευθερία και τα συναφή δικαιώματα.

Η δυνατότητα ενός απεργιακού φαινομένου να ανήκει, από την άποψη του σκοπού του, στις συνταγματικά ανεκτές και εγγυημένες απεργίες, καθορίζεται από τις επιδιώξεις διεκδικήσεις του και από την διαπίστωση ότι αυτές βρίσκονται ή δεν βρίσκονται εντός του συνταγματικά προσδιορισμένου πλαισίου του απεργιακού

σκοπού, που συνίσταται στην προαγωγή και διαφύλαξη των οικονομικών και εργασιακών συμφερόντων των μισθωτών.

Στην συνταγματική διάταξη του άρθρου 23§2 υπάρχει μια ατυχής διάκριση δύο κατηγοριών συμφερόντων, εργασιακών και οικονομικών.

Ως εργασιακά συμφέροντα¹⁸ ο συντακτικός νομοθέτης εννοεί τα συνδεδεμένα με την σχέση εξαρτημένης εργασίας. Αυτά καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα της διασφάλισης της απασχόλησης και της βελτίωσης των όρων εργασίας. Ως οικονομικά, δεν εννοεί συμφέροντα άσχετα με τις εργασιακές σχέσεις, αλλά τις οικονομικές διεκδικήσεις των μισθωτών στο πλαίσιο¹⁹ πάντοτε της σχέσης εξαρτημένης εργασίας εργοδότη-μισθωτού, δηλαδή εργασιακά συμφέροντα για ζητήματα, των οποίων η ρύθμιση θα μπορούσε να γίνει με ατομική ή συλλογική σύμβαση εργασίας²⁰. Συμφέροντα άσχετα με την εργασιακή σχέση, όπως εκείνα που αφορούν στο μισθωτό ως φορολογούμενο, καταναλωτή, αποταμιευτή, βρίσκονται εκτός του συνταγματικά προσδιορισμένου απεργιακού σκοπού.

Ωστόσο, η αξίωση ικανοποίησης των παραπάνω συμφερόντων δεν είναι απεριόριστη, καθώς οριοθετείται από τις γενικές ρήτρες της διάταξης ΑΚ 281 και αυτό γίνεται για την προστασία του εργοδότη λόγω του επιχειρηματικού κινδύνου που αυτός φέρει. Η ΑΚ 281 απαγορεύει την κατάχρηση δικαιώματος στο χώρο των ιδιωτικών έννομων σχέσεων και από τον έλεγχο της δεν διαφεύγει κανένα δικαίωμα. Για την εφαρμογή της διάταξης αυτής πρέπει να αγνοηθεί η συνταγματική κατοχύρωση της απεργίας, υπό την έννοια ότι τα κριτήρια του ΑΚ281 πρέπει να εξειδικεύονται βάσει της διάταξης του 25§3 του Συντάγματος.

Το άρθρο αυτό απαγορεύει την καταχρηστική άσκηση των τελούντων υπό την εγγύηση και προστασία του κράτους ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων για χάρη

---

¹⁸ Παπασταύρου Δ., Απεργία(Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο), Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2002

¹⁹ βλ. Λεβέντη Γ., Η καταχρηστική απεργία κατά το Σύνταγμα και το κοινό Δίκαιο, ΝοΒ 32.236

²⁰ Καρακατσάνης Α., Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο, εκδ.1992, παρ.440,441., σελ 217-283

του γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος, επενεργώντας στις σχέσεις των πολιτών με την αρχή της άμεσης ή έμμεσης τριτενέργειας. Από τις διατάξεις αυτές, και λαμβάνοντας υπόψη και την υποχρέωση πίστης που διέπει τις εργασιακές σχέσεις, απορρέει η αρχή της έντιμης και κοινωνικά πρόσφορης ενάσκησης του απεργιακού δικαιώματος και γενικότερα της έντιμης και κοινωνικά πρόσφορης διεξαγωγής του εργασιακού αγώνα.

Συνάμα από την αρχή της αναλογικότητας, που καθιερώνεται ρητά στο αναθεωρημένο Σ25§1, παρέχεται το μέτρο οριοθέτησης του εργασιακού αγώνα. Το συνταγματικά προσδιορισμένο απεργιακό σκοπό δεν παραβιάζει η αναφορά του άρθρου 19§1 ν.1264 στα συνδικαλιστικά συμφέροντα, αφού αυτά ανήκουν στα εργασιακά γενικά συμφέροντα. Το δικαίωμα της απεργίας, ανεξάρτητα από την ανάδειξή του σε αυτοτελές ατομικό δικαίωμα των εργαζομένων, αποτελεί οπωσδήποτε ειδικότερη έκφραση της συλλογικής συνδικαλιστικής ελευθερίας και η άσκηση του συνιστά μια από τις βασικότερες συνδικαλιστικές δραστηριότητες.

Πρόβλημα, ωστόσο, προκαλεί η προσθήκη με το 19§1 του ν. 1264 της διαφύλαξης και προαγωγής των ασφαλιστικών συμφερόντων. Δεν τίθεται αμφιβολία ότι τα ασφαλιστικά συμφέροντα ανήκουν στον ευρύτερο κύκλο των εργασιακών και οικονομικών συμφερόντων του Σ23§2. Σύμφωνα, όμως, με το 22§5 του Συντάγματος η ρύθμιση της κύριας ή επικουρικής υποχρεωτικής ασφάλισης καθορίζεται κατά αποκλειστικότητα από το κράτος ή από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Πρόκειται για σχέση δημοσίου δικαίου μεταξύ του κράτους ή του δημοσίου δικαίου ασφαλιστικού φορέα και του ασφαλισμένου. Μια απεργία, επομένως, με αιτήματα που ανάγονται στην υποχρεωτική ασφάλιση και μπορούν να ικανοποιηθούν μόνο από την κρατική εξουσία και όχι από τον εργοδότη δεν μπορεί παρά να έχει καθαρά πολιτικό χαρακτήρα, να αποτελεί δηλαδή πολιτική απεργία, η οποία δεν νομιμοποιείται από το σύνταγμα και μόνο ως βραχύχρονη απεργία διαμαρτυρίας μπορεί να γίνει ανεκτή. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, στα ασφαλιστικά ζητήματα που μπορούν να ρυθμιστούν με συλλογική σύμβαση ή με διαιτητική απόφαση, δεν περιλαμβάνονται εκείνα της υποχρεωτικής ασφάλισης που ανήκει στο δημόσιο δίκαιο

Αν, τώρα, το αίτημα των απεργών σχετίζεται με την ιδιωτική ασφάλιση, τότε σύμφωνα με την ορθή ερμηνεία του συντάγματος η απεργία ως προς το αίτημά της αυτό, και εάν άλλοι λόγοι δεν το καθιστούν παράνομο³³, είναι νόμιμη. Τέλος, στο άρθρο 19§1 του ν. 1264 ορίζεται ως απεργιακός σκοπός και η εκδήλωση αλληλεγγύης για οικονομικά, εργασιακά, συνδικαλιστικά και ασφαλιστικά συμφέροντα των εργαζομένων. Η απεργία ως εκδήλωση αλληλεγγύης διακρίνεται σε εξωτερικής και εσωτερικής. Ως εκδήλωση εσωτερικής αλληλεγγύης καλείται η απεργία που γίνεται με σκοπό να υποστηρίξει μια άλλη απεργία που έχει κηρυχθεί από διαφορετική συνδικαλιστική οργάνωση κατά του ίδιου, όμως, εργοδότη. Ως εξωτερικής αλληλεγγύης καλείται η απεργία εκείνη που διοργανώνεται για να υποστηρίξει μια άλλη απεργία που έχει κηρυχθεί από άλλη συνδικαλιστική οργάνωση και εναντίον διαφορετικού εργοδότη.

Απεργία, η οποία γίνεται για να εμποδίσει απολύσεις ή για να διαμαρτυρηθεί για ήδη τελεσμένες απολύσεις που θίγουν το συλλογικό συμφέρον, θεωρείται παράνομη, αν οι απολύσεις έγιναν εξαιτίας επιχειρηματικών, οικονομικοτεχνικών, λόγων και σχετίζονται με τον επιχειρηματικό κίνδυνο που φέρει ο επιχειρηματίας - εργοδότης.

Συγκεκριμένα, απεργία, με σκοπό να αποτρέψει επικείμενες απολύσεις θεωρείται παράνομη, αν οι απολύσεις έγιναν εξαιτίας λόγων επιχειρηματικών, επειδή μια τέτοια απεργία, κατά μια άποψη, έρχεται σε σύγκρουση με τον πυρήνα του εργοδοτικού διευθυντικού δικαιώματος, όπως προκύπτει από το ΑΚ 652. Η αντίθετη άποψη που κρίνει νόμιμη την απεργία για επικείμενες ή τελεσθείσες απολύσεις δεν λαμβάνει υπ'όψη της περιπτώσεις όπου υπάρχουν προβλήματα στην επιχείρηση ή εκμετάλλευση και τα οποία ενδεχομένως να έχουν αρνητικό αντίκτυπο για περισσότερους εργαζόμενους.

Τα παραπάνω ισχύουν και για τις απεργίες που αποσκοπούν στην ανάκληση απολύσεων. Εφόσον όμως με τις απεργίες αυτές αμφισβητείται η νομιμότητα των απολύσεων, μιλάμε δηλαδή για επίλυση νομικών διαφορών, οι απεργίες αυτές θεωρούνται παράνομες. Η απεργία, όμως, ως μέσο αντιστάσεως εναντίον οποιουδήποτε επιχειρεί να καταλύσει το Σύνταγμα, την εθνική κυριαρχία, την εθνική ανεξαρτησία δεν υπόκειται στους όρους της προστατευόμενης από το Σ23§2 απεργίας, αλλά από το άρθρο 120§4 του Συντάγματος που ορίζει ως δικαίωμα και

υποχρέωση των Ελλήνων την αντίσταση με κάθε μέσο εναντίον οποιουδήποτε επιχειρεί να το καταλύσει με τη βία. Γενικότερα, κάθε κινητοποίηση που πραγματοποιείται για την άσκηση πίεσης στην κρατική εξουσία ή στον εργοδότη για εξωεργασιακά θέματα, παρά το κοινωνικό επιβεβλημένο της, είναι ξένη προς το εργατικό δίκαιο και δεν μπορεί να θεωρηθεί εργατικός αγώνας.

Απεργιακό σκοπό δεν μπορούν να αποτελούν η επίλυση διαφορών με βάση το υφιστάμενο δίκαιο. Κάτι τέτοιο είναι αποκλειστική αρμοδιότητα της δικαστικής εξουσίας. Διαφορές σχετικές με την ερμηνεία νόμου ή σύμβασης, με τις τυχόν υποχρεώσεις ή δικαιώματα εργοδότη και εργαζομένων που πηγάζουν από νόμο ή σύμβαση, αν αποτελέσουν απεργιακό σκοπό, θα προσκρούουν σε θεμελιώδεις συνταγματικές διατάξεις(Σ26§3, 87§1).Όταν όμως για την σε ευρεία έκταση παράνομη συμπεριφορά του εργοδότη και την παράλειψη από μέρους του ικανοποίησης των νόμιμων αξιώσεων των μισθωτών δεν μπορεί να ασκηθεί αγωγή ή προβλέπονται μόνο διοικητικές ή ποινικές κυρώσεις, τότε η απεργία είναι νόμιμη.

Απεργιακό σκοπό δεν μπορεί επίσης να αποτελέσει η ικανοποίηση ληξιπρόθεσμης αξίωσης, καθώς αποτελεί νομική διαφορά επιλύσιμη στα δικαστήρια και επιπλέον προσφορότερη για την ικανοποίησή της είναι η επίσχεση εργασίας επιχείρηση: οργάνωση κεφαλαίου και εργασίας προς επιδίωξη κέρδους την εξυπηρέτηση του οποίου επιδιώκει να επιτύχει με την οργάνωση μιας ή περισσότερων εκμεταλλεύσεων.

Φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων είναι η επιχείρηση, η οποία λαμβάνει τις αποφάσεις που αφορούν στην εκμετάλλευση, στη σύσταση, στη λειτουργία και την επέκτασή της. Λειτουργεί στους κόλπους της επιχείρησης χωρίς οικονομική αυτονομία, αλλά με δική της υπόσταση, με την έννοια ότι μπορεί να υποστεί μεταβολές που, όμως, δεν θα επηρεάσουν την επιχείρηση. Άρνηση παροχής εργασίας από τον μισθωτό με ρητή δήλωση προς τον εργοδότη του αιτήματος για ικανοποίηση ληξιπρόθεσμων αξιώσεων. Μέχρις ότου αυτές εκπληρωθούν και καθ'όλη την διάρκεια της επίσχεσης εργασίας, ο εργοδότης οφείλει το μισθό που αντιστοιχεί στο διανυθέν διάστημα, καθώς βρίσκεται σε υπερημερία.

1.5 ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

Φορείς του δικαιώματος είναι όσοι παρέχουν εξαρτημένη εργασία, ημεδαποί και αλλοδαποί, ανεξάρτητα από το εάν είναι μέλη συνδικαλιστικών οργανώσεων ή όχι, αλλά η άσκηση του δικαιώματος προϋποθέτει απόφαση των τελευταίων, κατά ρητή πρόβλεψη του άρθρου 23 παρ.2 Σ. Ο κοινός νομοθέτης μπορεί στο πλαίσιο της κατά την παρ.1 του ίδιου άρθρου επιφύλαξης του νόμου, να ορίσει ποια οργάνωση είναι αρμόδια για την κήρυξη της απεργίας σε κάθε επίπεδο²¹.

Από την άσκηση του δικαιώματος της απεργίας αποκλείονται ρητά οι δικαστικοί λειτουργοί και όσοι υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας, ενώ φαίνεται ότι ο συνταγματικός νομοθέτης υπολαμβάνει κατά μείζονα λόγο, ως δεδομένο ότι φορείς του δικαιώματος αυτού δεν είναι οι στρατιωτικοί.

Εξάλλου ειδικοί περιορισμοί μπορούν να επιβληθούν, με βάση την ανωτέρω διάταξη, στους υπαλλήλους του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. και άλλων ν.π.δ.δ., καθώς και στο προσωπικό των δημοσίου χαρακτήρα ή κοινωφελών επιχειρήσεων, εφόσον η λειτουργία τους έχει ζωτική σημασία για την εξυπηρέτηση βασικών αναγκών του κοινωνικού συνόλου, χωρίς πάντως να φτάνουν ως την κατάργηση ή την παρεμπόδιση της άσκησης του δικαιώματος.

Η αποχή ελεύθερων επαγγελματιών από την άσκηση του επαγγέλματός τους, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, δεν αποτελεί απεργία κατά την έννοια του άρθρου 23 παρ.2 Σ, ωστόσο και για αυτούς συντρέχει η ανάγκη συλλογικής προάσπισης των επαγγελματικών τους συμφερόντων, συνεπώς θα πρέπει να θεωρηθεί ότι αυτοί είναι φορείς της συνδικαλιστικής ελευθερίας κατά το άρθρο 23 παρ.1 Σ, άρα και του δικαιώματος συνδικαλιστικής αγωνιστικής δράσης.

Επομένως η συλλογική, εκούσια και πρόσκαιρη αποχή τους από την άσκηση του επαγγέλματός τους κατοχυρώνεται στην παρ.1 του άρθρου 23 Σ⁴⁷. Το δικαίωμα της απεργίας μπορεί πάντως να παραχωρηθεί και σε εργαζόμενους, οι οποίοι καίτοι δεν

---

²¹ Ληξουριώτης, Δικαίωμα απεργίας, Δαγτόγλου Π. , Ατομικά Δικαιώματα Β΄ , Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ.120.

απασχολούνται με σχέση εξαρτημένης εργασίας αλλά με άλλου είδους σχέση (π.χ. ανεξάρτητων υπηρεσιών, σύμβαση έργου), παρά ταύτα παρέχουν εργασία υπό συνθήκες εξάρτησης και εμφανίζουν ανάγκη προστασίας αντίστοιχη με αυτήν των εργαζομένων.

Οι φορείς του δικαιώματος απεργίας είναι τόσο οι εργαζόμενοι ως άτομα, όσο και οι συνδικαλιστικές τους οργανώσεις: απεργούν τόσο μία συγκεκριμένη συνδικαλιστική οργάνωση που λαμβάνει τη σχετική απόφαση, όσο και συγκεκριμένα άτομα, γιατί εργασία μπορούν να προσφέρουν ή να αρνηθούν μόνο άτομα. Πρόκειται δηλαδή για ένα δικαίωμα συλλογικό της συνδικαλιστικής οργάνωσης, αλλά και ατομικό, του κάθε εργαζόμενου²².

Σύμφωνα με την άποψη αυτή η διάταξη του άρθρου 23 παρ.2 εδ. α', κατά την οποία το δικαίωμα της απεργίας «ασκείται από τις νόμιμα συνεστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις²³», δεν αναφέρεται στους φορείς του δικαιώματος, αλλά στο πλαίσιο στο οποίο μπορούν οι εργαζόμενοι να απεργήσουν. Από αυτό το απεργιακό μονοπώλιο των συνδικαλιστικών οργανώσεων συνάγεται ότι απεργίες που κηρύσσονται από άλλες οργανώσεις, καθώς και αυθόρμητες ή αδέσποτες απεργίες που αποφασίζονται και διεξάγονται χωρίς την σύμπραξη των οικείων συνδικαλιστικών οργανώσεων, όχι μόνο δεν προστατεύονται, αλλά και απαγορεύονται από το Σύνταγμα.

Μία τρίτη άποψη, τέλος, λαμβάνοντας ως βάση τη διατύπωση της διάταξης του άρθρου 23 παρ.2 Σ, κατά την οποία το απεργιακό δικαίωμα ασκείται από τις νόμιμα συνεστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις, υποστηρίζει ότι το Σύνταγμα θέλησε τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των μισθωτών ως υποκείμενο του απεργιακού δικαιώματος. Οι υπέρμαχοι της άποψης αυτής επικαλούνται προς επίρρωσή της και την παρ. 6 του άρθρου 4 του Ν. 1876/1990 για τις ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις, στην οποία προβλέπεται ότι κατά τη διάρκεια των διαπραγμα-

---

²² Ληξουριώτης, Δικαίωμα απεργίας, σελ 828

²³ Καρακατσάνη, Εργατικό Δίκαιο, εκδ. 1980, τ. Β/II, Καρακατσάνη, Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο, εκδ. 1992, σελ 218-283 Λεβέντη, Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο, σελ 635-855

τεύσεων και της διαδικασίας μεσολάβησης και διαιτησίας «οι συνδικαλιστικές οργανώσεις διατηρούν το δικαίωμα της απεργίας..».

Η άποψη αυτή διακρίνει μεταξύ δύο δικαιωμάτων: αφενός του δικαιώματος της απεργίας, το οποίο ανήκει στις συνδικαλιστικές οργανώσεις και του οποίου η άσκηση είναι δυνατή μόνο κατά τρόπο συλλογικό (συλλογικό δικαίωμα), και αφετέρου του δικαιώματος συμμετοχής σε απεργία, που ανήκει σε κάθε έναν μισθωτό χωριστά, ο οποίος μπορεί μέσω της μονομερούς του ενέργειας που συγκροτεί η συμμετοχή του στην απεργία να επιφέρει αναστολή των ενοχικών υποχρεώσεων που απορρέουν από τη σύμβαση εργασίας (ατομικό δικαίωμα).

Συγκεκριμένα υποστηρίζεται ότι το δικαίωμα των οργανώσεων έχει διαφορετικό περιεχόμενο από το δικαίωμα των μισθωτών και ότι η απεργία ως όπλο αγώνα ανήκει στις συνδικαλιστικές οργανώσεις, ενώ δικαίωμα κάθε μισθωτού είναι, όταν κηρύσσεται νόμιμα απεργία, να απέχει από την εργασία του. Η άποψη αυτή δεν αμφισβητεί ότι το δικαίωμα των συνδικαλιστικών οργανώσεων τείνει στην εξυπηρέτηση όχι δικού τους συμφέροντος, αλλά συμφερόντων των μισθωτών, το γεγονός αυτό και μόνο όμως δεν καθιστά υποκείμενο του απεργιακού δικαιώματος τους μισθωτούς.

Αποδέκτες του δικαιώματος απεργίας είναι, όπως και γενικά της συνδικαλιστικής ελευθερίας, τόσο το κράτος όσο και οι εργοδότες και μάλιστα αυτό ισχύει άμεσα στις ιδιωτικές έννομες σχέσεις. Ο ρόλος του κράτους στη ρύθμιση των εργασιακών σχέσεων είναι αποφασιστικός. Η δομή και η λειτουργία των εργασιακών σχέσεων στο σύγχρονο επίπεδο οργάνωσης του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής και των νομικοθεσμικών όρων αναπαραγωγής του επηρεάζεται άμεσα από την πολιτική εξουσία. Μέσα στο πλέγμα των σύγχρονων οικονομικών αναγκαιοτήτων και της νομικής και πολιτειακής τους οργάνωσης εντάσσεται οργανικά ο αποφασιστικός ρόλος του κράτους στη ρύθμιση των εργασιακών σχέσεων²⁴.

---

²⁴ Ληξουριώτης, Δικαίωμα απεργίας, Σελ828

Ο ρόλος αυτός του κράτους εκφράζεται και επιβεβαιώνεται συνταγματικά μέσα από σειρά διατάξεων στις οποίες προβλέπεται η υποχρέωση του κράτους να προστατεύει την εργασία, φροντίζοντας για την απασχόληση και την ηθική εξύψωση των εργαζομένων, η δυνατότητά του να ρυθμίσει τους γενικούς όρους εργασίας (άρθρο 22 παρ.1,2 Σ) και γενικότερα να προγραμματίζει και να συντονίζει την οικονομική ζωή, με σκοπό την παγίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικότερου συμφέροντος (άρθρο 106 παρ.1 Σ), οι οποίες ταυτόχρονα συνθέτουν τις βασικές ερμηνευτικές συντεταγμένες για τον προσδιορισμό του πεδίου νόμιμης άσκησης του δικαιώματος απεργίας και από την πλευρά του αποδέκτη.

Σε ό,τι αφορά τον εργοδότη ως αποδέκτη του δικαιώματος απεργίας, η σχέση εξαρτημένης εργασίας εξ ορισμού εμπεριέχει την άσκηση οικονομικής εξουσίας από αυτόν. Οι απειλές για τον εργατικό συνδικαλισμό, ο οποίος αποτελεί απαραίτητο αντίβαρο της εξουσίας αυτής, προέρχονται σε μεγάλο βαθμό από αυτήν ακριβώς την πλευρά, με συνέπεια να υφίσταται επιτακτική ανάγκη προστασίας του. Γι' αυτό άλλωστε η θεωρία περί «τρίτενέργειας» των ατομικών δικαιωμάτων έλκει την καταγωγή της από το εργατικό

Οι φορείς του δικαιώματος της απεργίας πιο συγκεκριμένα είναι:

- Απεργία και μισθωτοί

Στο ερώτημα ποιος είναι ο φορέας του δικαιώματος της απεργίας η απάντηση πρέπει να επιμεριστεί και να εξετάσει κάθε μια ομάδα εργαζομένων στην οποία αυτό αποδίδεται ξεχωριστά. Έτσι, ως προς του μισθωτούς θα μπορούσαμε να πούμε πως φορέας(το υποκείμενο του δικαιώματος) είναι κάθε εργαζόμενος που προσφέρει εξαρτημένη εργασία, επομένως όχι μόνο οι ημεδαποί, αλλά και οι αλλοδαποί. Ακόμα σημαντικό στοιχείο αποτελεί η εκχώρηση του δικαιώματος από τον νομοθέτη και σε όσους μπορεί να εργάζονται βάσει μιας άλλης νομικής μορφής σχέση(π.χ. σύμβαση έργου, παροχή ανεξάρτητων υπηρεσιών), η οποία όμως θα μπορούσε να χαρακτηριστεί de facto ως σχέση εξαρτημένης εργασίας²⁵.

---

²⁵ Ληξουριώτης, Δικαίωμα απεργίας, ΕΕΔ 1990, σελ 828

Παρά το γεγονός ότι κάθε μισθωτός θεωρείται φορέας της άσκησης αυτού του δικαιώματος ατομικά και ξεχωριστά, τέτοιος είναι και ο μη συνδικαλισμένος, ως θεμελιώδης προϋπόθεση άσκησης του αποτελεί η κήρυξη της απεργίας από νόμιμα συνεστημένη συνδικαλιστική οργάνωση, η οποία και αναλαμβάνει την ευθύνη για την πραγματοποίησή της. Από αυτή την ρύθμιση συνάγεται και ο αντισυνταγματικός και παράνομος χαρακτήρας της αδέσποτης ή μη συνδικαλιστικής απεργίας, αλλά και νόμιμα συνεστημένης συνδικαλιστικής οργάνωσης ως του μόνου νόμιμου φορέα για την άσκηση του δικαιώματος της απεργίας.

Φυσικά, κατά την άσκηση του δικαιώματος της απεργίας από τον μισθωτό εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις της νόμιμης κήρυξης της, δεν τίθεται ζήτημα επιβολής δυσμενών συνεπειών στον απεργό στο πλαίσιο των εργασιακών του σχέσεων, αφού η απεργία συνεπάγεται την αναστολή αυτών (κύριες υποχρεώσεις παροχής εργασίας και καταβολής μισθού) και όχι την παραβίασή τους. Τέλος, όπως σε όλα τα συνταγματικά δικαιώματα, έτσι και στην απεργία η αμυντική ενέργεια του δικαιώματος είναι απόλυτη. Έτσι, ο φορέας του δικαιώματος προστατεύεται ενάντια όχι μόνον στην κρατική, αλλά και στην ιδιωτική εξουσία, όποια μορφή και αν λάβει αυτή, όπως για παράδειγμα του εργοδότη, των συνδικαλιστικών οργανώσεων κλπ.

- Απεργία δημόσιων υπάλληλων

Το δικαίωμα της απεργίας πέρα από τον ιδιωτικό τομέα και τον εργασιακό χώρο που λειτουργεί με καθαρά ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, αναγνωρίζεται και στον δημόσιο τομέα. Στο πλαίσιο του δημόσιου τομέα φορείς του δικαιώματος απεργίας είναι οι δημόσιοι υπάλληλοι των ΟΤΑ και των ΝΠΔΔ, όσοι δηλαδή εργάζονται στα υπό στενή έννοια όργανα της δημόσιας διοίκησης. Αυτή η αναγνώριση υπέρ των δημοσίων υπαλλήλων αποτελεί μια έκφραση φιλελευθερισμού, καθώς σε πολλά άλλα Συντάγματα δεν προβλέπεται κάτι τέτοιο.

Αυτή η κατοχύρωση αποτελεί προϊόν της διαπίστωσης πως παρά το γεγονός ότι η σχέση του δημόσιου υπαλλήλου προς το κράτος δεν είναι σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου, πάρα ταύτα δεν αμφισβητείται ότι και ο δημόσιος υπάλληλος προσφέρει εργασία σε συνθήκες εξάρτησης και έχει, κατά συνέπεια,

οικονομικά ή ηθικά που συνδέονται με την παροχή εργασίας του και τα οποία έχουν ανάγκη προστασίας και προαγωγής.

Ωστόσο, και από το ίδιο το Σύνταγμα διαφαίνεται μια τάση περιορισμού της απεργίας στον δημόσιο τομέα ήδη από το άρθρο 23 παραγρ.2 εδ. β. Αυτοί οι περιορισμοί δικαιολογούνται από την φύση της σχέσης που συνδέει τον δημόσιο υπάλληλο με το κράτος και την ανάγκη αδιάκοπης λειτουργίας των δημόσιων υπηρεσιών. Ορισμένοι από τους περιορισμούς αυτούς είναι η γνωστοποίηση των αιτημάτων της απεργίας κατά 4 ολόκληρες ημέρες πριν την διεξαγωγή της απεργίας μέσω της κοινοποίησης της στα Υπουργεία Προεδρίας της Κυβερνήσεων και Οικονομικών, στο υπουργείο στο οποίο υπάγονται οι υπάλληλοι αυτοί καθώς και στις διοικήσεις των φορέων στους οποίους ανήκουν.

Σκοπός αυτής της γνωστοποίησης αποτελεί η παροχή της δυνατότητας στα μέρη να επιλύσουν με ειρηνικά μέσα την συλλογική διαφορά, προκειμένου να αποφευχθούν οι δυσμενείς για το κοινωνικό σύνολο επιπτώσεις της απεργίας, αλλά και να μπορέσουν να ληφθούν εγκαίρως τα απαραίτητα για την πρόληψη της κοινωνικής ανάγκης από την πραγματοποίηση της απεργίας. Ένας ακόμη περιορισμός αποτελεί η ανάγκη κήρυξης της απεργίας των δημοσίων υπαλλήλων μόνο από τις δευτεροβάθμιες ή τριτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις με απόφαση της γενικής συνέλευσης ή και από πρωτοβάθμιες ευρύτερης ή πανελλαδικής έκτασης.

Επομένως για να κηρυχθεί ακόμη και μια ολιγόωρη στάση εργασίας απαιτείται απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, η σύγκληση δηλαδή ενός οργάνου εξαιρετικά βραδυκίνητου και δύσκαμπτου. Λαμβάνοντας υπόψιν αυτή την παραπάνω προϋπόθεση θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η διάταξη που την προβλέπει (α.30 παραγρ.8 εδ. β) είναι αντισυνταγματική, καθώς δεσμεύει υπέρμετρα την εσωτερική αυτονομία των δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων οργανώσεων περιορίζοντας έτσι την άσκηση του δικαιώματος της απεργίας, αποκλείοντας φυσικά από αυτό τις πρωτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις. Εδική πρόβλεψη υπάρχει στον ν.1264/1982 για τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας οι οποίες και υποχρεούνται κατά την διάρκεια της απεργίας να καλύπτουν τις στοιχειώδεις ανάγκες του κοινωνικού συνόλου και οι οποίες ορίζονται στο νόμο κατά τρόπο περιοριστικό, χωρίς να επιτρέπεται διεύρυνση τους με την μέθοδο της αναλογίας. Κριτήριο για το

χαρακτηρισμό τους αποτελούν οι υπηρεσίες που παρέχουν στο κοινωνικό σύνολο και όχι η νομική τους μορφή. Έτσι, στην ένταξη τους στον σχετικό κατάλογο δεν ενδιαφέρει αν λειτουργούν με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια ή είναι αμιγώς ιδιωτικές.

- Απεργία και συνδικαλιστικές οργανώσεις

Το δικαίωμα της απεργίας μπορεί να διακριθεί σε συλλογικό και ατομικό. Στην συλλογική του έκφανση έχει ως φορέα την συνδικαλιστική οργάνωση εφόσον φυσικά αυτή είναι νόμιμα συνεστημένη. Για την ακρίβεια αυτή η πρόβλεψη δεν συνιστά έναν προσδιορισμό του φορέα του δικαιώματος, όσο του γενικότερου πλαισίου άσκησης του. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, όπως αυτό διαμορφώθηκε από την απόφαση της οργάνωσης για απεργία θα ληφθεί η απόφαση του κάθε συγκεκριμένου εργαζομένου για το αν θα απεργήσει ή όχι. Βλέπουμε δηλαδή πως αυτή η καθιέρωση του απεργιακού δικαιώματος ως ενός συλλογικού δικαιώματος οδηγεί στην καθιέρωση του απεργιακού μονοπωλίου των συνδικαλιστικών οργανώσεων²⁶.

Ακόμη, από αυτή την κατοχύρωση συνάγεται και ότι οι απεργίες που κηρύσσονται από άλλες οργανώσεις αλλά και οι αυθόρμητες και αδέσποτες απεργίες, που αποφασίζονται και διεξάγονται χωρίς την σύμπραξη των οικείων συνδικαλιστικών οργανώσεων, όχι μόνο δεν προστατεύονται, αλλά αντίθετα απαγορεύονται από το Σύνταγμα.

- Απεργία μεμονωμένων άτομων-μισθωτών

Το δικαίωμα της απεργίας είναι πέρα από συλλογικό και ατομικό, έχοντας ως φορέα άσκησης του το εκάστοτε εργαζόμενο. Όπως ήδη αναφέρθηκε η συλλογική πλευρά του δικαιώματος προσδιορίζει το πλαίσιο γενικότερης άσκησης της απεργίας. Εντός αυτού του πλαισίου ο κάθε εργαζόμενος έχει το ατομικό δικαίωμα να προσχωρήσει στην απεργία, να απόσχει ή να αποχωρήσει από αυτή. Υπο την ατομική της διάσταση η απεργία γίνεται περισσότερο κατανοητή ως δικαίωμα του φορέα του και όχι ως υποχρέωση.

---

²⁶ Θεοδώρου, Συνδικαλιστικό Δίκαιο, 1983

Πράγματι, κάθε εργαζόμενος δικαιούται, είναι ελεύθερος να συμμετάσχει ή όχι σε μια απεργία χωρίς να υφίσταται οποιεσδήποτε δυσμενείς συνέπειες για την μία ή την άλλη επιλογή του, όπως οι πειθαρχικές κυρώσεις ή η αποβολή από την συνδικαλιστική οργάνωση. Εξάλλου, και για την περίπτωση της μη συμμετοχής του ο εργαζόμενος έχει δικαίωμα ελεύθερης πρόσβασης στο χώρο της εργασίας. Φορείς του δικαιώματος είναι όλοι γενικά οι εργαζόμενοι, επομένως και οι αλλοδαποί έχουν το δικαίωμα της απεργίας χωρίς να μπορούν να υποστούν δυσμενείς συνέπειες άμα το ασκήσουν(όπως απέλαση). Περιορισμοί προβλέπονται από το ίδιο το Σύνταγμα για τους δικαστικούς λειτουργούς και για τους υπηρετούντες στα σώματα ασφαλείας.

Επίσης, το δικαίωμα ασκείται εντός του νόμιμου προαναφερθέντος γενικού πλαισίου όχι μόνο από τους συνδικαλισμένους, αλλά και από τους μη συνδικαλισμένους εργαζόμενους. Συνεπώς, φορείς του δικαιώματος απεργίας είναι τόσο οι εργαζόμενοι ως άτομα όσο και οσυνδικαλιστικές οργανώσεις, οι νόμιμα συνεστημένες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 20 ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

2.1 ΜΟΡΦΕΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

Υπό τον γενικό τίτλο απεργία νοούνται οι διάφορες μορφές με τις οποίες αυτή εκδηλώνεται. Οι διάφορες μορφές με τις οποίες αυτή εμφανίζεται είναι πολλές και μπορούν να κωδικοποιηθούν με διάφορους τρόπους, ανάλογα με τα χρησιμοποιούμενα κάθε φορά κριτήρια. Η τυπολογία που παρατίθεται στη συνέχεια χρησιμοποιεί ως κριτήρια το άμεσο αποτέλεσμα που επιδιώκεται με την απεργία, την τακτική που ακολουθείται, το φορέας που έχει αναλάβει την ευθύνη της και το είδος και τον αποδέκτη των αιτημάτων της

Η απεργία διακρίνεται σε διάφορα είδη ανάλογα με τη στρατηγική που χρησιμοποιείται, με το αποτέλεσμα που επιδιώκει, με το φορέα που έχει αναλάβει την ευθύνη της ή τον αποδέκτη των αιτημάτων της²⁷.

- Ανάλογα με το άμεσο αποτέλεσμα που επιδιώκει

- i. Η κλασική μορφή απεργίας- Διεκδικητική απεργία

Η διεκδικητική απεργία αποτελεί την κλασική μορφή απεργίας, κατά την οποία οι απεργοί προβάλλοντας συγκεκριμένα αιτήματα επιδιώκουν να κάμψουν τη θέληση του εργοδότη και να επιτύχουν άμεση ικανοποίηση των αιτημάτων τους. Η απεργία αυτή είναι πολλές φορές αόριστης διάρκειας και παρατείνεται μέχρι να υποκύψει η εργοδοτική πλευρά ή να εξαντληθούν τα όρια της αντοχής των απεργών.

- ii. Προειδοποιητική απεργία

Η προειδοποιητική απεργία, αν και προβάλλει συγκεκριμένα αιτήματα, επιδιώκει απλώς να υπογραμμίσει στην εργοδοτική πλευρά την αγωνιστικότητα και

---

²⁷ Γεωργιάδου Ν., Εισαγωγή στο Εργατικό Δίκαιο,σελ 130

αποφασιστικότητα των απεργών να διεκδικήσουν με δυναμικό τρόπο, δηλαδή και με απεργία διαρκείας αν χρειαστεί, την ικανοποίηση των αιτημάτων τους²⁸. Η προειδοποιητική απεργία διαφέρει από την κλασική απεργία κατά το ότι δεν έχει ως άμεσο στόχο την ικανοποίηση των αιτημάτων, αλλά τη διαδήλωση της αποφασιστικότητας των απεργών. Αποτελεί με άλλα λόγια επίδειξη δύναμης από στην εργοδοτική πλευρά. Η προειδοποιητική απεργία είναι από τη φύση της σύντομης διάρκειας και πραγματοποιείται συνήθως κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων.

Και η προειδοποιητική απεργία, όπως κάθε απεργία πρέπει να κηρύσσεται για συγκεκριμένα αιτήματα, έστω και αν προέχει σε αυτήν η διαδήλωση της αποφασιστικότητας των απεργών. Αμφισβήτηση υπάρχει, ωστόσο, για τη νομιμότητα προειδοποιητικής απεργίας που πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων. Κατά την άποψη που δέχεται την ισχύ της αρχής του έσχατου μέσου στο ελληνικό δίκαιο, η απεργία θα πρέπει να κηρύσσεται αφού προηγουμένως έχουν εξαντληθεί όλα τα ειρηνικά μέσα επίλυσης της διαφοράς και κατά κύριο λόγο οι συλλογικές διαπραγματεύσεις.

Νόμιμη θα είναι πάντως η προειδοποιητική απεργία όταν ο εργοδότης θα αρνείται να προσέλθει σε διαπραγματεύσεις, άλλα και όταν θα έχει το χαρακτήρα απεργίας διαμαρτυρίας.

Θα πρέπει να υπάρχει εμπρόθεσμη προειδοποίηση της απεργίας. Σκοπός της εμπρόθεσμης προειδοποίησης είναι η παροχή στον εργοδότη της δυνατότητας να προετοιμαστεί για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που συνεπάγεται η συγκεκριμένη επικείμενη απεργία²⁹, πράγμα που επιβάλλεται από τις διαπνέουσες ολόκληρο το δίκαιο αρχές της καλόπιστης συμπεριφοράς³⁰, όπως αυτές εξειδικεύονται στο χώρο του συλλογικού εργατικού δικαίου. Από τον σκοπό αυτό προκύπτει ότι η προειδοποίηση πρέπει να προαναγγέλει τουλάχιστο τον ακριβή

---

²⁸ Γεωργιάδου Ν., Εισαγωγή στο Εργατικό Δίκαιο, σελ 131

²⁹ ΕΑ 4552/84 ΔΕΝ 40,1065, ΜΠΑ 1589/96 ΔΕΝ 52.692, Λεβέντη Ηκαταχρηστική απεργία κατά το Σύνταγμα και το κοινό δίκαιο, Νο β του ίδιου, Προειδοποίηση για την πραγματοποίηση της απεργίας, ΔΕΝ 40.1057

³⁰ Πρβλ, Σβώλου – Βλάχου, Το Σύνταγμα της Ελλάδος, εκδ 1955, Ι, τ.Β, σελ 303, παρ 92

χρόνο έναρξης της απεργίας, την μορφή της και την διάρκειά της, που μπορεί να είναι αόριστη, ώστε ο εργοδότης να γνωρίζει για ποια συγκεκριμένη απεργία θα πρέπει να προετοιμαστεί. Κατά συνέπεια, αν κατά την εξέλιξη της απεργίας ανακύψει ζήτημα μεταβολής της διάρκειας ή της μορφής της, απαιτείται να προηγηθεί σχετικώς εμπρόθεσμη προειδοποίηση, ώστε να δυνηθεί ο εργοδότης να προετοιμαστεί για την εμπρόθεσμη διάρκεια ή την νέα μορφή³¹..

Όταν ο εργοδότης προειδοποιείται για συγκεκριμένη διάρκεια απεργίας, πείθεται να προετοιμαστεί για το συγκεκριμένο αυτό διάστημα και όχι για μεγαλύτερο. Και η παραδοχή ότι για την παράταση της προκαθορισμένης διάρκειας απεργίας δεν απαιτείται νέα εμπρόθεσμη προειδοποίηση, παρέχει τη δυνατότητα να παραπείθεται ο εργοδότης, ώστε να προετοιμάζεται ελλιπώς και έτσι να καταλαμβάνεται απροετοίμαστος για την συνέχεια.

iii. Απεργία διαμαρτυρίας

Η απεργία διαμαρτυρίας αποτελεί έκφραση δυσαρέσκειας των μισθωτων για συγκεκριμένα οικονομικά και εργασιακά αιτήματά τους και έκφραση γνώμης για τα ζητήματα αυτά. Και η απεργία διαμαρτυρίας προβάλλει συγκεκριμένα αιτήματα, έχει όμως ως άμεσο στόχο τη διαδήλωση της διαμαρτυρίας ή γνώμης των απεργών σχετικά με τα αιτήματα αυτά. Η απεργία διαμαρτυρίας είναι και αυτή από τη φύση της σύντομης διάρκειας³².

Συχνά η απεργία διαμαρτυρίας μεταβάλλεται κατά την πορεία της σε διεκδικητική απεργία, δηλαδή σε απεργία που παρατείνεται χρονικά και επιχειρεί να κάμψει τη θέληση του εργοδότη. Τα επιχειρήματα που διαδηλώνει η απεργία διαμαρτυρίας πρέπει να αναφέρονται στους νόμιμους σκοπούς της απεργίας. Νομολογιακά έχει κριθεί ότι η απεργία διαμαρτυρίας που απευθύνεται στο κράτος και αφορά εργασιακά αιτήματα είναι κατ' αρχήν νόμιμη. Τα όρια πάντως της απεργίας διαμαρτυρίας είναι περιορισμένα σε σύγκριση με τα όρια της διεκδικητικής απεργίας.

---

³¹ Παπασταύρου, ΔΕΝ 2006, σελ 344-346

³² Μπακόπουλος, Απεργία πολιτική, απεργία εργασιακή – απεργία διαμαρτυρίας, ΔΕΝ 1992, σελ 788

Η πίεση που οι συνδικαλιστικές οργανώσεις ασκούν δεν επιτρέπεται να ξεπερνά συγκεκριμένα όρια. Το Σύνταγμα δεν επιτρέπει την εξάρτηση των πολιτειακών οργάνων που ασκούν τη νομοθετική, εκτελεστική ή δικαστική εξουσία από τα οργανωμένα συμφέροντα. Για το λόγο αυτό, όταν η απεργία διαμαρτυρίας παρατείνεται πέρα από ορισμένα χρονικά όρια, υπερβαίνει το σκοπό της και γίνεται καταχρηστική. Η κατάχρηση όμως της άσκησης του απεργιακού δικαιώματος θα αποτελέσει αντικείμενο λεπτομερούς ανάλυσης παρακάτω.

- Ανάλογα με την τακτική που ακολουθείται

i. Μερική και περιστροφική (ή εκ περιτροπής) απεργία

Η μερική απεργία χαρακτηρίζεται από την παύση εργασίας ορισμένων μισθωτών ή μονάδων παραγωγής με αποτέλεσμα, λόγω της σπουδαιότητας της εργασίας των πρώτων και της παραγωγικής αλληλεξάρτησης των δεύτερων, να επιτυγχάνεται αποτέλεσμα γενικής απεργίας. Συνήθως θα ακινητοποιείται ολόκληρη η εκμετάλλευση ή η επιχείρηση, γιατί λόγω της αλληλεξάρτησης των διάφορων τμημάτων της, ο εργοδότης δεν είναι δυνατόν να αποδεχθεί την εργασία των μισθωτών που δεν απεργούν.

Η μερική απεργία είναι μία πολύ αποτελεσματική μορφή απεργίας, γιατί προκαλεί στον εργοδότη μεγαλύτερη ζημιά από τη συνηθισμένη απεργία. Οι ελάχιστοι μισθωτοί που απεργούν χάνουν βέβαια την αξίωση για το μισθό, το μεγαλύτερο μέρος του προσωπικού που προσφέρει φαινομενικά την εργασία του στον εργοδότη, ενώ γνωρίζει ότι ο εργοδότης δε μπορεί να την αποδεκτεί, διατηρεί την αξίωσή του για το μισθό. Το αποκορύφωμα αυτής της απεργίας είναι η κυκλική ή διαδοχική απεργία, όπου τα διάφορα τμήματα της επιχείρησης απεργούν διαδοχικά, αλλά η επιχείρηση μένει πάντα κλειστή³³.

ii. Στάσεις εργασίας και διαλείπουσα απεργία

---

³³ Ληξουριώτης, δικαίωμα απεργίας, σελ 828

Η διακοπτόμενη (διαλείπουσα) απεργία πραγματοποιείται με στάσεις εργασίας, δηλαδή με μερική διακοπή της εργασίας, μη καλύπτουσα ολόκληρο το συμβατικό ωράριο. Η αποχή των απεργών δεν είναι συνεχής, αλλά διακόπτεται κατά χρονικά διαστήματα. Οι στάσεις εργασίας μπορεί να επαναλαμβάνονται μέσα στην ίδια μέρα ή εβδομάδα ή μία φορά ανά εβδομάδα κοκ. Όπως ήδη αναφέρθηκε, οι στάσεις εργασίας αποτελούν μορφή απεργίας, πράγμα που έχει κριθεί και νομολογιακά.

Οι στάσεις εργασίας και η διαλείπουσα απεργία θεωρούνται ως μία ενιαία απεργία, όταν πραγματοποιούνται για τα ίδια αιτήματα και δε μεταβάλλεται η περιοδικότητα (συχνότητα) των αποχών. Η τεχνική των στάσεων εργασίας προσομοιάζει αυτής της μερικής απεργίας. Οι απεργοί πλήττουν καίρια τον εργοδότη ακινητοποιώντας την επιχείρηση σε ώρες αιχμής, όπου η αποδοτικότητα της εργασίας και η παραγωγικότητα της επιχείρησης είναι πολύ υψηλή, χάνοντας μικρό μόνο μέρος του ημερομισθίου τους που αντιστοιχεί στο χρόνο της αποχής.

iii. Λευκή απεργία

Η λευκή ή αφανής απεργία δε συνίσταται στην πλήρη αποχή από την εργασία, αλλά στη μετάβαση και παραμονή στον τόπο αυτής καθ' όλο τον κανονικό χρόνο της εργασίας και στην παροχή της εργασίας, με μείωση όμως του ρυθμού απόδοσης αυτής. Η εργασία δηλαδή που παρέχεται είναι μειωμένης ποσότητας σε σχέση με το συνηθισμένο. Η λευκή ή αφανής απεργία μπορεί να εκδηλωθεί με διάφορες μορφές³⁴. Μεταξύ αυτών είναι η επιβράδυνση του ρυθμού εργασίας και η συνεπεία αυτού μείωση της αποδοτικότητάς της, η επίδειξη υπερβολικού πλην όμως φαινομενικού ζήλου στη σχολαστική τήρηση των διάφορων κανονισμών και τυπικών διατυπώσεων της εργασίας, ώστε να δημιουργούνται δυσχέρειες και μείωση της αποδοτικότητας καθώς και η σύντομη διακοπή της εργασίας, χωρίς εγκατάλειψη του χώρου εργασίας.

Στην έννοια της λευκής απεργίας δεν περιλαμβάνεται η μείωση της ποιότητας της εργασίας με την παραγωγή ελαττωματικών προϊόντων, η την καταστροφή εργαλείων

---

³⁴ Γεωργιάδου Ν., Εισαγωγή στο Εργατικό Δίκαιο, σελ 132 Λεβέντη, όπ. παρ. σελ. 507, υποσημείωση Ι, όπου υποστηρίζεται αναλυτικά η λευκή απεργία ως συλλογική και προσχεδιασμένη μείωση.

ή πρώτων υλών της επιχείρησης. Τα μέσα αυτά πίεσης αποτελούν σαμποτάζ ή μπουκοτάζ και δεν αποτελούν κατά κυριολεξία απεργία, γιατί δεν περιέχουν το στοιχείο της αποχής ή της ελάττωσης της εργασίας, που είναι το αναγκαίο χαρακτηριστικό γνώρισμα της απεργίας. Αμφισβήτηση έχει υπάρξει στο παρελθόν για τη νομιμότητα της λευκής απεργίας. Κατά τη μάλλον κρατούσα σήμερα άποψη, η λευκή απεργία αποτελεί νόμιμη μορφή απεργίας, με κάποιες ιδιομορφίες σε σχέση με την κλασική μορφή απεργίας.

Στη λευκή απεργία οι απεργοί προσέρχονται στην επιχείρηση, προσφέρουν όμως εργασία μειωμένης ποσότητας, δηλαδή εργασία λιγότερη από τη συνηθισμένη. Και στην περίπτωση αυτή όμως υπάρχει το στοιχείο της αποχής που αποτελεί το κύριο χαρακτηριστικό της απεργίας.

- Ανάλογα με το φορέα που έχει αναλάβει την ευθύνη της

i. Συνδικαλιστική απεργία

Συνδικαλιστική είναι η απεργία που πραγματοποιείται με την καθοδήγηση και ευθύνη κάποιας συνδικαλιστικής οργάνωσης. Δικαίωμα συμμετοχής σε απεργία που κηρύσσεται νόμιμα, δηλαδή από νόμιμα συνεστημένη συνδικαλιστική οργάνωση, έχει και ο μη συνδικαλισμένος μισθωτός.

ii. Μη συνδικαλιστική ή αδέσποτη απεργία

Η για αγωνιστικό σκοπό ομαδική αποχή από την εργασία ή η μη εκπλήρωση υποχρεώσεων που απορρέουν από τις ατομικές συμβάσεις εργασίας, όταν δεν έχει αποφασισθεί από νόμιμα συνεστημένη συνδικαλιστική οργάνωση συνηθίζεται να αποκαλείται «αδέσποτη» ή «άγρια» απεργία. Προϋπόθεση για την άσκηση του δικαιώματος της απεργίας είναι η ανάληψη της ευθύνης για την πραγματοποίησή της από κάποια συνδικαλιστική οργάνωση. Το Σύνταγμα (άρθρο 23 παρ.2) δεν επιτρέπει

τη μη συνδικαλιστική ή αδέσποτη απεργία. Και πριν το Σύνταγμα του 1975, όμως, είχε επικρατήσει νομολογιακά η άποψη ότι η αδέσποτη απεργία είναι παράνομη.

Έτσι, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις και μόνο φέρουν την ευθύνη για την απόφασή τους για απεργία, την κήρυξη της απεργίας και τη νομιμότητα της εξαγωγής της. Οι συμμετέχοντες σε απεργία φέρουν ειδικά και μόνο την ευθύνη της άσκησης του δικαιώματός τους για συμμετοχή. Επομένως, για την αποκατάσταση της ζημιάς που προκάλεσε παράνομη απεργία μπορούν να εναχθούν μόνο οι υπαίτιες οργανώσεις και όχι οι μεμονωμένοι μισθωτοί, καθένας από τους οποίους μπορεί να εναχθεί μόνο για τις δικές του πράξεις ή παραλείψεις και για τις συνέπειες που προκάλεσε η ατομική του συμμετοχή σε παράνομη απεργία.

Η από νόμιμα συνεστημένη συνδικαλιστική οργάνωση μεταγενέστερη ανάληψη της ευθύνης «αδέσποτης» απεργίας δεν την καθιστά αναδρομικά νόμιμη απεργία. Με την ανάληψη της ευθύνης από συνδικαλιστική οργάνωση, η αδέσποτη απεργία νομιμοποιείται μόνο για το μέλλον (ex nunc) Ποιες όμως είναι οι νόμιμα συνεστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 23 παρ.2 Σ; Αυτές δεν είναι μόνο οι συνδικαλιστικές οργανώσεις που έχουν σωματειακή μορφή, αλλά κάθε μορφής συνδικαλιστική οργάνωση που προβλέπει η εκάστοτε συνδικαλιστική νομοθεσία.

Κατά συνέπεια, ο κοινός νομοθέτης, δημιουργώντας νέες μορφές συνδικαλιστικών οργανώσεων, μπορεί να επεκτείνει την άσκηση του δικαιώματος απεργίας σε ομάδες εργαζομένων που δεν αποτελούν συνδικαλιστική οργάνωση σωματείο.

- Ανάλογα με τον αποδέκτη των αιτημάτων της

i. Πολιτική απεργία

Πολιτική είναι η απεργία που γίνεται με σκοπούς πολιτικούς και λόγους που σχετίζονται με την πολιτική και τους πολιτικούς ανταγωνισμούς, ή η απεργία, η οποία για την ικανοποίησή των αιτημάτων της στρέφεται κατά του κράτους. Μία τέτοια απεργία μπορεί να αξιώνει ορισμένη πολιτική σε έναν τομέα ή τη μεταβολή της, την

ψήφιση ή τροποποίηση ή κατάργηση νόμου κ.α. Αποδέκτης των αιτημάτων της είναι νοητό να είναι η νομοθετική, η εκτελεστική ακόμα και η δικαστική εξουσία. Τα προβαλλόμενα αιτήματα μπορεί να βρίσκονται δηλαδή εκτός των επαγγελματικών συμφερόντων των απεργούντων ή ακόμη και να είναι ευθέως ή συγκαλυμμένως πολιτικά. Επομένως, απεργία που στρέφεται κατά του κράτους εργοδότη (fiscus) και διεκδικεί τη βελτίωση των όρων εργασίας δεν είναι πολιτική³⁵.

Αντίθετα, είναι πολιτική η απεργία που απευθύνεται σε ιδιώτη-εργοδότη, διεκδικώντας αιτήματα που ανήκουν στην αποκλειστική ρυθμιστική εξουσία του κράτους και επιδιώκουν να κάμψουν τη νομοθετική εξουσία. Όπως ήδη αναφέρθηκε, έχει κριθεί νομολογιακά ότι η απεργία που απευθύνεται στο κράτος και αποβλέπει στη μη λήψη ή τη διαμαρτυρία για τη λήψη κάποιου δυσμενούς μέτρου ή οποιασδήποτε σε βάρος των μισθωτών ενέργεια και αφορά εργασιακά αιτήματα αποτελεί κατ' αρχήν νόμιμη απεργία διαμαρτυρίας.

Πολιτική είναι η απεργία που στρέφεται κατά του κράτους υπό τις τρεις παραπάνω λειτουργίες του (νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική), ο εργοδότης όμως δε μπορεί να τερματίσει την απεργία με αποδοχή των αιτημάτων των απεργών, διότι η απεργία χρησιμοποιείται ως μέσο άσκησης πίεσης στη βούληση τρίτου, δηλαδή της κυβέρνησης. Οι πολιτικές εξουσίες ασκούνται, όμως, κατά το Σύνταγμα στο όνομα ολόκληρου του ελληνικού λαού και με τις εκλογές νομιμοποιούνται το νομοθετικό σώμα και οι κυβερνήσεις να ασκήσουν τις εξουσίες στο κράτος χωρίς πιέσεις και επιρροές, να ακολουθήσουν το πρόγραμμά τους σύμφωνα με τις πολιτικές τους αρχές και να λαμβάνουν ελεύθερα και με την πολιτική τους ευθύνη τις αποφάσεις που θα εξυπηρετήσουν το γενικότερο συμφέρον και το κοινωνικό σύνολο³⁶.

Η πίεση που ασκεί η πολιτική απεργία μπορεί να νοθεύσει αυτές τις διαδικασίες που στηρίζονται στη λαϊκή κυριαρχία και στην υπηρεσία του γενικότερου συμφέροντος. Με γνώμονα αυτές τις σκέψεις κρίνεται διεθνώς απαγορευμένη η πολιτική απεργία. Κατ' εξαίρεση, είναι νόμιμη η πολιτική απεργία που αποβλέπει στην αποκατάσταση

---

³⁵ Μπακόπουλος, απεργία πολιτική, απεργία- πολιτική, απεργία διαμαρτυρίας, ΔΕΝ 1992, σελ 788

³⁶ Μπακόπουλος, απεργία πολιτική, απεργία- πολιτική, απεργία διαμαρτυρίας, ΔΕΝ 1992, σελ 788

της λαϊκής κυριαρχίας και χρησιμοποιείται ως μορφή αντίστασης κατά οποιοδήποτε επιχειρεί τη βίαιη κατάλυση του Συντάγματος (άρθρο 120 παρ.4 Σ).

ii. Εργασιακή-Πολιτική απεργία

Στην περίπτωση που η απεργία υποστηρίζει οικονομικά, εργασιακά γενικά, ασφαλιστικά, κοινωνικά, συνδικαλιστικά αιτήματα, τα οποία μόνο το κράτος είναι σε θέση να ρυθμίσει, όπως αιτήματα σχετικά με τις άδειες, το νόμιμο ωράριο ή την τοποθέτησή του στην μέρα ή την εβδομάδα, την προστασία της θέσης των μισθωτών ή την τροποποίηση των προϋποθέσεων για τη συνταξιοδότηση, τότε αυτή έχει μικτό χαρακτήρα. Είναι και εργασιακή και πολιτική³⁷. Η απεργία αυτή έχει γίνει δεκτό νομολογιακά ότι είναι νόμιμη, έστω και αν κατ' ουσία στρέφεται κατά της νομοθετικής εξουσίας. Κατ' άλλη γνώμη πάντως, η απεργία που στρέφεται κατά του κράτους και διεκδικεί αιτήματα που μόνο με τη θέσπιση, ανάκληση ή τροποποίηση κανόνων δικαίου μπορούν να ικανοποιηθούν είναι νόμιμη μόνο εφόσον έχει το χαρακτήρα απεργίας διαμαρτυρίας.

Ως απεργία διαμαρτυρίας, η απεργία αυτή είναι περιορισμένης χρονικής διάρκειας παύει να είναι νόμιμη, όταν μεταβάλλεται σε συνηθισμένη διεκδικητική απεργία. Η πολιτική απεργία που στρέφεται κατά της δικαστικής εξουσίας και επιδιώκει να επηρεάσει την κρίση της, έστω και επί εργατικής διαφοράς, είναι παράνομη γιατί προσβάλλει τη δικαστική ανεξαρτησία (άρθρο 87 Σ).

iii. Η απεργία αλληλεγγύης

Το άρθρο 19 παρ.1 περ. α' του Ν. 1264/1982 ορίζει ότι το απεργιακό δικαίωμα ασκείται και ως «εκδήλωση αλληλεγγύης για τους αυτούς σκοπούς» δηλαδή, σύμφωνα με την ίδια διάταξη, για τη «διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών, εργασιακών, συνδικαλιστικών και ασφαλιστικών συμφερόντων των εργαζομένων». Η απεργία αλληλεγγύης δεν περιέχει αυτοτελές αίτημα των απεργών κατά του εργοδότη

---

³⁷ Γεωργιάδου Ν., Εισαγωγή στο εργατικό δίκαιο,σελ 132

που προσβάλλει, αλλά γίνεται για να υποστηρίξει τα συλλογικά αιτήματα άλλων μισθωτών και κινείται στο συνολικό πλαίσιο των σχέσεων μισθωτών εργοδοτών³⁸.

Η απεργία ως εκδήλωση αλληλεγγύης καθιερώθηκε να διακρίνεται σε εσωτερικής και εξωτερικής αλληλεγγύης, ανάλογα με την απεργία που υποστηρίζει. Ως εσωτερικής αλληλεγγύης νοείται η απεργία που επιδιώκει την υποστήριξη άλλης απεργίας, η οποία πραγματοποιείται από άλλη συνδικαλιστική οργάνωση κατά του κοινού εργοδότη. Ως εξωτερικής αλληλεγγύης χαρακτηρίζεται εκείνη που αποβλέπει στη συμπαράσταση σε άλλη απεργία, οποία διεξάγεται από άλλη οργάνωση και στρέφεται κατά άλλου εργοδότη. Βασικό χαρακτηριστικό της απεργίας εξωτερικής αλληλεγγύης είναι ότι η δυνατότητα ικανοποίησης των απεργιακών αιτημάτων δεν εξαρτάται από τον πληττόμενο εργοδότη, αλλά από τρίτο.

Επομένως, η απεργία αυτή μπορεί να είναι νόμιμη μόνο ως βραχύχρονη απεργία διαμαρτυρίας.

Μόνη της, ωστόσο, η αρχή της αλληλεγγύης δε νομιμοποιεί μία απεργία. Απεργιακός αγώνας αυτής της μορφής για να έχει νόημα και να μην είναι καταχρηστικός θα πρέπει να συνοδεύεται από ορισμένες προϋποθέσεις. Θα πρέπει να πραγματοποιείται ήδη άλλη απεργία (κύρια απεργία) για την υποστήριξη της οποίας γίνεται η απεργία αλληλεγγύης και η οποία να είναι νόμιμη, θα πρέπει να συντρέχουν λόγοι νομιμοποιητικοί της απεργίας αλληλεγγύης, π.χ. η έκβαση της κύριας απεργίας να έχει επιπτώσεις στα συμφέροντα αυτών που κάνουν την απεργία αλληλεγγύης, η απεργία αλληλεγγύης να είναι σε θέση να βοηθήσει την υποστηριζόμενη απεργία και η διάρκειά της να μην υπερβαίνει αυτήν της κύριας απεργίας.

Κατά το άρθρο 19 παρ.1, εδάφ. β' του Ν. 1264/1982 το απεργιακό δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί και «ως εκδήλωση αλληλεγγύης εργαζομένων επιχειρήσεων ή εκμεταλλεύσεων που εξαρτώνται από πολυεθνικές εταιρίες προς εργαζομένους σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις ή στην έδρα της ίδιας πολυεθνικής εταιρίας, και εφόσον η έκβαση της απεργίας των τελευταίων θα έχει άμεσες επιπτώσεις στα

---

³⁸ Τραυλός- Τζανετάτος, Η απεργία αλληλεγγύης στις επιχειρήσεις, 1995

οικονομικά και εργασιακά συμφέροντα των πρώτων»³⁹. Στην περίπτωση αυτή, η νομιμότητα της απεργίας διεθνούς αλληλεγγύης θα κριθεί από το δίκαιο της χώρας πραγματοποίησής της. Στο βαθμό που προϋπόθεση της νομιμότητας της απεργίας αλληλεγγύης είναι η νομιμότητα της κύριας απεργίας, η τελική κρίση για την απεργία αλληλεγγύης εξαρτάται από τη διευθέτηση του προδικαστικού ζητήματος, της κρίσης δηλαδή νομιμότητας της κύριας απεργίας από το δίκαιο της χώρας διεξαγωγής της.

2.2 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΝΟΜΙΜΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

Η απεργία κηρύσσεται από νόμιμα συστημένη συνδικαλιστική οργάνωση. Στις πρωτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις η απόφαση για απεργία λαμβάνεται με μυστική ψηφοφορία από την γενική συνέλευση. Στις δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις η σχετική απόφαση λαμβάνεται με φανερή ψηφοφορία από το Δικοιμητικό συμβούλιο⁴⁰.

Πριν κριθεί αν το απεργιακό δικαίωμα ασκήθηκε νόμιμα ή όχι, απαραίτητη είναι η διερεύνηση αν υπήρχε τέτοιο δικαίωμα και αν συντρέχουν τα εννοιολογικά στοιχεία του απεργιακού μέσου. Αν δεν υπάρχει απεργιακό δικαίωμα, αυτονόητα δεν τίθεται ζήτημα άσκησής του. Και αν δεν υπάρχει εννοιολογικό στοιχείο, δε στοιχειοθετείται το απεργιακό μέσο, άρα και δε γεννάται ζήτημα νόμιμης ή μη άσκησης του δικαιώματος απεργίας.

Στην συνέχεια οι συνδικαλιστικές οργανώσεις επιβάλεται να τηρήσουν ορισμένες υποχρεώσεις⁴¹:

- προείδοποίηση

---

³⁹ Τραυλός- Τζανετάτος, Η απεργία αλληλεγγύης στις επιχειρήσεις, 1995

⁴⁰ Γεωργιάδου Ν., Εισαγωγή στο Εργατικό Δίκαιο, σελ 132

⁴¹ Γεωργιάδου Ν., Εισαγωγή στο Εργατικό Δίκαιο, σελ 132

- πρόβλεψη για προσωπικό ασφαλείας
- υποχρέωση εφαρμογής ΣΣΕ

Για τη νόμιμη ενάσκηση του απεργιακού δικαιώματος, απαιτείται η συνδρομή ορισμένων προϋποθέσεων. Αυτές παρατίθενται παρακάτω, διακρινόμενες σε θετικές και αρνητικές.

A)ΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

- 1.Κήρυξη της απεργίας από την κατά τον νόμο αρμόδια, νόμιμα συστημένη συνδικαλιστική οργάνωση, με απόφαση του αρμόδιου οργάνου της, που λαμβάνεται με ορισμένη διαδικασία
- 2.Προειδοποίηση του εργοδότη
- 3.Προηγούμενη γνωστοποίηση των αιτημάτων στον εργοδότη
4. Διάθεση προσωπικού ασφαλείας ή και αντιμετώπιση των βασικών αναγκών του κοινωνικού συνόλου

B)ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

- 1.Μη απαγόρευση προσφυγής στην απεργία από το νόμο
- 2.Μη απαγόρευση προσφυγής στην απεργία από δικαστική απόφαση
- 3.Μη παραβίαση ενδεχόμενης πολιτικής επιστράτευσης
- 4.Μη αναστολή των συνταγματικών διατάξεων που κατοχυρώνουν το απεργιακό δικαίωμα
- 5.Μη παραβίαση της υποχρέωσης ειρήνης

6. Η άσκηση του εν λόγω δικαιώματος να μην υπερβαίνει τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη, τα χρηστά ήθη και ο κοινωνικός και οικονομικός σκοπός του δικαιώματος καθώς και να μη σχετίζεται με παράνομες πράξεις

Αν λείπει οποιαδήποτε από τις παραπάνω προϋποθέσεις, η άσκηση του απεργιακού δικαιώματος καθίσταται παράνομη με αποτέλεσμα να μην εκπληρώνει η απεργία την κύρια αποστολή της, στην οποία ήδη έχει γίνει λόγος.

Συνεπώς, η αποχή από την εργασία λόγω συμμετοχής σε απεργία που κηρύχθηκε κατά παράνομη ενάσκηση του απεργιακού δικαιώματος αποτελεί παραβίαση των ατομικών συμβάσεων εργασίας.

Σε κάθε περίπτωση, η απεργία μπορεί να εξελιχθεί σε παράνομη αν κατά τη διάρκειά της εκλείψει οποιαδήποτε από τις προαναφερόμενες προϋποθέσεις.

2.3 ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΑΠΕΡΓΙΑ

Παράνομη είναι η απεργία⁴² όταν προσκρούει σε νόμο σύμφωνο με το Σύνταγμα. Αντίστοιχα, δεν είναι παράνομη αυτή που προσκρούει σε διάταξη που αντίκειται στο Σύνταγμα. Κατά συνέπεια, απεργία που προσκρούει σε νόμο, ο οποίος επιβάλλει περιορισμούς σε βάρος του απεργιακού μέσου και έχει τεθεί από τον κοινό νομοθέτη καθ' υπέρβαση της εξουσίας που παρέχει το Σύνταγμα, δεν είναι παράνομη. απεργούντων ή αν η συνέχιση της απεργίας προσκρούει στο 281 ΑΚ.

Διχογνωμία υπάρχει σχετικά με το αν η επέκταση με υπουργική απόφαση της ισχύος των συλλογικών συμβάσεων και διαιτητικών αποφάσεων. Αν επιλεγεί η εκδοχή της αντισυνταγματικότητας, αυτό συνεπάγεται ότι, εφόσον στις παραπάνω περιέχεται κανόνας περιοριστικός δικαιώματος, η παραβίαση του δεν καθιστά την απεργία παράνομη. Ακόμη όμως και αν θεωρηθεί συνταγματική η επέκταση της ισχύος, δεν μπορεί επ' ουδενί να φτάσει ως τον περιορισμό δικαιωμάτων που άπτονται της απεργίας.

---

⁴² Κυρίτση, Ο χαρακτηρισμός της απεργίας ως νομίμου ή παρανόμου, σελ. 80, Λεβέντη, όπ. παρ. σελ. 501.

2.4 ΝΟΜΙΜΗ & ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΗ ΑΠΕΡΓΙΑ

Ο νόμος αδόκιμα διακρίνει ανάμεσα στην παράνομη και την καταχρηστική απεργία. Ο συχνός χαρακτηρισμός, από δικαστικές αποφάσεις, απεργιών ως παρανόμων και καταχρηστικών θα έπρεπε, για λόγους ακριβολογίας να αντικατασταθεί από την έκφραση «παράνομη ή καταχρηστική»⁴³.

Εξάλλου, η ενάσκηση του απεργιακού δικαιώματος όταν αντίκειται στη διάταξη του άρθρου 281 ΑΚ είναι παράνομη κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο που θα ήταν παράνομη αν ήταν αντίθετη σε κάθε άλλη διάταξη νόμου. Ο πολλαπλός, δηλαδή χαρακτηρισμός, τον οποίο θέλουν να αποδώσουν πολυάριθμες αγωγές σε πολλές περιπτώσεις απεργιών είναι αδόκιμος και πρέπει να αποφεύγεται.

Μια μορφή παράνομης απεργίας είναι η καταχρηστική. Καταχρηστική απεργία, όταν το δικαίωμα της απεργίας ασκείται αντίθετα από την καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή τον οικονομικό και κοινωνικό σκοπό για τον οποίο θεσπίστηκε.⁴⁴ Η απεργία μπορεί να είναι καταχρηστική για πολλούς λόγους:

- οι προπηλακισμοί, η χρήσης βίας, οι χυδαίες ύβρεις κατά ή των μη απεργών και γενικά παράνομες πράξεις που αντίκειται στα χρηστά ήθη καθιστούν την απεργία καταχρηστική
- εάν η συνδικαλιστική οργάνωση διαδίδει ή χρησιμοποιεί ψευδείς πληροφορίες, ώστε να προκαλέσει την κινητοποίηση των εργαζομένων, η απεργία είναι καταχρηστική
- η κατάληψη των χώρων εργασίας από τους απεργούς και ο αποκελισμός της εισόδου στους εργαζομένους που δεν απεργούν ή και στον ίδιο τον εργοδότη αποτελούν πράξεις βίας που καθιστούν την απεργία καταχρηστική.
- Όταν η απεργία διεκδικεί αιτήματα παράλογα ή ανεπίκαιρα ή υπερβολικά ή παράνομα ή αιτήματα που δεν προάγουν το συλλογικό συμφέρον αλλά

---

⁴³ Κυρίτση, Ο χαρακτηρισμός της απεργίας ως νομίμου ή παρανόμου, σελ. 80, Λεβέντη, όπ. παρ. σελ. 501.

⁴⁴ Γεωργιάδου Ν., Εισαγωγή στο Εργατικό Δίκαιο, σελ 133

υποκρύπτουν πολιτικές ή κομματικές επιδιώξεις, τότε η απεργία αυτή κρίνεται καταχρηστική.

- Η απεργία σε νευραλγικό τομέα, η οποία με τη μορφή, την έκταση και την διάρκειά της βλάπτει δυσανάλογα σε σύγκριση με το επιδιωκόμενο όφελος μεγάλα στρώματα του κοινωνικού συνόλου ή κλονίζει την οικονομία της χώρας ή σηματοποιεί τομείς της οικονομίας θέτοντας σε κίνδυνο το γενικό συμφέρον, είναι καταχρηστική⁴⁵.

2.5 ΑΠΕΡΓΙΑ & ΚΑΛΗ ΠΙΣΤΗ

Η άσκηση του απεργιακού δικαιώματος των συνδικαλιστικών οργανώσεων περιορίζεται, όπως και κάθε δικαίωμα, από τις ρήτρες του 281 ΑΚ. Φυσικά, κατά την εφαρμογή αυτής της διάταξης, δεν πρέπει να αγνοείται ο χαρακτήρας του δικαιώματος της απεργίας ως συνταγματικά κατοχυρωμένου αγωνιστικού δικαιώματος ούτε η φύση της απεργίας ως συνταγματικά κατοχυρωμένου αγωνιστικού μέσου. Υπό αυτήν ακριβώς την έννοια πρέπει να εξειδικεύονται τα κριτήρια του 281 ΑΚ, με γενική κατευθυντήρια οδηγία το άρθρο 25 παρ.3 του Συντάγματος.

Η διάταξη αυτή, που απαγορεύει την καταχρηστική άσκηση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα οποία τελούν υπό την εγγύηση του κράτους για χάρη του γενικότερου δημόσιου συμφέροντος, επενεργεί στις σχέσεις μεταξύ των πολιτών με βάση την αρχή της τριτενέργειας και καταλαμβάνει το απεργιακό δικαίωμα.

Από τις διατάξεις αυτές, ενόψει και της υποχρέωσης πίστης που διέπει κάθε εργασιακή σχέση, πηγάζει η αρχή της έντιμης και κοινωνικά πρόσφορης ενάσκησης του δικαιώματος απεργίας αλλά και γενικότερα διεξαγωγής του απεργιακού αγώνα.

---

⁴⁵Γεωργιάδου Ν., Εισαγωγή στο Εργατικό Δίκαιο, σελ 134

2.6 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

2.6.1 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΝΟΜΙΜΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

Σε αυτή την περίπτωση, η σχέση εργασίας εργοδότη-εργαζόμενου αναστέλλεται αλλά δε λύνεται, αφού η απεργία δεν εκφράζει βούληση λύσης της εργασιακής σχέσης.⁴⁶

Ως προς την αναστολή, αυτή έχει δύο διαστάσεις.

Αναστολή της υποχρέωσης παροχής εργασίας από την πλευρά του μισθωτού και αναστολή της-αντίστοιχης- υποχρέωσης του εργοδότη να καταβάλει το συμφωνημένο μισθό. Αυτό πηγάζει από τη φύση της σχέσης εργασίας ως αμφοτεροβαρούς-ανταλλακτικής.

Παράλληλα, ο εργοδότης δε δικαιούται να καταγγείλει τις σχέσεις εργασίας των απεργών. Τυχόν τέτοια καταγγελία θα ήταν καταχρηστική και επομένως άκυρη.

Κατά τη διάρκεια νόμιμης απεργίας, τα υπόλοιπα δικαιώματα και υποχρεώσεις των μερών δεν επηρεάζονται. Η υποχρέωση πίστης και εχεμύθειας εξακολουθεί να ισχύει και ο χρόνος της απεργίας υπολογίζεται ως χρόνος πραγματικής υπηρεσίας.

Ο εργαζόμενος που συμμετέχει σε νόμιμη απεργία, ακεί συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα του και για το λόγο αυτό δεν επιτρέπεται η καταγγελία της σύμβασης εργασίας του από τον εργοδότη με αιτία την συμμετοχή του στην απεργία⁴⁷.

---

⁴⁶Γεωργιάδου Ν., Εισαγωγή στο Εργατικό Δίκαιο, σελ 134

⁴⁷ Γεωργιάδου Ν., Εισαγωγή στο Εργατικό Δίκαιο, σελ 134

2.6.2 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

Ο παρανόμως απεργών μισθωτός παραβαίνει την υποχρέωση παροχής εργασίας και η απουσία του καθίσταται νομικά αυθαίρετη.

Ο χρόνος συμμετοχής του απεργού σε παράνομη απεργία δε προσμετράται στο χρόνο υπηρεσίας του. Παράλληλα, ενδέχεται να υποχρεωθεί να αποζημιώσει τον εργοδότη για τυχόν ζημιές που του προξένησε η απουσία του⁴⁸.

Σε πλήρη αντίθεση με τη νόμιμη απεργία, εδώ τα δικαιώματα των μισθωτών δεν παραμένουν ακέραια. Με δεδομένο ότι η παράνομη απεργία χαρακτηρίζεται ως νομικά αδικαιολόγητη, μπορεί να θεωρηθεί ως σιωπηρή καταγγελία της σύμβασης εργασίας από τη μεριά του εργαζόμενου, σε συνάρτηση πάντα με τη διάρκεια και τις υφιστάμενες συνθήκες. Από την πλευρά του, και ο εργοδότης μπορεί να καταγγείλει τις σχέσεις εργασίας των απεργούντων, εφόσον το δικαίωμα του αυτό δεν ασκείται καταχρηστικά.

Ειδικά σε σύμβαση ορισμένου χρόνου, η συμμετοχή σε παράνομη απεργία μπορεί να αποτελέσει σπουδαίο λόγο καταγγελίας.

2.7 ΑΝΤΑΠΕΡΓΙΑ

Ανταπεργία είναι το αγωνιστικό μέσο του εργοδότη που του εμποδίζει, χωρίς να καταγγέλει τις ατομικές εργασιακές συμβασεις των εργαζομένων να αρνείται συλλογικά την εργασία αυτών με παράλληλη απαλλαγή από την υποχρέωση πληρωμής του μισθού και εκδηλώνεται με πολλούς τρόπους που έχουν στόχο την μη αποδοχή της εργασίας όλων ή μέρους των εργαζομένων με το σκοπό να εξαναγκασθούν να απέχουν από τις αγωνιστικές διεκδικήσεις τους ή να επιβληθούν οι όροι εργασίας που επιθυμεί ο εργοδότης.

---

⁴⁸ βλ. Λεβέντη Γ., Η καταχρηστική απεργία κατά το Σύνταγμα και το κοινό δίκαιο, ΝοΒ, 32.236, Ντάσιου, Εργατικό Δικονομικό Δίκαιο, τ. Β/ΙΙ

Η ανταπεργία όχι μόνο δεν προστατεύεται από το Σύνταγμα αλλά ρητώς απαγορεύεται από το άρθρο 22 παρ.2 του ν.1264/1982. Με την παρ. 4 του πιο πάνω άρθρου 22 ν.1264/1982 ορίζεται ότι για διαφορές που προκύπτουν από την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 19 έως 22, επομένως και από την απαγόρευση της ανταπεργίας, αποφασίζει το Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας της επιχείρησης⁴⁹.

---

⁴⁹ Ληξουριώτης, ΕΕΔ 1990. Τόμος 49^{ος}, σελ 828-832

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

3.1 Αξιώσεις που έχουν ως αντικείμενο την παράλειψη πράξεων : β) αθέμιτης απεργίας

3.1.1 Το δικαίωμα απεργίας

Οι γενικοί όροι εργασίας καθορίζονται με τυπικούς νόμους και συμπληρώνονται με τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας, οι οποίες.. καταρτίζονται, ύστερα από ελεύθερες διαπραγματεύσεις (Σ 22 § 2), δηλαδή στο πλαίσιο του διαλόγου που διεξάγουν οι εργοδοτικές οργανώσεις και οι επαγγελματικές οργανώσεις των εργαζομένων, με την ουδετερότητα του κράτους .Αν αποτύχουν οι διαπραγματεύσεις, οι συλλογικές διαφορές εργασίας παραπέμπονται σε υποχρεωτική διοικητική διαιτησία (Σ 22 § 2 και ν. 3239/1955). Η υποχρεωτικότητα της διαιτητικής επίλυσης της συλλογικής διαφοράς δεν είναι αντισυνταγματική. Αντισυνταγματική είναι η συγκρότηση των διοικητικών διαιτητικών «δικαστηρίων» με τη συμμετοχή της δημόσιας διοίκησης, έτσι ώστε οι συλλογικές διαφορές να παύουν να υπάρχουν αποκλειστικά ανάμεσα στις εργοδοτικές και στις εργατικές οργανώσεις. «Αποκτούν αυτόματα μια πρόσθετη διάσταση κι έναν τρίτο ενδιαφερόμενο, δίπλα στα φυσικά μέρη της διαφοράς, με ισότιμο με τον δικό τους καθοριστικό ρόλο στην κρίση της»

Στο πλαίσιο των ελεύθερων διαπραγματεύσεων που διεξάγουν οι επαγγελματικές οργανώσεις των μισθωτών με τις εργοδοτικές οργανώσεις, το Σύνταγμα αναγνωρίζει το δικαίωμα προσφυγής σε απεργία. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να ασκηθεί μόνο από τις νόμιμες συνδικαλιστικές οργανώσεις και έχει ως στόχο τη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών συμφερόντων των εργαζομένων⁵⁰ (Σ 23 § 2 και 32 § 1 ν. 330/1976). Όμως, αν αποτύχουν οι διαπραγματεύσεις και μπει σε κίνηση η αναγκαστική διοικητική διαιτησία, τότε αναστέλλεται η άσκηση του δικαιώματος προσφυγής σε απεργία, για διάστημα 45 ημερών και, σε περίπτωση

---

⁵⁰ Λεβέντης, Η καταχρηστική απεργία κατά το Σύνταγμα και το κοινό δίκαιο

που η διαδικασία συνεχιστεί στο δευτερόβαθμο διοικητικό διαιτητικό όργανο, για διάστημα 60 ημερών (18 § 2 ν. 3239/1955, βλ. και άρθρα 6 και 7 ν.δ. 186/1969).

Πάγια μπορεί πλέον αν θεωρηθεί η θέση της νομολογίας ότι ο εργοδότης κατά του οποίου ασκείται το δικαίωμα της απεργίας υπό την μορφή των στάσεων εργασίας, μπορεί να μην αποδεχθεί την εργασία των απεργών κατά τα χρονικά διαστήματα που μεσολαβούν μεταξύ των στάσεων εργασίας, εφόσον προβάλλει και αποδείξει ότι κατά τις ενδιάμεσες αυτές ώρες, λόγω της στάσης εργασίας που πραγματοποιείται κατά τις λοιπές ώρες, δημιουργείται αντικειμενική αδυναμία λειτουργίας της επιχείρησης και συνεπώς, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 656 εδ. α', δεν καθίσταται υπερήμερος έναντι αυτών⁵¹.

3.1.2 Η παράνομη απεργία

Στο χώρο του δικού μας δικαίου, η απεργία θεωρείται παράνομη κυρίως στις ακόλουθες περιπτώσεις:

Αν κηρυχθεί από όργανο, το οποίο δεν έχει την ικανότητα να συμπράξει στην κατάρτιση συλλογικής σύμβασης εργασίας (Σ 23 § 2 καταντιδιαστολή, και 32 §§ 1 και 2 ν. 330/1976).

-Αν έχει άλλους στόχους από τη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών συμφερόντων των εργαζομένων (Σ 23 § 2 καταντιδιαστολή, και 32 §§ 1 και 3 ν. 330).

Αν η άσκηση του δικαιώματος της απεργίας γίνεται καταχρηστικά. Πραγματικά το άρθρο 25 § 3 του Συντάγματος απαγορεύει την καταχρηστική άσκηση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Στο πλαίσιο αυτό και το άρθρο 33 § 1 ν. 330 απαγορεύει την καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος της απεργίας.

Το Σύνταγμα δεν εξηγεί πότε η άσκηση ενός ατομικού ή κοινωνικού δικαιώματος είναι καταχρηστική. Εξάλλου ο ν. 330 μόνο ενδεικτικά αναφέρει δυο περιπτώσεις καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος της απεργίας.

---

⁵¹ Ληξουριώτης, ΕΕΔ 1990, τόμος 49^{ος}, σελ 828

Το άρθρο 33 § 2 ν. 330 ορίζει ότι «καταχρηστικήν άσκησιν του δικαιώματος της απεργίας συνιστά ίδια η πραγματοποίησις ταύτης άνευ προηγουμένης προειδοποίησεως του εργοδότη ή του επαγγελματικού σωματείου αυτού, προς άμεσον διεξαγωγήν διαπραγματεύσεων, επί σκοπώ εξετάσεως των αιτημάτων και διευθετήσεως της ανακυψάσης διαφοράς ή κατ' άρνησιν της προσφοράς αυτών προς έναρξιν διαπραγματεύσεων»⁵².

Ερμηνευτικά γίνεται δεκτό πως είναι καταχρηστική και η απεργία που κηρύσσεται παρόλη την υποχρέωση ειρήνης, η οποία απορρέει από την ισχύουσα συλλογική σύμβαση εργασίας ή διαιτητική απόφαση, εφόσον βέβαια πρόκειται για τα ίδια αιτήματα και εφόσον δεν έχουν μεταβληθεί σημαντικά οι .

Τούτο οριζόταν ρητά από το άρθρο 36 § 5 ν.δ. 890/1971. Και καταργήθηκε βέβαια η διάταξη αυτή με το άρθρο 1 ν.δ. 42/1974 «περί αποκαταστάσεως των συνδικαλιστικών ελευθεριών και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων». Όμως ερμηνευτικώς θεωρείται ως θεμιτή περίπτωση εξειδίκευσης του κανόνα που απαγορεύει την καταχρηστική άσκηση της απεργίας.

Καταχρηστική θεωρείται η απεργία που γίνεται και σ' ένα άλλο στάδιο, όπου ισχύει η υποχρέωση ειρήνης, δηλαδή στο διάστημα των 45 ημερών (ή 60 με το δεύτερο βαθμό) που εκκρεμεί η αναγκαστική διοικητική διαιτητική διαδικασία (18 § 2 ν. 3239/1955).

Αμφισβητείται στη δικαστική πρακτική αν η απεργία μπορεί να χαρακτηριστεί, ως καταχρηστική, στην περίπτωση που τα αιτήματα των εργαζομένων έχουν μικρότερη χρηματική αξία από τη ζημιά που θα υποστεί η εθνική οικονομία από την απεργία τους.

Με εξαίρεση το μονομελές πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης, τα άλλα δικαστήρια που ασχολήθηκαν με το πρόβλημα αυτό απάντησαν καταφατικά. Τη θέση τους τούτη στήριξαν στις ακόλουθες σκέψεις : Το άρθρο 25 § 3 του Συντάγματος απαγορεύει την κατάχρηση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, δίχως να εξηγεί πότε συμβαίνει αυτό. Όμως το άρθρο 281 ΑΚ, απαγορεύοντας την καταχρηστική άσκηση

---

⁵² Καρακατσάνης, Συλλογικό εργατικό δίκαιο, σελ 218-283

των ιδιωτικών δικαιωμάτων, διευκρινίζει πως κάτι τέτοιο συμβαίνει, ανάμεσα σε άλλα, και όταν «η άσκηση του δικαιώματος (...) υπερβαίνει προφανώς τα όρια τα επιβαλλόμενα εκ (...) των χρηστών ηθών, ή εκ του κοινωνικού ή οικονομικού σκοπού του δικαιώματος».

Η αντίληψη αυτή συνάντησε έντονη αντίδραση Παρατηρήθηκε σχετικώς ότι «το άρθρο 281 ΑΚ απευθύνεται στο δικαστή και του παρέχει (...) εξουσία για να προστατεύσει ιδιωτικά συμφέροντα και καταστάσεις - συνήθως περιουσιακά και οικονομικά ή οικογενειακά - εναντίον μιας απειλής που προέρχεται από την άσκηση άλλων, ιδιωτικών και αυτών, δικαιωμάτων». Με αυτή την αφετηρία, το άρθρο 281 ΑΚ «θέλει να περισώσει το αδύνατο εκάστοτε μέρος-αδύνατο κατά κοινωνική πείρα ή αδύνατο στη συγκεκριμένη περίπτωση - από την καταπίεση ή εκμετάλλευση του ισχυρότερου». «Αντίστροφα, η διάταξη του άρθρου 25 § 3 Σ αποσκοπεί στην προστασία του εξ ορισμού και καταφανώς ισχυρότερου μέρους, δηλαδή της κρατικής εξουσίας, από την άσκηση δικαιωμάτων που τείνουν, επίσης εξ ορισμού, στην προστασία των εξουσιαζομένων απέναντι της». Γιαυτό «πρόκειται περί εντελώς ανόμοιων περιπτώσεων». Ειδικά για την καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος της απεργίας παρατηρήθηκε ότι δεν μπορεί να χρησιμέψει ως μέτρο η στάθμιση της αξίας, από τη μια μεριά, της ζημιάς που θα υποστεί η εθνική οικονομία από την απεργία και, από την άλλη, της ωφέλειας που προσδοκούν να αποκομίσουν οι απεργοί. Και τούτο, γιατί πάντα θα μπορούν να βρεθούν περισσότερα επιχειρήματα για την προτεραιότητα του αγαθού της εθνικής οικονομίας. Και με αυτό τον τρόπο θα εκμηδενίζεται το συνταγματικά κατοχυρωμένο απεργιακό δικαίωμα των εργαζομένων

Ο Α. Καρακατσάνης παραδέχεται ότι «το άρθρο 25 § 3 συντ. είναι διαφορετικής υφής από το άρθρο 281 ΑΚ». Γιαυτό «δεν υπάρχει πεδίο για να εφαρμοστεί σ' όλη την έκταση ανάλογα το άρθρο 281 ΑΚ. Όμως, στη συνέχεια, παρατηρεί τα ακόλουθα : «Ωστόσο ειδικά το δικαίωμα για απεργία είναι το μόνο ίσως συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα που έχει κι άλλη διάσταση : η άσκηση του είναι τοποθετημένη αναγκαστικά στο πλαίσιο ιδιωτικών έννομων σχέσεων, των εργασιακών σχέσεων»⁵³. Με αφετηρία την παρατήρηση αυτή δέχεται ότι «για να κριθεί η απεργία, είναι θεμιτή η προσφυγή στα κριτήρια του άρθρου 281 ΑΚ που

---

⁵³ Καρακατσάνης, Συλλογικό εργατικό δίκαιο, σελ 218-283

εκφράζει γενικού κύρους αρχές δικαίου για τη συμπεριφορά των κοινωνιών μεταξύ τους». Έτσι καταλήγει ότι είναι καταχρηστική η απεργία όταν δεν γίνεται με «φειδώ στις ζημιές που θα προξενηθούν στην άλλη πλευρά» , όπως επίσης όταν «με την μορφή, την έκταση και τη διάρκεια της θα έβλαπτε δυσανάλογα, σε σύγκριση με το συμφέρον που υποστηρίζει, μεγάλα στρώματα του κοινωνικού συνόλου, ή θα κλόνιζε την οικονομία της χώρας» .

3.2 ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

Ποιες είναι οι κυρώσεις της παράνομης και της καταχρηστικής (αθέμιτης, με την πλατιά έννοια του όρου) απεργίας;

Εδώ θα πρέπει να κάνουμε διάκριση ανάμεσα στις κυρώσεις που «φορούν το μισθωτό ο οποίος συμμετέχει στην παράνομη απεργία, «κείνες που αφορούν τα συνδικαλιστικά στελέχη, και εκείνες που «φορούν τη συνδικαλιστική οργάνωση, η οποία την κήρυξε.

Για τους μισθωτούς που μετέχουν σε παράνομη απεργία ισχύουν τα ακόλουθα :

Η απουσία τους είναι αυθαίρετη. Γιαυτό δεν έχουν αξίωση για μισθό στο διάστημα της υπερημερίας τους, δίχως να αποκλείεται και η υποχρέωση τους προς ανόρθωση συγκεκριμένων ζημιών που προκάλεσε η απουσία τους στον εργοδότη .

Σε περίπτωση που η απεργία δεν κηρύσσεται από νόμιμο επαγγελματικό σωματείο ή ένωση (αδέσποτη απεργία), «επιφέρει την αυτοδικαίαν λύσιν των εργασιακών σχέσεων των απεργών μισθωτών, αζημίως δια τον εργοδότην» (38 § 2 ν. 330).

Αν η απεργία είχε κηρυχθεί παρανόμως από νομιμοποιούμενο όργανο, τότε ο εργοδότης έχει δικαίωμα να καταγγείλει την εργασιακή σχέση .

Η συμμετοχή σε αδέσποτη απεργία δικαιολογεί ποινική δίωξη του μισθωτού (32 και 40 § 3 ν, 330 σε συνδ. με ΠΚ 458).

Για τα συνδικαλιστικά στελέχη που οργανώνουν παράνομη απεργία ισχύουν τα ακόλουθα :

«Αίρεται η κατά το άρθρον 26 (.. .) προστασία των μελών της διοικήσεως του επαγγελματικού σωματείου ή της ενώσεως, εξαιρέσει των μειοψηφισάντων κατά την λήψιν της σχετικής αποφάσεως» (38 § 1 ν. 330).

Δικαιολογείται η ποινική δίωξη, σε περίπτωση παράβασης των άρθρων 34, 36 και 37 ν. 330 (άρθρο 40 § 3 ν. 330 και ΠΚ 458).

Για την αρμόδια επαγγελματική οργάνωση των μισθωτών που κήρυξε την παράνομη απεργία ισχύουν τα ακόλουθα :

Αν και δεν αναφέρεται στο ν. 330, όμως είναι έξω από κάθε αμφιβολία ότι, σε περίπτωση που προκύψουν από την παράνομη απεργία περιουσιακές ζημιές στον εργοδότη, τότε, με τη συνδρομή και υπαιτιότητας (ΑΚ 914), γεννιέται υποχρέωση του σωματείου ή της ένωσης που κήρυξε την αθέμιτη (με την πλατιά του όρου έννοια) απεργία, να αποζημιώσει τον εργοδότη

Αμφισβητείται αν, σε περίπτωση αθέμιτης απεργίας, οι εργοδότες ή η συνδικαλιστική τους οργάνωση έχουν αξίωση εναντίον της επαγγελματικής ένωσης των μισθωτών προς παράλειψη του απεργιακού αγώνα.

Πρώτα - πρώτα, στο χώρο του θετικού μας δικαίου, δεν υπάρχει κανένας νόμος που να καθιερώνει αξίωση προς παράλειψη της αθέμιτης απεργίας. Ούτε οι συγγραφείς, που έχουν ασχοληθεί στον τόπο μας με τα αποτελέσματα της παράνομης απεργίας, δεν αναφέρουν κάτι τέτοιο

Το βασικό λοιπόν ερμηνευτικό πρόβλημα που έχουμε εδώ είναι αν, στο χώρο του ουσιαστικού δικαίου, μπορεί να στηριχτεί αξίωση των εργοδοτών εναντίον του επαγγελματικού σωματείου των μισθωτών προς παράλειψη της αθέμιτης (παράνομης ή καταχρηστικής) απεργίας που έχει εξαγγελθεί ή που ήδη πραγματοποιείται.

3.3 Η ΓΕΝΙΚΗ ΑΞΙΩΣΗ ΠΡΟΣ ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΟΠΟΙΑΣΔΗΠΟΤΕ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

Καθώς σημειώθηκε , η αρμόδια επαγγελματική οργάνωση των μισθωτών που κηρύσσει αθέμιτη (παράνομη ή καταχρηστική) απεργία έχει υποχρέωση, σύμφωνα με το άρθρο 914 ΑΚ, να αποζημιώσει τους εργοδότες που θίγονται από την απεργία αυτή.

Εδώ λοιπόν έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον το ερώτημα, αν, σε περίπτωση οποιασδήποτε παράνομης πράξης, ο ζημιούμενος έχει μόνο αξίωση προς αποζημίωση του ή, σωρευτικώς, και αξίωση προς παράλειψη των παράνομων ζημιογόνων πράξεων και στο μέλλον⁵⁴.

Το θετικό μας δίκαιο προβλέπει αξίωση προς παράλειψη σε ειδικές μόνο περιπτώσεις (λχ ΑΚ 57, 58, 60, 989, 1108, 1132 και, αναλόγως, 1173, 1236, καθώς και 1 § 2, 3 § 2, 10 § 1, 11 και 13 § 1 ν. 146/1914, 24 § 1 ν. 1198/1939). Γενική αξίωση προς παράλειψη οποιασδήποτε άδικης πράξης δεν προβλέπεται ρητώς από το θετικό μας δίκαιο.

Ερμηνευτικός κρατεί η εκδοχή ότι «δι' ευρείας δε και όντως δικαιοπλαστικής ερμηνείας των υφισταμένων μεμονωμένων συναφών διατάξεων δύναται ενδεχομένως να υποστηριχθή, είναι δε και ευκταία παρ' ημίν, η αναγνώρισις γενικής επί παραλείψει αγωγής» .

Μάλιστα η άρχουσα αυτή γνώμη αρκείται στην αντικειμενική παράνομη προσβολή ενός δικαιώματος και τον κίνδυνο μελλοντικών προσβολών, δίχως να αξιώνει και τη συνδρομή υπαιτιότητας του εναγομένου, ως προϋπόθεση της γενικής αξίωσης προς παράλειψη .

Οι οπαδοί της άρχουσας αντίληψης παραδέχονται ότι η λύση της γενικής αγωγής προς παράλειψη δίνεται «δι' ευρείας και. όντως δικαιοπλαστικής ερμηνείας», και μάλιστα όχι με σιγουριά, αλλά απλώς «δύναται ενδεχομένως να υποστηριχθή, είναι δε και ευκταία» (Ζέπος, ο.π.). Παραδέχονται ακόμη ότι «πάντως το ζήτημα δεν είναι ακόμη οριστικώς λελυμένον παρ' ημίν»

---

⁵⁴ Γαρδικας, Η προστασία της θέσεως εργασίας του απεργού σε νόμιμο απεργιακό δικαίωμα

Σ' αυτά θα πρέπει να προσθέσουμε και τα άτοπα αποτελέσματα, στα οποία οδηγεί η παραδοχή της γενικής αγωγής προς παράλειψη, και μάλιστα στο χώρο της αναγκαστικής εκτέλεσης. Πραγματικά, σύμφωνα με το άρθρο 1047 ΠολΔ, σε περίπτωση αδικήματος δε δίνεται δικαίωμα στο δανειστή ν' αξιώσει την προσωπική κράτηση του οφειλέτη του, αλλά ο νόμος αφήνει στο δικαστή διακριτική ευχέρεια, ανάλογα με τη βαρύτητα των περιστάσεων που συντρέχουν κάθε φορά να διατάξει την προσωπική κράτηση, αν την κρίνει απαραίτητη προς ικανοποίηση του δανειστή.

Όμως, αν ο δανειστής έχει, παράλληλα με την αξίωση προς αποζημίωση, και αξίωση προς παράλειψη, τότε το δικαστήριο θα έχει όχι απλή ευχέρεια, αλλά υπηρεσιακό καθήκον, σε κάθε περίπτωση αντικειμενικής παράνομης προσβολής οποιουδήποτε δικαιώματος, και μάλιστα ανεξάρτητα από τη συνδρομή υπαιτιότητας του εναγομένου, να τον απειλήσει με προσωπική κράτηση (947), για την περίπτωση που δε θα συμμορφωθεί με την υποτιθέμενη υποχρέωση του προς παράλειψη γενικώς κάθε παράνομης προσβολής. Με αυτόν τον τρόπο καταλήγουμε, οι δικονομικές συνέπειες της απλώς απειλούμενης αντικειμενικής παράνομης προσβολής να είναι, στο χώρο της αναγκαστικής εκτέλεσης, βαρύτερες από εκείνες που έχει η υπαίτια πρόκληση παράνομης ζημιάς. Αλλά ένα τέτοιο αποτέλεσμα δεν ικανοποιεί, ακριβώς εξαιτίας της ασυνέπειας του.

Γίνεται έτσι φανερό ότι η εκδοχή της γενικής αξίωσης προς παράλειψη κάθε παράνομης πράξης δεν μπορεί να στηρίξει με σιγουριά την ενδεχόμενη αξίωση των εργοδοτών εναντίον της επαγγελματικής οργάνωσης των μισθωτών προς παράλειψη της αθέμιτης απεργίας.

Η ειδική αξίωση του εργοδότη προς παράλειψη της προσβολής του δικαιώματος που έχει στην επιχείρησή του

Με την παραδοχή αυτού του δικαιώματος του εργοδότη στην επιχείρησή του, και μάλιστα με τη μορφή ενός απόλυτου δικαιώματος, δέχονται στη Γερμανία ότι ο επιχειρηματίας, στο πλαίσιο ανάλογης εφαρμογής της § 1004 BGB (= αντίστοιχο ΑΚ 1108), έχει αρνητική αγωγή (*actio negatoria*) εναντίον των επαγγελματικών οργανώσεων των εργαζομένων, προς παράλειψη κάθε παράνομου εργατικού αγώνα, και ιδίως να παραλείψουν την παράνομη απεργία που έχουν εξαγγείλει, να διακόψουν εκείνη που άρχισαν, να αποκηρύξουν την αδέσποτη απεργία που κήρυξαν οι

εργαζόμενοι, με δική τους πρωτοβουλία, και να πάψουν να δίνουν οικονομικά βοηθήματα ή οποιαδήποτε άλλη ηθική ή υλική υποστήριξη στους απεργούς.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις η απεργία απαγορεύεται ως παράνομη. Γιαυτό και το βάρος της απόδειξης έχει σχετικά ο εργοδότης και όχι οι εργαζόμενοι. Δηλαδή η απεργία είναι στα μάτια του δικαστή νόμιμη άσκηση κατοχυρωμένου δικαιώματος, εκτός αν ο εργοδότης επικαλεστεί και αποδείξει γεγονότα, τα οποία δικαιολογούν το χαρακτηρισμό της ως παράνομης

Ακριβώς αυτή η διαφοροποίηση ανάμεσα στον εξυπαρχής παράνομο χαρακτήρα των πράξεων, με τις οποίες προσβάλλεται η κυριότητα ή η νομή, και στον εξυπαρχής νόμιμο χαρακτήρα των πράξεων με τις οποίες προσβάλλεται το ενδεχόμενο απόλυτο δικαίωμα του εργοδότη στην επιχείρηση του, κάνει προβληματική τη δυνατότητα της ανάλογης εφαρμογής της και, κατεπέκταση, κλονίζει τη βασιμότητα της ασκούμενης από τον εργοδότη αρνητικής αγωγής.

Προς απόκρουση της παρατήρησης αυτής υποστηρίζεται ότι η «απεργία συνιστά παράνομη προσβολή του απόλυτου δικαιώματος που έχει ο εργοδότης στην επιχείρηση του, όταν υπερβαίνει τα όρια. που βάζει το Σύνταγμα στην άσκηση του απεργιακού δικαιώματος . Άλλοι, πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζουν ότι η απεργία συνιστά παράνομη προσβολή, όταν είναι αντίθετη με την υποχρέωση ειρήνης που απορρέει από πρόσφατη συλλογική σύμβαση εργασίας ή είναι αντίθετη με τα χρηστά ήθη .

Όμως, με τις διευκρινίσεις αυτές, δίνεται απάντηση μόνο στο ειδικότερο ερώτημα, πότε είναι παράνομη η απεργία. Αντίθετα, μένει δίχως ικανοποιητική εξήγηση το βασικό ζήτημα, σε ποια διάταξη του θετικού δικαίου θα στηριχτεί η αρνητική αγωγή προς παράλειψη της παράνομης απεργίας. Και τούτο, γιατί, όπως είδαμε, η αρνητική αγωγή προς προστασία της κυριότητας έχει σημαντικές διαφορές από την αξίωση προς παράλειψη της απεργίας, έτσι ώστε να μην είναι πειστική η ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων που ρυθμίζουν την αρνητική αγωγή για την προστασία της κυριότητας.

Στο χώρο του ελληνικού δικαίου είναι αξιοπρόσεχτο το ότι ο νόμος (τόσο ο σύγχρονος 330, όσο και ο δικτατορικός 980), ενώ έχει διατάξεις, με τις οποίες

ορίζονται οι κυρώσεις της παράνομης απεργίας, δεν αναφέρει πουθενά ότι οι εργοδότες έχουν αρνητική αγωγή εναντίον των απεργών και των νόμιμων συνδικαλιστικών τους οργανώσεων

Για όλους αυτούς τους λόγους η ενδεχόμενη μεταφορά, στο χώρο του δικού μας δικαίου, της γερμανικής άρχουσας γνώμης, ότι το άρθρο 1108 ΑΚ, που ρυθμίζει την αρνητική αγωγή προς προστασία της κυριότητας, εφαρμόζεται τάχα αναλόγως εναντίον των εργαζομένων, καθώς και των συνδικαλιστικών τους οργανώσεων, προς παράλειψη της απεργίας, δε θα ήταν πειστική. Βέβαια, παλαιότερα είχε υποστηριχθεί και σ' εμάς ότι η απεργία συνιστά προσβολή του δικαιώματος στην προσωπικότητα του εργοδότη. Όμως οι αντιλήψεις εκείνες του 1952 είναι ήδη ξεπερασμένες. Η απεργία δεν είναι πια αδίκημα, αλλά δικαίωμα κατοχυρωμένο από το Σύνταγμα (23 § 2). Με αυτή την αφετηρία, οι παρατηρήσεις του Zeuner, που σημειώθηκαν, πιο πάνω πείθουν πως θα ήταν άστοχη η ενδεχόμενη προσπάθεια ανάλογης εφαρμογής του άρθρου 1108 ΑΚ και στις σχέσεις των εργοδοτών με τις επαγγελματικές ενώσεις των μισθωτών. Αξίωση των εργοδοτών εναντίον των εργατικών σωματείων προς παράλειψη της απεργίας μπορεί να γίνει σ' εμάς δεκτή με πειστικότητα, μόνο στο πλαίσιο της υποχρέωσης ειρήνης που απορρέει από το ενοχικό μέρος της συλλογικής σύμβασης εργασίας, την οποία υπέγραψαν πρόσφατα, δίχως να έχουν μεταβληθεί στο μεταξύ οι συνθήκες, στις οποίες είχε στηριχθεί.

Αξίωση προς παράλειψη της υπερημερίας των μισθωτών θα μπορούσε κανείς να αναρωτηθεί : Μήπως η αξίωση των εργοδοτών προς παράλειψη της αθέμιτης απεργίας μπορεί να στηριχτεί στον ενοχικό δεσμό που συνδέει τον εργοδότη με καθένα εργαζόμενο χωριστά; Σύμφωνα με το άρθρο 648 ΑΚ «δια της συμβάσεως μισθώσεως εργασίας» ο εργαζόμενος «υποχρεούται να παρέχη εφ' ωρισμένον ή αόριστον χρόνον την εργασίαν αυτού εις τον μισθωτήν». Δε σημαίνει αυτό υποχρέωση του εργαζομένου να παραλείπει να συμμετέχει σε αθέμιτες απεργίες; Και αν αυτό είναι αλήθεια, τότε όλοι οι εργαζόμενοι που απασχολούνται στον ίδιο εργοδότη και έχουν συνδικαλιστεί σε κάποια επαγγελματική οργάνωση, δεν έχουν υποχρέωση προς παράλειψη της αθέμιτης απεργίας;

Η απάντηση στα ερωτήματα αυτά πρέπει να είναι αρνητική. Και τούτο, για τον ακόλουθο λόγο : Η υποχρέωση του εργαζομένου να προσφέρει την εργασία του στον εργοδότη, σύμφωνα με το άρθρο 648 ΑΚ, είναι βέβαια μια γνήσια ενοχική

υποχρέωση. Γιαυτό, σε περίπτωση που δεν τηρηθεί, προκαλεί διάφορες έννομες συνέπειες. Όμως η υποχρέωση αυτή, καθώς έχει ήδη εξηγηθεί (βλ. πιο πάνω, 7.1), δεν είναι εκτελεστή. Ο εργαζόμενος έχει την ευχέρεια, αν θέλει, να αποδεχτεί τα βλαβερά επακόλουθα της υπερημερίας του. Όμως σε καμιά περίπτωση δεν επιτρέπεται να εξαναγκαστεί να προσφέρει την εργασία του. Και τούτο, γιατί το άρθρο 22 § 3 Σ ορίζει πως «οιαδήποτε μορφή αναγκαστικής εργασίας απαγορεύεται». Για το λόγο αυτό δεν εφαρμόζεται εδώ το άρθρο 946 ΠολΔ. Δηλαδή δεν επιτρέπεται να καταδικαστεί ο εργαζόμενος να προσφέρει την εργασία του, με τη σωρευτική καταδίκη του σε χρηματική ποινή ή (και) σε προσωπική κράτηση. Και ακριβώς επειδή η υποχρέωση του εργαζομένου να προσφέρει την εργασία του στον εργοδότη δεν είναι εκτελεστή, δεν μπορεί να υπάρχει ούτε (αντιστρόφως) εκτελεστή αξίωση του εργοδότη εναντίον του εργαζομένου προς παράλειψη της υπερημερίας του, και ιδίως της αθέμιτης απεργίας του.

Καθώς κανένας δανειστής δεν έχει εκτελεστή αξίωση εναντίον του οφειλέτη του προς παράλειψη της υπερημερίας του και τα δικαστήρια δεν έχουν εξουσία να διατάξουν τον οφειλέτη, με την απειλή χρηματικής ποινής ή (και) προσωπικής κράτησης, να παραλείπει την υπερημερία του, έτσι όμοια δεν υπάρχει ούτε εκτελεστή αξίωση του εργοδότη εναντίον του εργαζομένου να παραλείπει τη συμμετοχή του σε αθέμιτη απεργία. Βέβαια έχει υποστηριχθεί η εκδοχή ότι «πάσα υποχρέωσις προς θετικήν παροχήν περικλείει εν εαυτή δευτερευόντως (...) και την υποχρέωσιν προς παράλειψιν πάσης ενεργείας, η οποία αντίκειται εις την επιχειρητέαν πράξιν».

Όμως η παρατήρηση αυτή δε σημαίνει, με κανένα τρόπο, ότι, δίπλα στην αξίωση του δανειστή προς παροχή, υπάρχει τάχα σωρευτικώς και μια άλλη εκτελεστή αξίωση προς παράλειψη, εκ μέρους του οφειλέτη, της υπερημερίας ή της αδυναμίας του προς παροχή. Και τούτο, γιατί, διαφορετικά, στο χώρο της αναγκαστικής εκτέλεσης, κάθε αξίωση προς παροχή θα μπορούσε να εκβιαστεί με απειλή προσωπικής κράτησης, ενώ η προσωπική κράτηση επιτρέπεται σε εξαιρετικές μόνο περιπτώσεις και όχι σε κάθε ενοχή. Αφού λοιπόν αποκλείεται η οριστική, στο πλαίσιο του άρθρου 947 ΠολΔ, καταδίκη του εργαζομένου προς παράλειψη της συμμετοχής του στην αθέμιτη απεργία, γίνεται φανερό ότι, πολύ περισσότερο, δεν επιτρέπεται ούτε η προσωρινή καταδίκη του, με ασφαλιστικά μέτρα.

3.4 ΣΚΕΨΕΙΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Με την πρώτη ματιά, θα μπορούσε κανείς να σκεφθεί ότι είναι στο χέρι του νομοθέτη, αν θέλει, να καθιερώσει πανηγυρικά αξίωση των εργοδοτών εναντίον των συνδικαλιστικών οργανώσεων των μισθωτών προς παράλειψη της αθέμιτης, και ιδίως της καταχρηστικής, απεργίας.

Όμως, αν ο νομοθέτης έκανε κάτι τέτοιο, τότε θα υπήρχε πρόβλημα άνισης (και γιαυτό αντισυνταγματικής) μεταχείρισης. Και τούτο, γιατί στο πλαίσιο της ισότιμης σχέσης των εργαζομένων και των εργοδοτών θα καθιερωνόταν η επιχείρηση του εργοδότη ως απρόσβλητο έννομο αγαθό, δίχως παράλληλη καθιέρωση και της εργασίας του μισθωτού ως απρόσβλητου έννομου αγαθού. Όσο ο εργαζόμενος δεν έχει αξίωση εναντίον του εργοδότη προς παράλειψη της απόλυσης του, με την οποία γίνεται άνεργος, άλλο τόσο και ο εργοδότης δεν μπορεί να έχει αξίωση εναντίον των εργαζομένων προς παράλειψη οποιασδήποτε απεργίας, με την οποία σταματάει προσωρινώς ή διαταράζεται η λειτουργία της επιχείρησης του⁵⁵.

Γιαυτό, τόσο απλό δεν είναι να καθιερωθεί νομοθετικώς (δίπλα στις άλλες έννομες συνέπειες της αθέμιτης απεργίας) και αξίωση του εργοδότη εναντίον της συνδικαλιστικής οργάνωσης των μισθωτών προς παράλειψη της απεργίας.

3.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΞΙΩΣΗ ΓΙΑ ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΤΗΣ ΑΘΕΜΙΤΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

Από όσα σημειώθηκαν ως τώρα βγαίνει το ακόλουθο συμπέρασμα: Η συνδικαλιστική οργάνωση των εργαζομένων δεν έχει άμεσο ενοχικό δεσμό με τη συνδικαλιστική οργάνωση των εργοδοτών (ή ακόμη και με κάθε εργοδότη χωριστά), παρά μόνο αν έχουν υπογράψει συλλογική σύμβαση εργασίας. Και επειδή το δικαίωμα που έχει ο εργοδότης στη λειτουργία της επιχείρησης του δεν έχει χαρακτήρα απρόσβλητου δικαιώματος, οι εργοδότες και η συνδικαλιστική τους οργάνωση δεν έχουν αξίωση εναντίον της συνδικαλιστικής οργάνωσης των μισθωτών προς παράλειψη μιας απεργίας, ακόμη και αθέμιτης, παρά μόνο όταν η απεργία αυτή παραβιάζει τις

---

⁵⁵ Λεβέντης, καταχρηστική απεργία κατά το Σύνταγμα και το κοινό

ενοχικές υποχρεώσεις της εργατικής οργάνωσης που απορρέουν από το ενοχικό μέρος της ισχύουσας συλλογικής σύμβασης εργασίας.

Για το λόγο αυτό και δεν μπορεί να γίνει λόγος για (οριστική ή προσωρινή) δικαστική απαγόρευση της απεργίας, παρά μόνο όταν κηρύσσεται για τα ίδια αιτήματα, για τα οποία πρόσφατα υπογράφηκε συλλογική σύμβαση εργασίας, δίχως να έχουν μεταβληθεί στο μεταξύ οι συνθήκες.

Για να μπορεί να διαταχθεί η οριστική δικαστική απαγόρευση οποιασδήποτε άλλης απεργίας, στο πλαίσιο κύριας διαγνωστικής δίκης, θα πρέπει πρώτα να δειχτεί με πειστικότητα ότι το θετικό μας δίκαιο δίνει στους εργοδότες ή στις αρμόδιες συνδικαλιστικές τους οργανώσεις αξίωση εναντίον των εργατικών οργανώσεων προς παράλειψη της αθέμιτης απεργίας.

Και αν δεν μπορεί να ζητηθεί η οριστική δικαστική απαγόρευση της απεργίας, τότε, πολύ περισσότερο, δεν μπορεί να ζητηθεί ούτε η προσωρινή απαγόρευση, με ασφαλιστικά μέτρα.

Το πρόβλημα λοιπόν της προσωρινής απαγόρευσης της αθέμιτης απεργίας, με ασφαλιστικά μέτρα, περιορίζεται μόνο στην περίπτωση που η απεργία κηρύσσεται για τα ίδια αιτήματα, για τα οποία πρόσφατα υπογράφηκε συλλογική σύμβαση εργασίας, δίχως να έχουν μεταβληθεί, στο μεταξύ, οι συνθήκες.

Με το να μην μπορεί να διαταχθεί η οριστική ή προσωρινή δικαστική απαγόρευση της αθέμιτης απεργίας, παρά μόνο στο πλαίσιο του ενοχικού μέρους των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, δε σημαίνει πως οι εργοδότες δεν μπορούν τάχα να ζητήσουν δικαστική προστασία, σε περίπτωση αθέμιτης απεργίας. Πρώτα - πρώτα έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν αναγνωστική αγωγή, με τη γρήγορη ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών, και να ζητήσουν να διαγνωστεί, με δύναμη δεδικασμένου, ότι η απεργία είναι παράνομη. Με μια τέτοια απόφαση θα δημιουργηθεί ασφάλεια δικαίου, ως προς το κύρος των έννομων συνεπειών της παράνομης απεργίας, και ιδίως ως προς το κύρος των ομαδικών καταγγελιών των εργασιακών σχέσεων εκείνων των μισθωτών που πήραν μέρος στην παράνομη απεργία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Παρακάτω θα δείτε πραγματικά περιστατικά ομαδικών απολύσεων που έχουν απασχολήσει τα δικαστήρια από το έτος 2008 έως και σήμερα.

Στοιχεία Απόφασης	Πραγματικά Περιστατικά	Απόφαση Δικαστηρίου
<p>ΑΡ.Απόφασης:5292/09 Δικαστήριο: Μον. Πρωτ. Πειραιώς Πρωτοδίκης: ΕΛΕΝΗ ΧΡΟΝΑΙΟΥ Δικηγόροι: Γ.Ράλλης, Δ. Πουλλιανίτης, Άλεξ.Παπασταύρου, Άννα Δάρρα, Γ. Κατρούγκαλος, Βασ. Σαξώνης, Σοφία Καζάκου Περιοδικό: Δ.Ε.Ν 2010 Τεύχος 1553</p>	<p>Δυνάμει του άρθρου 35 του Ν. 2932/01 έγινε συμβαση παραχώρησης, μεταξύ του ελληνικού δημοσίου και ΟΛΠ, της χερσαίας λιμενικής ζώνης του Πειραιώς για 40 έτη και παραχώρηση προβλήτας σε ιδιώτη. Τον Ιούνιο του 2007 έπειτα από συνατήσεις της διοίκησης της ΟΛΠ ΑΕ και των συνδιακλιστικών οργανώσεων, υπήρξε πληροφόρηση των εναγομένων συνδικαλιστικών οργανώσεων ότι θα διατηρηθούν στο ακέραιο οι θέσεις και οι όροι εργασίας καθώς και τα δικαιώματα των εργαζομένων. Όμως οι συνδικαλιστικές οργανώσεις δεν ικανοποιήθηκαν από τις διαβεβαιώσεις της εργοδότης εταιρείας και κήρυξαν και πραγματοποίησαν απεργιακές κινητοποιήσεις κατά το χρονικό διάστημα από 05/01/08 έως 31/03/08. Παρά όμως της κήρυξης</p>	<p>Οι απεργιακές κινητοποιήσεις κρίθηκαν καταχρηστικές. Απορρίφθηκαν οι ισχυρισμοί ότι είναι καταχρηστική η άσκηση του δικαιώματος προσφυγής στα δικαστήρια, διότι ήταν δυνατή η διακίνηση των προϊόντων μέσω άλλων ελληνικών λιμένων. Απαγορεύθηκε η πραγματοποίηση στο μέλλον απεργιακών κινητοποιήσεων υπό αυτή την μορφή, με απειλή χρηματικής ποινής 5000 ευρώ για κάθε ημέρα απεργίας. Υπήρξε κρίση ότι οι εναγόμενοι έχουν έννομο συμφέρον για την αναγνώριση και των προηγούμενων (μέχρι 16/10/09) απεργιών, ως παράνομων και καταχρηστικών (και απαγόρευσης κινητοποιήσεων στο μέλλον επ' απειλή ποινής 4000 ευρώ και προσωπικής κράτησης).</p>

	<p>της απεργίας ως παράνομης οι εναγόμενες συνδικαλιστικές οργανώσεις συνέχισαν τις απεργιακές κινητοποιήσεις με αίτημα να μην παραχωρηθεί η ΣΕΜΠΟ του ΟΛΠ σε ιδιώτες και να συνεχιστεί η ανάπτυξη του λιμανιού από τον ίδιο τον ΟΛΠ.</p>	
--	---	--

Στοιχεία Απόφασης	Πραγματικά Περιστατικά	Απόφαση Δικαστηρίου
<p>ΑΡ.Απόφασης:783/10 Δικαστήριο: Εφετείο Θεσσαλονίκης Πρωτοδίκης:Αννα Μιχαλοπούλου Δικηγόροι: Α. Αρκούδης, Δ.Σιδέρης, Ν. Μόσχου Νικολαΐδου Περιοδικό: Δ.Ε.Ν 2010 Τεύχος 1570</p>	<p>Με βάση αποδεικτικά στοιχεία όλοι οι ναυτελιεργάτες της Νέας Μηχανιώνας, Έλληνες και Αιγύπτιοι, αμείβονταν με την μέθοδο του μερτικού και η εν λόγω διαδικασία διανομής του μερτικού είναι προϊόν άτυπης συμφωνίας και δεν έχει επιβληθεί από κάποιον κανονισμό. Καθώς οι Αιγύπτιοι είναι μέλη σωματίου που δεν έχει λόγο, έχουν αποκλεισθεί από κάθε γνώση και στοιχείο που να αποδεικνύει το ποσό που διακαιούνται να λάβουν. Το γεγονός αυτό οδήγησε στην εκδήλωση απεργιακών κινητοποιήσεων. Αίτημα της απεργιακής κινητοποίησης αποτελεί αρχικά να συμμετέχουν δύο Αιγύπτιοι εργάτες στην επιτροπή ελέγχου και καθορισμού των μεριδίων και αποτελεί νόμιμο αίτημα. Το δεύτερο αίτημα τους ήταν να παραδοθούν αμέσως οι εγγραφές σύμβασης εργασίας κάτι το οποίο έχει ήδη γίνει. Το τρίτο αίτημά τους ήταν να εξασφαλιστεί η ασφαλιστική τους κάλυψη,και να αλλαχθεί ο ασφαλιστικός φορέας, το οποίο όμως δεν είναι νόμιμο καθώς η επίλυσή του δεν εξαρτάται από τον ενάγοντα και τα μέλη του. Το τέταρτο αίτημά τους αφορά στο να</p>	<p>Το θέμα της ασφαλιστικής κάλυψης έχει ρυθμιστεί νομοθετικώς και συνεπώς μόνον νοοθετικώς μπορεί να μεταβληθεί. Το εφετείο αποφάσισε ότι δεν είναι νόμιμο το αίτημα μεταβολής του ασφαλιστικού φορέως, αφού δεν εξαρτάται από τον εργοδότη.</p>

	εξασφαλιστεί ότι στις επόμενες συμβάσεις να προσλαμβάνονται κατά προτεραιότητα οι εργαζόμενοι των οποίων οι συμβάσεις έληξαν την προηγούμενη περίοδο, αίτημα το οποίο δεν είναι προδήλως αδύνατο.	
--	---	--

Στοιχεία Απόφασης	Πραγματικά Περιστατικά	Απόφαση Δικαστηρίου
<p>ΑΡ.Απόφασης:2435/09 Δικαστήριο: ΕΦΕΤΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Εισηγητής: Ι. ΖΑΡΑΣ Δικηγόροι: Φ.Δεληγιάννης, Σ. Μαυραγάνης Περιοδικό: Δ.Ε.Ν 2010, Τεύχος 1570</p>	<p>Περίπτωση 24ωρης απεργίας της ΕΡΤ3. Το πρώτο αίτημα αφορούσε στην κάλυψη των κενών θέσεων δημοσιογράφων στην ΕΡΤ3 που προέκυψαν μετά την λήξη των συμβάσεων 14 δημοσιογράφων. Το δεύτερο αίτημα αφορούσε στην εξασφάλιση οργανικών θέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου σε δημοσιογράφους μετά από διαδικασία προκηρυξης. Το τρίτο αίτημα αφορούσε στην τήρηση των συλλογικών συμβάσεων εργασίας που απαγορεύουν την χρησιμοποίηση δημοσιογράφων συμβασιούχων έργου στην σύνταξη δελτίων ειδήσεων. Το τέταρτο αίτημα αφορούσε στην τήρηση των κατώτατων ορίων αμοιβής που επιβάλλουν οι ΣΣΕ, ενώ το πέμπτο αίτημα αφορούσε στην άμεση επίλυση του στεγαστικού προβλήματος των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών της ΕΡΤ3, που επιβάλλει την απασχόληση των δημοσιογράφων κάτω από άθλιες συνθήκες</p>	<p>Το εφετείο έκρινε ότι τα αιτήματα για τα οποία κηρύχθηκε και πραγματοποιήθηκε η απεργία, δεν ήταν αντίθετα προς τους κανόνες δημόσιας τάξης, ούτε προδήλως παράλογα, αλλά ήταν ορισμένα και νόμιμα και η 24ωρη απεργία δεν ήταν καταχρηστική. Δεν αποδείχτηκε ότι η απεργία προκάλεσε πολύ μεγάλη ζημιά στην ενάγουσα και ούτε αποδείχτηκε ότι η τυχόν ικανοποίηση των αιτημάτων αυτών θα επέφερε την οικονομική καταστροφή της ενάγουσας γι αυτό και η κρινόμενη αγωγή απορρίφθηκε ως ουσιαστικά αβάσιμη.</p>

Στοιχεία Απόφασης	Πραγματικά Περιστατικά	Απόφαση Δικαστηρίου
<p>ΑΡ.Απόφασης:4305/2011 Δικαστήριο: Μον. Πρωτ Θεσσαλονίκης Πρωτοδίκης: ΣΤΕΡΓΙΑΝΗ ΜΑΛΙΩΡΑ Δικηγόροι: Σπ.Τσέλιος, Ξυστ.Δοξάκης – Στρ. Μαυραγάνης, Μαυραγάνης και Πρακτικάκη Περιοδικό: Δ.Ε.Ν 2011 Τεύχος 1580</p>	<p>Οι ενάγουσες είναι επιχειρήσεις ΜΜΕ και αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα λόγω μείωσης της πώλησης των εντύπων τους.Από τον Ιούλιο του 2010 απηύθυναν πρόσκληση στους εκπροσώπους των εργαζομένων τους προκειμένου να προβούν σε διαβούλευση σχετικά με το μέτρο της εκ περιτροπής εργασίας. Οι διαπραγματεύσεις σταμάτησαν για ένα χρονικό διάστημα και από 24/01/2011 ξεκίνησε νέος κύκλος διαπραγματεύσεων χωρίς όμως αποτέλεσμα. Οι ενάγουσες στις 09/02/2011 αποφάσισαν να επιβάλλουν το μέτρο της εκ περιτροπής εργασίας ενημερώνοντας σχετικά τους εργαζομένους τους όσον αφορά την περικοπή των ημερών εργασίας τους. Σε απάντηση του παραπάνω μέτρου η 1^η, 2^η, 3^η επιχειρήσεις των εναγομένων αποφάσισαν 48^η απεργία όλου του προσωπικού που εργάζεται στις εφημερίδες και σε όλα τα ένθετα περιοδικά και όλου του τεχνικού και διοικητικού προσωπικού που εργάζεται στις άνω εφημερίδες και περιοδικά καθώς και στο πιεστήριο καθώς και την κύρηξη 2 24ωρων απεργιών του δημοσιογραφικού προσωπικού που εργάζεται στην εφημερίδα.Οι ενάγουσες ισχυρίζονται ότι</p>	<p>Προκύπτει ότι τα Δ.Στων εναγομένων είχαν νόμιμη εξουσιοδότηση να προβούν σε κήρυξη απεργίας και κατ' επέκταση νομίμως κηρύχθηκαν κατ' αρχήν οι επίδικες απεργίες από τα Δ.Σ των εναγομένων και η επίδικη απεργία κηρύχθηκε νομότυπα. Καθώς οι ενάγουσες τήρησαν την νόμιμη διαδικασία ενημέρωσης των εργαζομένων και διαβούλευσης με τους εκπροσώπους τους πριν επιβάλλουν το μέτρο της εκ περιτροπής εργασίας η κρινόμενη αγωγή γίνεται εν μέρει δεκτή. Οι επίδικες απεργίες είναι παράνομες διότι πραγματοποιούνται για την ικανοποίηση αιτημάτων τα οποία δεν μπορούν να αποτελέσουν νόμιμα αιτήματα απεργίας.</p>

	<p>οι προαναφερόμενες απεργιακές κινητοποιήσεις είναι παράνομες διότι δεν τηρήθηκαν οι προϋποθέσεις του νόμου για την κήρυξή τους και συγκεκριμένα ότι δεν υπήρξε σύνομη εξουσιοδότηση προς τα Δ.Σ των οργανώσεών τους από τις Γ.Σ των μελών τους</p>	
--	---	--

Στοιχεία Απόφασης	Πραγματικά Περιστατικά	Απόφαση Δικαστηρίου
<p>ΑΡ.Απόφασης:692/11 Δικαστήριο: Μονομ. Πρωτοδικείο Αθηνών Πρωτοδίκης: Καλλιόπη Βένιου Δικηγόροι:Έλενα Καρυοφύλλη – Χρύσα Σαλαβράκου, Δ. Κοκοταράς, Αικατ.Φλίνου, Μάριος Αρμάος Περιοδικό:ΔΕΝ 2011, Τεύχος 1588</p>	<p>Οι ενάγουσες εταιρείες είναι ανώνυμες εταιρείες που έχουν ως αντικείμενο δραστηριότητας την έκδοση εφημερίδων και περιοδικών και άλλων εντύπων. Οι εναγόμενες είναι πρωτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις. Οι εναγόμενες δήλωσαν στην ΕΙΗΕΑ την από 08/04/2011 εξώδικη δήλωση απεργιών για 24ωρη απεργία με αιτήματα την άμεση υπογραφή, την παύση των μειώσεων των αποδοχών, την διασφάλιση των θεσμικών καταλήσεων και την απαγόρευση των απολύσεων. Επίσης στις 31/03/11 γνωστοποίησαν και 2 48ωρες απεργίες με αιτήματα να υπογραφούν ικανοποιητικές ΣΣΕ, να σταματήσουν οι περικοπές αποδοχών, να διασφαλιστούν οι θεσμικές κατακτήσεις και να μην γίνουν απολύσεις. Από την επισκόπηση των απεργιών προκύπτει ότι ο ένας εκ των λόγων απεργίας είναι να μην γίνουν απολύσεις.</p>	<p>.Αποφασίστηκε πως η απεργία είναι καταχρηστική καθώς επιτείνει την δυσχερή οικονομική κατάσταση της επιχείρησης τπυ τύπου. Πην όμως επειδή κατά τον χρόνο της συζήτησης της αίτησης έχει ήδη παρέλθει η χρονική διάρκεια της στάσης, τα αιτήματα για απαγόρευση της στάσης καθώς και για μετάδοση της απόφασης κρίνονται απορριπτέα, δεδομένου ότι οι ενάγουσες δεν έχουν εννομο συμφέρονσε αυτά.</p>

Στοιχεία Απόφασης	Πραγματικά Περιστατικά	Απόφαση Δικαστηρίου
<p>ΑΡ.Απόφασης:672/08/ Δικαστήριο: Μονομ. Πρωτοδικείο Αθηνών Πρ. Πρωτοδικών: Αικατερίνη Χρυσικοπούλου Δικηγόροι: Ι. Πίκουλας, Μιχ. Χατζηκυριάκου, Περικλής Κατσαούνης, - Δημ. Περπατάρης, Νικ. Δήμας, Αντ. Ρουπακιώτης Περιοδικό: Δ.Ε.Ν 2008 Τεύχος 1512</p>	<p>Η ενάγουσα (ΔΕΗ) ζητά να κυρηχθεί παράνομη και καταχρηστική η απεργιακή κινητοποίηση της 14/03/2008 την οποία εξήγγειλέ η εναγόμενη δευτεροβάθμια συδικαλιστική οργάνωση των εργαζομένων της καθώς και να απαγορευθεί η πραγματοποίηση στο μέλλον απεργίας με τα ίδια αιτήματα, να κηρυχθεί η παρούσα απόφαση προσωρινά εκτελεστέ και να καταδικαστεί η εναγόμενη στα δικαστικά έξοδα. Η εναγόμενη προχώρησε αρχικά σε 24ωρη απεργιακή κινητοποίηση (03/03/08), αφού προηγουμένως είχε γνωστοποιήσει την απεργιακή αυτή κινητοποίηση με επίδοση προς της ενάγουσα εγγράφου η οποία έγινε από δικαστηκό επιμελητή. Ακολούθως η εναγόμενη προχώρησε σε διαδοχικές 24ωρες απεργιακές κινητοποιήσεις για τις επόμενες μέρες (4,5,6/03/08), αφού προηγουμένως γνωστοποίησε επίσης τις απεργίες αυτές με εγγραφα προς την ενάγουσα. Στην συνέχεια η εναγόμενη επέδωσε προς την ενάγουσα</p>	<p>Δεν έχουν τηρηθεί οι προβλεπόμενες στο άρθρο 20 παρ.2 του Ν.1264/82 προϋποθέσεις και συνεπώς η απεργιακή κινητοποίηση ελέγχεται ως παράνομη. Εφόσον όμως κατά τον χρόνο εκδίκασης της υπόθεσης έχει παρέλθει η χρονική διάρκεια της ένδικης απεργιακής κινητοποίησης, το αίτημα της αγωγής να αναγνωρισθεί η εν λόγω απεργιακή κινητοποίηση ως παράνομη και καταχρηστική παρίσταται πλέον ως άνευ αντικειμένου και για τον λόγο αυτό πρέπει να απορριφθεί. Περιοτέρω, συντρέχει λόγος να απαγορευθούν, οι, μετά ταύτα, μελλοντικές απεργιακές κινητοποιήσεις της εναγομένης με τα ίδια αιτήματα χωρίς την τήρηση των προβλεπομένων στο άρθρο 20 παρ.2 του Ν.1254/82 προϋποθέσεων.</p>

	<p>έγγραφο με δικαστικό επιμελητή νέες 24ωρες απεργιακές κινητοποιήσεις. Η τελευταία απεργιακή κινητοποίηση (14/03/08), ένδικη 24ωρη απεργία, έγινε αφού προηγουμένως έστειλε έγγραφο η εναγομένη στην ενάγουσα, με τηλεομοιοτυπία.</p>	
--	---	--

Στοιχεία Απόφασης	Πραγματικά Περιστατικά	Απόφαση Δικαστηρίου
<p>Αριθμός : 2311/08</p> <p>Δικαστήριο : Μονομ. Πρωτοδικείο Αθηνών</p> <p>Πρ.Πρωτοδικών: Ιωάννης Κ.Μαρούδης</p> <p>Δικηγόροι: Χρησίδης Πουλάκου</p> <p>Περιοδικό : Δ.Ε.Ν. 2008 σελ. 1525</p>	<p>Η ενάγουσα είναι ανώνυμη ελληνική εταιρεία, θυγατρική της εταιρείας με την επωνυμία IBM HELLAS με αντικείμενο εργασιών την παροχή υπηρεσιών λογιστηρίου. Η πρώτη εναγόμενη είναι συνδικαλιστικό σωματείο, νόμιμα αναγνωρισμένο για τους υπαλλήλους που εργάζονται σε εταιρείες πετρελαιοειδών και ο δεύτερος εναγόμενος ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της συνδικαλιστικής αυτής οργάνωσης. Την Δευτέρα 29/09/08 η πρώτη εναγόμενη μοίρασε στον χώρο εργασίας της ενάγουσας έγγραφη ανακοίνωση απευθυνόμενη προς τους εργαζόμενους τους οποίους καλούσε να συμμετάσχουν σε τρίωρη στάση εργασίας. Για την τρίωρη αυτή στάση εργασίας η εναγόμενη δεν ειδοποίησε προηγουμένως της εργοδοσία της ενάγουσας και δεν προέβη σε διαπραγματεύσεις με αυτήν και δεν προέβλεψε προσωπικό ασφαλείας.</p>	<p>Με βάση τα αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά η τρίωρη απεργιακή κινητοποίηση (στάση εργασίας) είναι παράνομη και καταχρηστική.</p>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία ασχοληθήκαμε με το θέμα της καταχρηστικής απεργίας. Αναφερθήκαμε στην απεργία γενικά, στα είδη της απεργίας καθώς και στις συνέπειες τόσο της νόμιμης όσο και της καταχρηστικής απεργίας. Εστίασαμε στην καταχρηστική απεργία και δώσαμε στοιχεία σχετικά με την νομολογιακή αντιμετώπιση της καταχρηστικής απεργίας όσο και στην νομοθετική ρύθμισή της.

Αξίζει να ξανααναφέρουμε τον ορισμό της απεργίας.

Ορίζεται στο άρθρο 23 παρ. 2 του Συντάγματος : “Η απεργία αποτελεί δικαίωμα και ασκείται από τις νόμιμα συστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις για τη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών γενικά συμφερόντων των εργαζομένων”.

Πρόκειται δηλαδή, για μία ακόμη ατομική ελευθερία, διασκευασμένη συνταγματικά σε ατομικό δικαίωμα. Προκύπτει δηλαδή ότι η απεργία περιλαμβάνεται στα ατομικά δικαιώματα που προβλέπονται από το Σύνταγμα και εντάσσεται στα συναφή με την συνδικαλιστική ελευθερία διακίωματα. Το δικαίωμα αυτό το έχουν ατομικά οι μισθωτοί, με την ιδιοτυπία όμως, να ασκείται μόνο συλλογικά από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Δεν είναι λίγες οι φορές όμως, όπου τα ελληνικά δικαστήρια κρίνουν τις απεργίες παράνομες ή (και) καταχρηστικές. Σε αρκετές περιπτώσεις, δεν δίνεται ο ορθός – κάθε φορά- χαρακτηρισμός της απεργίας, με αποτέλεσμα να προκαλείται σύγχυση για το πότε είναι μια απεργία παράνομη και πότε καταχρηστική.

Παράνομη είναι η απεργία α) όταν δεν έχει κηρυχθεί από το αρμόδιο συνδικαλιστικό όργανο των εργαζομένων β) όταν έχει άλλους στόχους από τη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών συμφερόντων των εργαζομένων (Σ 23 § 2 και 32 § 1 ν. 330/1976) και γ) όταν τα δύο μέρη βρίσκονται σε διαπραγματεύσεις μέσω διαιτησίας.

Γενικά δηλαδή παράνομη θα είναι η απεργία όταν δεν τηρούνται οι νόμιμες διαδικασίες για τη λήψη απόφασης της απεργίας. Δηλαδή η απεργία θεωρείται παράνομη δηλαδή καταχρηστική όταν η άσκηση του δικαιώματος υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη και τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή ο οικονομικός σκοπός που επιδιώκει.

Το άρθρο 25 § 3 του Συντάγματος απαγορεύει την καταχρηστική άσκηση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Στο πλαίσιο αυτό και το άρθρο 33 § 1 ν. 330 απαγορεύει την καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος της απεργίας. Παράλληλα βέβαια, τυχόν καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος θα αντιβαίνει και στο άρθρο 281 ΑΚ.

Το Σύνταγμα όμως, δεν εξηγεί πότε η άσκηση ενός ατομικού ή κοινωνικού δικαιώματος είναι καταχρηστική. Εξάλλου ο ν. 330, μόνο ενδεικτικά αναφέρει δυο περιπτώσεις καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος της απεργίας. Συγκεκριμένα, το άρθρο 33 παρ. 2 ν. 330, ορίζει πως είναι καταχρηστική η άσκηση του δικαιώματος της απεργίας α) όταν αυτή γίνεται χωρίς προηγούμενη προειδοποίηση του εργοδότη ή του επαγγελματικού του σωματείου προς άμεση διεξαγωγή διαπραγματεύσεων ή β) όταν στην προσφορά αυτών για έναρξη διαπραγματεύσεων, οι εργαζόμενοι αρνούνται.

Μια απεργία μπορεί να χαρακτηριστεί, ως καταχρηστική, και στην περίπτωση που τα αιτήματα των εργαζομένων έχουν μικρότερη χρηματική αξία από τη ζημιά που θα υποστεί η εθνική οικονομία από την απεργία τους. Στη δικαστική όμως πρακτική η ερμηνεία αυτή συνήθως αμφισβητείται.

Εκτός αυτού, καταχρηστική είναι η απεργία όταν διεκδικεί αιτήματα, η ρύθμιση των οποίων ανήκει στο διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη, το οποίο του παρέχει την εξουσία να αποφασίζει για την οργανική της δομή και διάρθρωση, να συνιστά τμήματα ή εκμεταλλεύσεις και να καταργεί, να μεταφέρει την επιχείρηση ή τμήμα σε άλλο τόπο και να επιλέγει τα μέσα για την επιδίωξη του οικονομικού σκοπού.

Δηλαδή παράνομη απεργία είναι αυτή που έχει κηρυχθεί χωρίς την τήρηση των νόμιμων διατυπώσεων και πρόκειται συνεπώς για απαγορευμένη.

Αντίθετα η καταχρηστική είναι νομότυπη, όμως αντιβαίνει στο 281 ΑΚ και στο 25 παρ. 3 Συντ. (και είναι για αυτόν τον λόγο παράνομη).

Αξιοσημείωτο είναι πως σχεδόν όλες οι περιπτώσεις απεργίας που ήλθαν ενώπιον των δικαστηρίων προς αξιολόγηση, απαγορεύθηκαν δικαστικώς ως παράνομες ή/και ως καταχρηστικές!

Το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα των εργαζομένων στην απεργία, δεν επιβεβαιώνεται από τα δικαστήρια, γεγονός που συνιστά πρόδηλη ανωμαλία των θεσμών, οι οποίοι οφείλουν να λειτουργούν με γνώμονα τη μεσότητα και την αναλογικότητα. Είναι λοιπόν καιρός, όταν μια απεργία έχει στοιχεία καταχρηστικότητας να μην απαγορεύεται εντελώς, αλλά να περιορίζεται χρονικά η έκτασή της, με βάση όσα επιτάσσει η αρχή της αναλογικότητας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ Ν, ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, ΕΚΟΔΕΙΣ ΔΕΛΤΙΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ, ΑΘΗΝΑ 2012

ΓΚΟΥΤΟΣ Χ., ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ, 2006

ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗΣ Α., ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ,ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ, 1992

ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ Δ. Ι., ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ,1981

ΛΕΒΕΝΤΗΣ Γ. ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ,ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΕΛΤΙΟ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ, ΑΘΗΝΑ 2007

ΛΗΞΟΥΡΙΩΤΗΣ Ι. , ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΠΕΡΓΙΑΣ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ, 1990

ΤΖΑΝΕΤΑΤΟΣ Δ., Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΣΤΙΣ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ, 1995

ΛΗΞΟΥΡΙΩΤΗΣ, ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΤΟΜΟΣ 49, ΕΤΟΣ 1990

ΚΑΖΑΚΟΣ, ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΤΟΜΟΣ 46, ΕΤΟΣ 1987

ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ, ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΤΟΜΟΣ 62, ΕΤΟΣ 2006, ΤΕΥΧΟΣ 1468

ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΔΕΝ 1992, ΤΟΜΟΣ 48, ΤΕΥΧΟΣ 1161

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

www.greeklaws.gr

www.wikipedia.org